

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

Adunările generale ale oamenilor muncii:
Inițiativă și responsabilitate muncitorească
Economisirea energiei și combustibilului
în agricultură

INGINERIA CALITĂȚII

ȘI

CALITATEA PRODUSELOR

Numărul 7 ● Vineri 17 februarie 1978

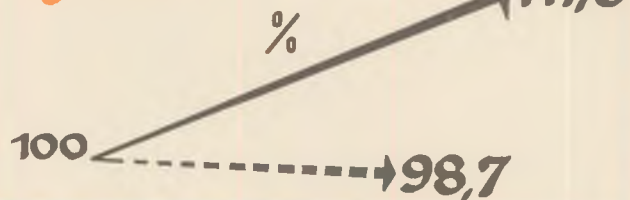
Economia românească în 1977

REALIZĂRI REMARCABILE ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ-SOCIALĂ

Producția
globală
industrială

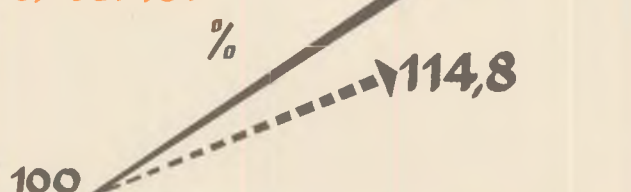
Producția
globală
agricolă

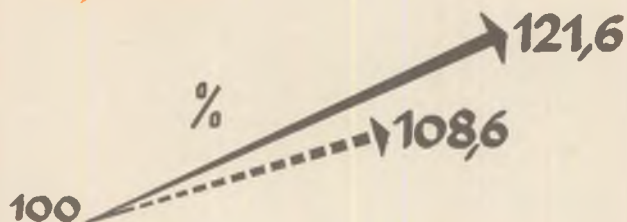
Volumul total
al investițiilor
din economia
națională

Volumul total
al comerțului
exterior

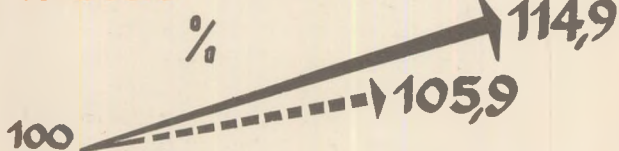
Venitul
național

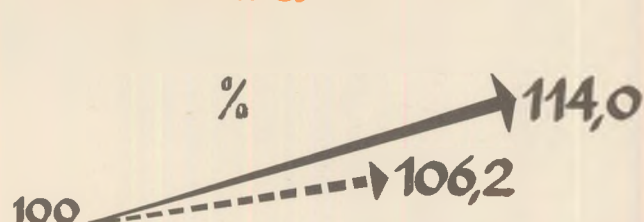
Veniturile bănești
ale populației
de la sectorul
socialist

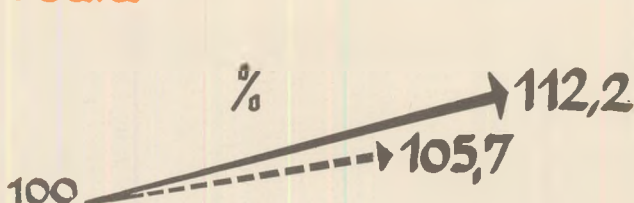
Cheltuielile pentru
acțiuni social-culturale
de la bugetul
de stat

Retribuția medie
netă lunară

Retribuția
reală

Creștere
față de 1975

Creștere
față de 1976

Tribuna „R. E.” GENERALIZAREA EXPERIENȚEI ÎNAINȚATE ÎN RELAȚIA CANTITATE-CALITATE **INGINERIA CALITĂȚII ȘI CALITATEA PRODUSELOR**

O concepție originală care a permis, în primii doi ani ai cincinalului, creșterea cu 36 la sută a producției globale la 1000 lei fonduri fixe și cu 41 la sută a productivității

SÎNTEM astăzi martorii unei amplificări rapide a funcțiilor progresului tehnico-științific, a unei revoluții în gândirea tehnică românească. În acest context, **progresul tehnic** este tot mai mult analizat din punctul de vedere al **efectelor directe** asupra creșterii eficienței economice și, implicit, al creșterii economice înseși. Problema care se pune este aceea a modului în care însuși progresul tehnic este eficient, adică în ce măsură acumulările din tehnică și știință creează **premisele unei noi calități** a proceselor tehnologice și, pe această bază, fac eficientă creșterea economică în ansamblu.

Analizată la nivelul întreprinderii industriale, problema pusă în discuție poate fi definită printr-un termen relativ puțin dezbătut în literatura economică și anume **ingineria calității**. În esență, noțiunea exprimă acea concepție originală bazată pe noile cuceriri științifice și tehnice care vizează conceperea, elaborarea și aplicarea practică a diferitelor variante tehnice și tehnologice ale dezvoltării în condițiile celui mai înalt nivel din punct de vedere calitativ, al dotării întreprinderii, precum și al rezultatelor activității economice, deci îmbinarea organică a eficienței tehnice, economice și sociale a producției materiale. Regăsim aici una din ideile fundamentale ale politicii partidului și statului nostru și anume **eficiența activității tehnico-economice atît la producător, cît și la beneficiar**, concretizată în calitatea superioară a producției și a muncii și, pe această bază, în calitatea rezultatelor obținute.

Pornind de la importanța hotărîtoare a acestor orientări, prezentăm în numărul de față al revistei modul în care s-a acționat și se acționează, rezultatele obținute de colectivul de oameni ai muncii de

REALIZĂRI 1977

- **planul fizic indeplinit în proporție de 101,6%**
- **89 lei economii la 1 000 lei producție marfă**
- **pentru fiecare 1 000 lei fonduri fixe o producție globală de 2 740 lei**
- **economii valutare peste prevederi: 13,5 milioane lei valută**
- **1/5 din valoarea producției — produse noi și reproiectate**

ANGAJĂMENȚE 1978

- **realizarea unei producții globale cu 100 milioane lei mai mare decît nivelul din 1977**
- **50% din sporul producției realizat pe seama valorificării superioare a materiei prime**
- **reducerea cu 13% a cheltuielilor la 1 000 lei producție marfă**
- **creșterea cu peste 10% a productivității muncii față de 1977**
- **47 sortimente noi și reproiectate**

la întreprinderea de lacuri și vopsele „Policolor”-București, rod al unei bogate experiențe pe linia creșterii continue a calității muncii și sporirii eficienței economice.

Un prim pas : organizare — raționalizare

INGINERIA CALITĂȚII pornește de la concepția cuprinzătoare cu privire la aplicarea concretă a tehnicii. Este vorba, în primul rînd, de o delimitare spațio-temporală a sistemului tehnic folosit, care să permită o ordonare corespunzătoare a elementelor sistemului supuse comenzii. Delimitarea

înseamnă, înainte de toate, **concentrarea producției**, dar nu orice fel de concentrare, ci aceea care permite — ca rezultat al gândirii tehnice colective — exercitarea controlului eficient asupra elementelor sistemului tehnic creat. Concentrarea, ca factor principal al organizării, reprezintă elementul central al noii concepții tehnico-economice la nivelul întreprinderii „Policolor” și punctul de plecare al rezultatelor finale superioare obținute de colectivul de oameni ai muncii de aici.

Aceasta a însemnat, înainte de toate, o activitate de ordonare și reordonare a elementelor sistemului tehnic deja cunoscute. Astfel, concentrarea producției a permis **reducerea numărului de amplasamente industriale**, de la cinci amplasamente la numai două și unul auxiliar, avînd un dublu efect asupra activității întreprinderii. Pe de o parte, a permis concentrarea tehnicii însăși prin restrîngerea mijloacelor fixe și reducerea procentuală a celor auxiliare iar, pe de altă parte, a asigurat **producția de serie mare**, în condițiile creșterii intensive a producției, pe seama productivității muncii, în spațiile existente din amplasamentul central. La rîndul ei, producția de serie mare a permis realizarea unor însemnate **economii**, atît prin reducerea cheltuielilor de producție, cît și prin raționalizarea sistemului informațional: un singur sistem poate să servească la realizarea unui număr relativ mare de produse fizice, în cadrul aceluiași proiect.

A devenit astfel posibil ca, în decurs de numai doi ani de cînd s-a trecut hotărît la aplicarea în practică a noii concepții tehnice originale, dintr-o întreprindere cu o activitate generală nefavorabilă, „Policolor” să se transforme într-o

ECONOMIE NATIONALA

unitate cu rezultate pozitive, care obține sporuri însemnate de producție, corespunzătoare nivelului dotării tehnice și organizării științifice a producției și a muncii (ta-

belul). Semnificativ în acest sens este **ritmul mediu anual înalt de creștere a productivității muncii** — 21% — pe primii doi ani ai cincinalului.

Dinamica principalilor indicatori economici

Anii	Producția globală	Producția globală la 1 000 lei fonduri fixe	Productivitatea muncii	Cheltuieli la 1 000 lei producție marfă
1975	100	100	100	100
1976	117,5	129	123	93,4
1977	137,8	136	141	83,9
1978	145,0	141	156,1	87,1

Desigur, concentrarea producției reprezintă prin sine doar un element stimulator al noii concepții tehnice, punctul de plecare al întregii activități. De altfel, ea însăși, ca element constitutiv al sistemului tehnico-economic al întreprinderii, este susceptibilă de îmbunătățiri și perfecționări. Nivelul calitativ al concentrării își găsește permanent corespondent într-un proces de reordonare a elementelor sistemului tehnic, de perfecționare a acestuia, în așa fel încât sistemul tinde să funcționeze în mod optim în interiorul său, prin coordonarea elementelor sale și a dinamicii calitative și cantitative a acestora. Astfel, legind activitatea de producție propriu-zisă de aceea a optimizării transporturilor întreprinderea își propune, pentru perioada următoare, să reorganizeze transporturile interne pe flux tehnologic, ținând cont atât de volumul mare de transport, cât și de schimbarea fluxului tehnologic actual, prin **organizarea procesului tehnologic în cascadă**. Aceasta ar permite economii însemnate de muncă și fonduri, concretizate în reducerea cheltuielilor de producție, atât prin micșorarea costului transportului intern, cât și, ca rezultat final, prin reducerea costului produselor, în condițiile respectării caracteristicilor tehnico-funcționale ale acestora.

Cercetare — proiectare — tehnologii moderne

CREAREA cadrului general de acțiune a forțelor motrice ale sistemului tehnic presupune participarea inteligenței tehnice proprii la **elaborarea strategiei dezvoltării economice a întreprinderii**. De aceea, conceptul atât de larg și generos al ingineriei cali-

tății nu poate lăsa în afara conținutului său tocmai problema **raportului dialectic cercetare-proiectare-dezvoltare**, cu implicațiile și semnificațiile sale multiple.

Interacțiunea dintre logica economică și logica tehnică face posibilă și necesară elaborarea unei funcții-obiectiv și a unor restricții tehnologice cu un caracter individual, valabile pentru elementele specifice ale sistemului tehnologic sau numai pentru unele elemente, fără a le putea cuprinde pe toate. Aceasta presupune, pentru fiecare sistem tehnic în parte, elaborarea unei strategii și a unor căi de dezvoltare tehnologică, ca rezultat al unei cercetări proprii, care să permită satisfacerea restricțiilor funcției economice și a însuși conținutului funcției economice.

Din acest punct de vedere activitatea întreprinderii este puternic integrată, existând aici o simbioză perfectă între cercetare și producție, prima reprezentată de Centrul de protecții anticorozive, lacuri și vopsele, a doua de sistemul motric productiv al întreprinderii. În concepția întreprinderii, funcția-obiectiv a sistemului tehnic este aceea a **creării unei varietăți necesar-obiective de produse**, în condițiile adaptării permanente a sistemului tehnologic la volumul și structura nevoilor societății, la nevoile consumului individual și ale celui social, deci, în măsura în care valorile de întrebuințare la beneficiar evidențiază însușirea lor esențială: CALITATEA.

Cum s-ar traduce, în termeni concreți, această preocupare esențială? Dacă în urmă cu 3—4 ani întreprinderea producea o gamă de aproximativ 160 de produse clasice, pe bază de uleiuri vegetale și nitroceluloză (care antrenau serioase fonduri valutare, fiind pro-

curate din import), în anul 1978 această producție a fost eliminată complet. La nivelul produselor noi și re-proiectate, de circa 20% din valoarea producției anului 1977, se vor adăuga în 1978 încă 47 de noi sortimente, ca rod al cercetării tehnico-științifice proprii. Aspectul calitativ nou al cercetării la nivelul întreprinderii îl reprezintă însă preocuparea pentru asigurarea unei înalte eficiențe tehnico-economice atât la producător cât și la beneficiar, prin crearea condițiilor de aplicare a noilor produse.

Introducerea, numai în 1977, a unor noi tipuri de rășini, cu un grad ridicat de prelucrare și cu o largă perspectivă de extindere în acest an (rășini cocsidice, rășini poliesterice nesaturate, pentru armare cu fibre de sticlă, vopsele speciale pentru industria construcțiilor navale etc.) a premis o creștere a productivității muncii cu circa 3-4 procente.

Lărgirea varietății calitative a produselor este o consecință firească a faptului că însuși progresul tehnic mărește performanțele calitative ale sistemelor tehnice. Varietatea devine astfel necesară, în primul rând, din numeroase rațiuni tehnologice. Funcțiile multiple pe care trebuie să le îndeplinească sistemele tehnice, în vederea asigurării eficienței potențiale a unei tehnologii, fac necesară o anumită dimensionare a acestora precum și a mașinilor utilizate în acest scop. Eficiența utilizării mașinilor apare astfel ca depinzând nu numai de costul cu care au fost ele fabricate, ci și de măsura în care sînt adaptate diferitelor nevoi tehnologice. Care sînt direcțiile mai importante ale acestor gîndiri tehnologice?

În primul rînd, este vorba de introducerea în producție a unor reactoare universale, care să permită o rapidă adaptare a programului de producție, în funcție de procedeul tehnologic folosit. Universalitatea a făcut posibilă producția, pe aceleași reactoare, a unor tipuri de rășini alchidice sau poliesterice, de joasă sau înaltă temperatură, unele dintre ele cu tehnologii foarte diferite, doar prin modificarea unor elemente ale informației programate.

În al doilea rînd, cercetarea tehnologică s-a axat pe introducerea în producție a unor mașini și utilaje care să permită, în funcționare, o reducere considerabilă a puterii instalate și, deci, a consumului de combustibil și energie, ca

o condiție esențială a eficienței lor în exploatare. Astfel, introducerea morilor cu perle, în locul vechilor mașini de frecat cu valțuri, precum și a reactoarelor cu încălzire prin inducție a permis, în primul caz, o **reducere a puterii instalate cu circa 40%**, iar în al doilea caz **economii de combustibil și energie de 12% la 1 000 lei producție globală**.

Desigur, măsurile întreprinse pe linia perfecționării și creării unor tehnologii de fabricație au un scop economic fundamental bine determinat, ca rezultat al interacțiunii dintre logica tehnică și cea economică, concretizată la nivelul sistemului tehnic prin creșterea rapidă și în ritm susținut a productivității muncii. Dacă luăm în considerație numai trei dintre noile tehnologii folosite — dozarea mecanizată a pigmentilor, folosirea agenților tensioactivi pentru reducerea duratei procesului de dispersie, tehnologia semiconductoare de fabricare a produselor pe bază de dispersii vinilice — trebuie să spunem că acestea vor asigura, fiecare în parte, sporuri ale productivității muncii de aproximativ 10%, față de nivelul atins anterior la liniile tehnologice respective.

Concepția tehnică unitară la nivelul întreprinderii înglobează, ca un corolar, alături de cercetarea fundamentală, și cercetarea aplicativă ca rezultat al eforturilor colectivelor de ingineri, tehnicieni și muncitori din secțiile productive.

În complicatele retorte ale chimiei tehnologice moderne, invențiile, inovațiile sînt un produs al gândirii muncitorești colective, al muncii creative a făuritorilor de bunuri materiale. Un ultim rezultat semnificativ în această direcție: reducerea cu circa 2-3% a costurilor de producție la linia tehnologică de rășini poliesterice nesaturate — secția rășini — prin încărcarea suplimentară a vaselor de reacție cu circa 5-10%.

Efecte economice favorabile prin îmbunătățirea structurii producției

CERINȚA AMPLIFICĂRII laturilor calitative ale dezvoltării întreprinderii face necesară orientarea gândirii tehnice în direcția simplificării proceselor tehnice și a tehnologiilor de fabricație în condițiile structurii optime a pro-

ductiei, care generează, la rîndul ei, noi efecte economice prin reducerea, în diferite moduri, a costurilor de producție și de exploatare.

Astfel, **acțiunea de simplificare a nomenclatorului de produse**, eliminarea a mai mult de jumătate din numărul sortimentelor cu caracteristici tehnico-funcționale mai reduse și cu eficiență scăzută a permis, numai în anul 1977, o creștere cu 2-3 procente a productivității muncii. Lărgirea acestei acțiuni în 1978 la cerneluri poligrafice și accesorii va permite ca circa 50% din sporul de producție să fie realizat pe această cale, asigurîndu-se, totodată, și un grad superior de valorificare a materiei prime. Concentrarea structurii sortimentale apare astfel ca un rezultat al amplificării caracteristicilor tehnico-funcționale ale produselor, creșterii fiabilității, universalității în exploatare etc.

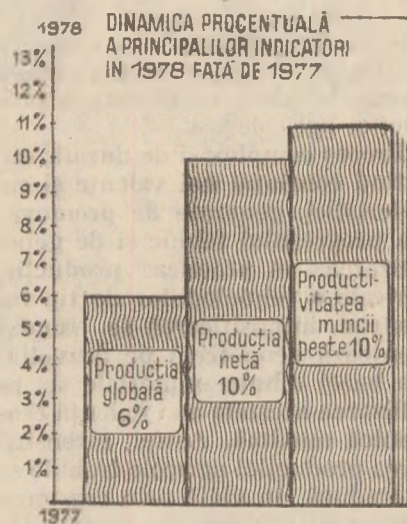
În cadrul măsurilor tehnice luate de întreprindere pe linia integrării celor trei elemente complementare menționate se evidențiază două direcții fundamentale:

- **devansarea activității de producție de către cea de cercetare științifică, fundamentală și aplicativă**, care să permită reducerea considerabilă a importului și soluții tehnologice eficiente, prin simplificarea procedeele tehnice folosite. Astfel, introducerea în producție a unui nou produs — „dinox 110 S“, rod al cercetării științifice proprii — ca înlocuitor al aralditului, provenit din import, a permis, pe lângă un spor de 2-3 procente al productivității muncii la linia tehnologică respectivă, o creștere cu peste 45% a rentabilității la nivelul prețurilor din import;

- **scurtarea propriu-zisă a ciclului cercetare-proiectare-producție**. Luînd ca exemplu produsul „dinox 110 S“ și linia tehnologică respectivă, dimensiunea temporală a raportului cercetare-producție a fost, în 1977, doar de cîteva luni. În timp ce în urmă cu 2-3 ani distanța, în timp, a aplicării noilor tehnologii era de cel puțin un an. Se reduce pe această bază importante fonduri de investiții, obținîndu-se, pe lângă sporirea continuă a utilității, însemnate economii de muncă și fonduri.

Continuitate și eficiență

ADÎNCIREA laturilor calitative ale dezvoltării, nivelul maturității profesionale reprezintă premisele realizării și depășirii în bune condiții a sarcinilor de plan, mult sporite, ce revin colectivului de oameni ai muncii de la întreprinderea „Policolor“ (graficul).

Sporirea eficienței economice a investițiilor noi, asigurarea ritmității producției, reducerea pe cît posibil a importului și deci economisirea fondurilor valutare ale statului, prin amplificarea muncii de cercetare tehnico-științifică, extinderea formelor și mijloacelor de integrare a colaborării cu terți parteneri reprezintă tot atîtea direcții de acțiune în viitor și căi importante de sporire a nivelului calitativ al muncii.

Măsurile luate, vizînd în ultimă instanță îmbunătățirea calității rezultatelor activității economice, vor face posibil ca și în 1978 **indicatorii calitativi să devanseze, ca nivel, pe cei cantitativi**. Astfel, dacă producția globală se preconizează a spori cu circa 6% față de anul trecut, producția netă va înregistra, față de aceeași perioadă, o creștere cu 10%. Aceasta înseamnă o creștere mai accentuată a productivității muncii, reducerea în proporții sporite a costurilor pe unitatea de produs, valorificarea superioară a materiilor prime etc. Ingineria calității devine astfel tot mai mult strîns legată de laturile calitative ale dezvoltării economice a întreprinderii, făcînd posibilă valorificarea mai deplină a gândirii tehnico-științifice proprii, sporirea continuă a eficienței întregii activități productive.

C. BĂRNEA

Coordonate noi în desfășurarea procesului de intensificare a producției agricole

ECONOMISIREA ENERGIEI ȘI COMBUSTIBILULUI

A PRODUCE MAI MULT, mai bun și mai ieftin, în vederea satisfacerii necesităților mereu crescînde de produse agroalimentare ale economiei naționale, constituie linia programatică a politicii agrare a partidului și statului nostru. Aceasta implică ridicarea pe trepte calitativ superioare a procesului de intensificare a producției agricole.

Proces complex și de durată, căpătînd continuu noi valențe și caracteristici, generate de promovarea progresului tehnic și de generalizarea în practica producției agricole a tehnologiilor de tip industrial, intensificarea se fundamentează deopotrivă pe dezvoltarea bazei tehnico-materiale și pe utilizarea acesteia cu eficiență economică maximă. Astfel, intensificarea producției agricole trebuie să se traducă în viață prin creșterea volumului și a valorii mijloacelor angrenate (a valorii fondurilor fixe revenind pe hectar, în ansamblul agriculturii și pe U.V.M.* în zootehnie), care trebuie neapărat însoțită de sporirea volumului și a valorii producției (pe hectar și pe U.V.M.), folosirea eficientă a bazei tehnico-materiale fiind și mai adecvat măsurată prin raportarea producției obținute la 1 000 de lei investiții și la 1 000 de lei fonduri fixe.

Intensificarea agriculturii poate și trebuie să fie exprimată sintetic prin eficacitate în ceea ce privește producția agricolă și eficiență în ceea ce privește rezultatele întregii activități economice. Aceasta presupune, pe de o parte, **optimizarea soluțiilor de intensificare** ca atare, iar, pe de altă parte, **optimizarea folosirii bazei tehnico-materiale existente**. În cele ce urmează ne vom referi la câteva aspecte ridicate de problema deosebit de actuală și de concretă a economisirii, respectiv a reducerii consumurilor de energie și de combustibili în agricultură, cu privire specială la producția horticola.

O structură modernă a bazei energetice

O LATURĂ FUNDAMENTALĂ a procesului de intensificare a producției agricole, privită prin

*) Unitate vită mare.

prisma dezvoltării bazei tehnico-materiale de producție, o constituie **creșterea volumului bazei energetice și modificarea structurii sale**, concomitent cu creșterea consumurilor de combustibili (carburanți) pe hectar în ansamblul agriculturii și pe U.V.M. în zootehnie. Creșterea consumurilor de combustibili trebuie privită și apreciată nu numai prin prisma necesităților pentru tractoare și mașini agricole, respectiv a extinderii adîncirii mecanizării pînă la nivelul mecanizării integrale. Trebuie avute în vedere și necesitățile pentru încălzit — în sere, răsadnițe de tip industrial, ateliere, hale etc., pentru prelucrarea și păstrarea unor produse — în depozite,

ateliere, etc.; de asemenea, necesitățile de pesticide — toate aceste produse solicitate pentru fertilizare, combaterea bolilor și a dăunătorilor, ierbicidare etc. presupunînd consumuri relativ ridicate de țitei, fie ca materie primă, fie ca furnizor de energie.

Este semnificativ, de pildă, să arătăm că producția unui hectar de seră — la actualele tehnologii și în actuala structură generală a culturilor — presupune consumul (pentru încălzit, iluminat etc.) a circa 600 de gigacalorii, echivalent cu necesarul pentru încălzirea și utilizarea apei menajere la aproximativ 500 de apartamente de 2—3 camere

Tabelul nr. 1

Evoluția consumului de energie la hectarul agricol complex cultivat (inclusiv energia folosită în zootehnie) și a structurii bazei energetice a agriculturii

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980
Dinamica consumului de energie la hectarul complex cultivat (%)	100	146	169	199	230	250	280
Structura bazei energetice a agriculturii (%)	100	100	100	100	100	100	100
— animală	62	55	41	30	26	10	8
— mecanică	36	41	55	62	65	77	72
— electrică	2	4	4	8	9	13	20

În tabelul nr. 1 sintetizăm (pe baza datelor anuarului statistic pentru perioada 1950—1975 și pe temelul prevederilor de plan pentru anul 1980) evoluția consumurilor de energie la hectar, precum și modificarea structurii bazei energetice, pe total agricultură.

Apare evidentă creșterea, atît absolută cît și relativă, a valorii energiei mecanice și electrice pe hectar. Calculele ne arată că la finele anului 1977 reveneau la hec-

tarul complex cultivat — incluzîndu-se și energia utilizată în creșterea animalelor — circa 12 CP convenționali, din care 11 CP convenționali energie mecanizată și electrică, respectiv de peste două ori mai mult decît în 1950, ceea ce ne situează, din punctul de vedere al dotării, al structurii și al ritmului de dezvoltare a bazei energetice, la nivelul țărilor cu o agricultură avansată.

Tabelul nr. 2

Dinamica consumului de combustibil (țitei convențional) pe hectarul agricol complex cultivat

	1950	1960	1970	1975	1980
Consumul de combustibil (țitei convențional) pe hectarul agricol complex cultivat (%)	100	276	315	380	430

În ceea ce privește consumul de combustibil (avînd în vedere cerințele tractoarelor agricole și ale celorlalte utilaje), consumul specific de kWh și, de asemenea, consumul specific de kg substanță activă pesticide/hectar (în țitei convențional), calculele reproduse în tabelul nr. 2 ne arată o creștere susținută, continuă, consumul de

țitei convențional pe hectar fiind în 1977 de aproape 4 ori superior celui înregistrat în 1950 (cu mențiunea că aproape 4/5 din consumul total pe hectar a fost solicitat de mecanizarea propriu-zisă a lucrărilor agricole — incluzîndu-se în acest capitol și transporturile, — apoi de irigații etc.

Pentru a avea o imagine con-

cretă și cât mai edificatoare, vom analiza și evoluția volumului de t/km solicitat de transportul auto. Menționăm că, în ansamblul economiei naționale, agricultura se află pe primul loc în ceea ce privește ponderea și volumul transporturilor; actualmente, acestea se efectuează în proporție de peste 80% cu autovehicule — autocamioane, remorci etc., transportul cu atelajele neavînd decît o pondere de circa 3%.

Rezultă, așadar, o triplare a volumului de t/km efectiv consumat pe hectarul agricol complex cultivat (tabelul nr. 3); acestuia i-a corespuns, în perioada 1950—1977, o creștere de 2,5 ori a consumului de țitei convențional, diferența explicîndu-se prin raționalizarea transporturilor, respectiv dotarea agriculturii cu mijloace de transport de mare capacitate și utilizarea motoarelor Diesel.

Tabelul nr. 3

Evoluția volumului de transporturi în t/km pe hectarul agricol complex cultivat (inclusiv transporturile solicitate de creșterea animalelor)

	1950	1960	1970	1975	1980
Total t km pe hectarul agricol complex cultivat (%)	100	145	202	280	320

Avînd în vedere producția globală — exprimată în prețuri comparabile — realizată în această perioadă, putem conchide că pentru 1 000 de lei producție globală a revenit în 1977 o putere energetică de peste două ori mai mare decît în 1950, respectiv un consum de țitei convențional de circa două ori și jumătate mai mare — ținînd seama de faptul că în toată această perioadă a crescut ponderea consumului de energie mecanică și electrică, prin excelență consumatoare de combustibili lichizi. De aici, **necesitatea stringentă și actuală a studiului și acțiunilor convergînd către asigurarea folosirii cu maximă eficiență a bazei energetice de care dispune agricultura, către economisirea sistematică a combustibililor.**

Fundamentarea întregii noastre producții agricole pe temeiurile marii întreprinderi a deschis cele mai largi perspective organizării științifice, conducerii raționale — ca pirghii esențiale de creștere a eficienței economice — în cadrul procesului de intensificare. Pe această linie, ca elemente precum-pănitore notăm:

● **optimizarea soluțiilor de intensificare** în funcție de adoptarea tehnologiilor fundamentate pe cele mai eficiente culturi, sisteme de cultură, lucrări, cu aplicarea pesticidelor numai în funcție de cerințele corelației sol-plantă;

● **adaptarea sistemii de mașini** la condițiile pedo-climatice concrete ale fiecărei zone, ca și la condițiile orografice existente; alcătuirea cuplurilor de mașini agricole în așa fel încît să fie utilizată la maximum puterea efectivă a tractoarelor și să se reducă numărul de treceri

pe hectar prin efectuarea lucrărilor simultane, complexe;

● **optimizarea transporturilor**, folosirea cuplurilor de remorci, evitarea staționărilor și a trecerilor în gol.

Un calcul estimativ ne arată că, în etapa actuală, prin aplicarea în practică a acestor pirghii de reducere a cheltuielilor de energie și combustibil, se va ajunge la o economie de circa 80 litri de țitei convențional pe hectarul agricol complex cultivat.

Consumul de energie în legumicultură

RAMURĂ prin excelență intensivă; producția de legume — în cîmp, dar mai cu seamă în sere și solarii — este nemijlocit legată de un consum specific mai ridicat de energie și combustibil pe hectarul cultivat. Intervin pe această linie cheltuielile de energie și carburanți legate de unele lucrări caracteristice fluxurilor tehnologice din legumicultură, ca pregătirea solului (nivelare, modelare etc.), irigare repetată, recoltare—depozitare—prelucrare a produselor (mergînd pînă la preindustrializare și, în unele cazuri chiar industrializare), un volum mai mare de lucrări de întreținere și un consum mai mare de pesticide pe suprafața de cultură, precum și încălzitul, dezinfecția solului, chiar iluminatul în cultura forțată a legumelor. Astfel, calculul economic ne arată că față de cultura cerealelor, luată ca martor, producția de legume de cîmp solicită de 2,5—4 ori mai multă energie pe hectar și un volum de transporturi, în medie, de trei ori mai mare, iar legumicultura de seră și solarii, respectiv de circa 8 ori și 4,6 ori mai mare.

Sporirea, îmbunătățirea calitativă, diversificarea și eșalonarea culturilor legumicole, astfel încît să se asigure consumului un sortiment mai bogat de produse, pe o perioadă cât mai îndelungată — pe cît posibil pe toată durata anului — sub formă de produse proaspete implică utilizarea metodei culturilor duble, intercalate, succesive, producerea industrială a răsadurilor, în sere și solarii încălzite, extinderea depozitării în spații frigorifice și în atmosferă dirijată, folosirea pe scară largă a congelării. Generalizarea în practica producției a tehnologiilor cu pregnanță industrială va solicita, la rîndul său, extinderea și adîncirea mecanizării pînă la nivelul mecanizării complexe a întregului flux tehnologic. Toate acestea cer un efort energetic mai susținut și un consum mai ridicat de combustibil.

Analiza datelor pentru anul 1977, ne arată că pe hectarul de cultură de legume de cîmp, consumul de CP convenționali a fost de 3,1 ori mai mare decît media pe ansamblul agriculturii, iar consumurile de țitei convențional de 4,2 ori mai mare, respectiv de aproape 9 ori mai mare pentru culturile forțate în solarii încălzite și în sere.

Dacă industrializarea, concentrarea și specializarea producției de legume, diversificarea și eșalonarea sa, alături de generalizarea tehnologiilor de flux continuu, constituie factori de natură să contribuie la sporirea necesarului de CP convenționali și a consumului de țitei convențional pe unitatea de suprafață cultivată, organizarea științifică și conducerea rațională a producției constituie factori de natură să contracareze această tendință, deschizînd largi perspective optimizării relațiilor tehnico-economice și, pe această cale, economisirii sistematice, pe toate treptele fluxurilor tehnologice și la toate locurile de producție, a energiei și combustibilului.

Pornind de la experiența unităților fruntașe și de la rezultatele ultimelor cercetări din cadrul institutelor și ale stațiunilor experimentale de profil aflate în subordinea Centralei pentru legume și fructe, pentru anul 1978 au fost elaborate **tehnologii-etalon de producție și devize-etalon de cheltuieli și consumuri materiale**, punînd

prof. dr. Ion CEAUȘESCU
drd. Șerban POPA
dr. Eugen JIANU

(Continuare în pag. 32)

Dezbateri „R.E.”

SALTUL DE LA CANTITATE LA CALITATE IN RELATIA INVESTIȚII – EXPORT CRITERIUL PRODUCȚIEI DE EXPORT ÎN FUNDAMENTAREA EFICIENȚEI INVESTIȚIILOR [II]

CONTINUAM, în acest număr, publicarea dezbaterii privind criteriile de marketing care trebuie luate în considerație la fundamentarea eficienței investițiilor. În prima parte a dezbaterii, publicată în nr. 3/1978 al revistei, au fost abordate aspecte privind: raportul de determinare între eficiența exporturilor și structura sortimentală a mărfurilor cu care creștem volumul ofertei de la un an la altul; modul în care putem valorifica optim resursele și asigura competitivitatea prin amplasarea noilor obiective de investiții pe baza unei concepții de dezvoltare regională; necesitatea revizuirii concepției desuete potrivit căreia funcția de marketing ar interveni numai în impulsivizarea vânzărilor, după proiectarea și fabricarea produselor, încercându-se în acest sens o conturare a parametrilor pe care marketingul trebuie să-i furnizeze proiectantului de produse și tehnologii.

Debaterea este deschisă tuturor cititorilor revistei noastre, care sînt invitați să-și exprime noi opinii cu privire la tematica abordată.

Să dezvoltăm capacitatea de adaptare la ritmul accelerat al inovației

dr. ing. George COJOCARU
directorul Institutului
de proiectări de tehnologii
pentru industria ușoară

IMPLICAREA marketingului în procesul de realizare a obiectivelor industriale permite îmbunătățirea fundamentării investițiilor, surprinderea mai exactă a legăturii obiectivului cu mediul economic în care va funcționa și, mai ales, a dinamicii acestei legături. O analiză a modului de fundamentare a investițiilor arată că mai sînt cazuri cînd se utilizează încă practici și metodologii caracteristice unei „piețe a producătorului”. Dezvoltarea multilaterală, socială și economică, schimbă însă caracterul acestei piețe, cere să se ia în considerare reducerea duratei de viață a produselor, a ritmului de inovare, impune caracteristici noi legate de flexibilitatea obiectivului industrial în raport cu cerințele mediului.

Experiența largă de care dispune institutul nostru pe linia proiectării și punerii în funcțiune a noilor investiții, ne-a arătat că un obiectiv industrial trebuie abordat ca un produs, desigur cu anumite particularități, totuși ca un produs care trebuie să satisfacă necesitățile sociale în mediul în care este implantat și care are un ciclu de viață previzibil, dacă ne referim la aptitudinile sale de a produce în condiții de eficiență economică. Văzînd astfel lucrurile, se conturează cu mai multă claritate strînsa dependență a acestui produs specific față de mediu, de dinamica caracteristicilor ce se constituie ca un sistem de restricții la proiectarea și implementarea obiectivului. Astfel, caracteristicile politice și economice ale mediului (de ex.: opțiunea asupra căilor de dezvoltare economică, tipul și cantitatea resurselor, stadiul pătrunderii inovației, gradul de dezvoltare a anumitor ramuri economice), cele sociale (de ex.: problemele

utilizării forței de muncă, migrația interramuri și teritorială, aptitudini, tradiții) și ecologice (de ex.: cerințele de preservare a mediului în raport cu natura tehnologiei utilizate) vor condiționa eficiența economică și însăși durata de viață a obiectivului industrial. De aceea, ele trebuie cercetate, cunoscute și definite în procesul de fundamentare a investițiilor.

Cum vom putea proiecta noul obiectiv pentru a răspunde acestor cerințe dinamice?

Aplicarea conceptului de marketing la sistemul obiectiv industrial-mediu este de natură să permită determinarea aptitudinilor necesare noului obiectiv în vederea adaptării sale economice (cu cheltuieli minime) la realizarea funcției sociale pentru care a fost creat și al cărei conținut se modifică odată cu caracteristicile mediului. În acest fel, marketingul poate contribui la realizarea unui sistem echilibrat în limite economice acceptabile și, astfel, la diminuarea riscului de inadaptabilitate.

Problemele pe care trebuie și poate să le rezolve marketingul în acest domeniu sînt:

— să definească o astfel de sarcină de producție pentru noul obiectiv, care să asigure **adaptabilitatea tehnologică și de capacitate**, astfel încît aceasta să funcționeze economic, pentru o perioadă

dă rezonabilă de timp, care în orice caz trebuie să asigure recuperarea investiției;

— să stabilească **cerințele de flexibilitate atît pentru substructurile tehnice, cît și pentru cele funcționale** ale obiectivului industrial considerat ca sistem. În acest sens apare ca necesară și posibilă stabilirea unui indicator de fundamentare de genul „viteză de reacție la cerințele pieței”, cu valori diferite pe subramuri ale economiei și grupe de produse;

— să contribuie la **definirea gamei de produse sau servicii pe care trebuie să le realizeze noul obiectiv**, avînd în vedere că ciclul de viață al produselor, ca și al tehnologiilor, este tot mai scurt. În legătură cu acest aspect aș vrea să subliniez necesitatea existenței unei substructuri de inovare, sistematic organizată, ca bază materială a adaptabilității, în cadrul obiectivului industrial. Marketing-ul — prin caracterul său interfuncțional — poate atîta să genereze obiectivele, cît și să descrie relațiile de bază pentru construirea unei astfel de structuri. Desfășurarea unei activități de marketing operaționale este deci determinantă pentru asigurarea sinergiei efortului interfuncțional în cadrul acestor substructuri de inovare și, ulterior, în perioada de funcționare în regim a obiectivului industrial.

La baza raționamentelor complexe de adaptare a obiectivului industrial analizat la diversele variante de combinare a factorilor, inclusiv cei conjuncturali, poate să stea un anumit model cibernetic de simulare. Un astfel de model poate fi prezentat ca un sistem cibernetic-economic optimal, adaptiv, de tipul „cu învățare”, la care reglajul de adaptare poate ajunge pînă la morfogeneză.

Aceste caracteristici provin din accentuarea caracterului de sistem creat (proiectat) în condiții de informație apriorică incompletă și din necesitatea de a asigura sistemului o durată lungă de funcționare în condițiile unor scenarii economice, cu atît mai greu de precizat cu cît orizontul de timp crește.

Calitatea deciziei depinde de sistemul de indicatori folosit

asist. univ. Ion VASILESCU
Catedra de eficiență economică
a investițiilor A.S.E.

O PROBLEMĂ cu care se confruntă organele de decizie, ca urmare a creșterii complexității fenomenelor și pro-

ceselor economice, este legată de sistemul de indicatori de eficiență economică folosiți pentru selecția variantelor de investiții propuse. În acest sens, consider că se impune ca alături de indicatorii existenți în normele legale, să fie introduși și indicatorii globali de

eficiență economică, rezultați din „însușirea” mai multor indicatori parțiali și care să se bazeze în mai mare măsură pe studiile de marketing. Actualul sistem de indicatori ar putea fi completat cu încă cel puțin doi*):

● „cheltuieli recalculat” (echivalente), („K”) calculat după formula:

$$K = I + C \times T_n \text{ sau } K = I \times e_n + G,$$

în care: I — volumul de investiții, C — cheltuieli anuale de producție, T_n — durata normată de recuperare a fondurilor investite și e_n — coeficientul normat de eficiență, care să reflecte eforturile totale însumate pe o anumită perioadă de timp;

● „randamentul economic al investiției” („R”) calculat după formula:

$$R = \frac{A_b \times D_c}{I}$$

în care: A_b — acumulările bănești anuale; D_c — durata eficiență de funcționare a obiectivului și I — investițiile, care să exprime veniturile obținute pe întreaga durată de funcționare a obiectivului ce revin la un leu investit.

În calcularea corectă a acestor indicatori un rol important revine studiilor de marketing privind stabilirea duratei normale de recuperare T_n și a duratei eficiente de funcționare a fondurilor fixe (D_c). Numai pe baza unor temeinice studii — privind prognoza economico-tehnică, tendințele de evoluție a pieței externe în viitor pentru produsele care fac obiectul viitoarei investiții — se pot stabili în mod științific și cu un grad ridicat de precizie durata normată de recuperare și durata eficiență de funcționare a obiectivului de investiții.

Pentru a exemplifica aportul important al acestor indicatori în fundamentarea nivelului eficienței economice a variantelor de investiții, voi prezenta cazul documentației tehnico-economice elaborate pentru o întreprindere de utilaje și piese de schimb pentru economia forestieră. Au fost propuse două variante, care se caracterizau prin următorii indicatori: volumul de investiții 280 mil. în varianta I și 300 mil. lei în varianta II; volumul anual al acumulărilor bănești 90 mil. lei, respectiv 95 mil. lei; valoarea producției globale (care corespunde capacității de producție), în ambele variante, 286 mil. lei.

Fundamentând eficiența economică a investiției numai pe baza indicatorilor: investiție specifică (si) și durată de recuperare a investiției (T_i) din practica curentă, se obțin următoarele nivele pentru cele două variante: $s_1 = 0,98$, respectiv $s_2 = 1,05$ lei investiții pentru un leu producție; durata de recuperare $T_1 = 3,11$ ani și $T_2 = 3,19$ ani. Deci, se poate aprecia că varianta preferabilă ar fi varianta I.

Principalul dezavantaj al acestor indicatori (investiția specifică și durata de recuperare) este însă faptul că efectele economice s-au considerat pe un singur an, în timp ce practic, rezultatele economice ale investiției apar pe întreaga durată de funcționare; de asemenea, nu sînt corespunzător reflectate nici cheltuielile de producție, care pot fi sensibil influențate de alegerea

unei sau alteia dintre variante. Astfel, în cazul nostru, considerînd durata normată de recuperare (5 ani) și durata eficiență de funcționare (13 ani în varianta I, 15 ani în varianta II), nivelele stabilite pe baza unei cercetări și prognoze de marketing, putem calcula cei doi indicatori propuși mai sus. Valoarea acestora este: „cheltuielile recalculat” — 1250 mil. lei în varianta I, 1255 mil. lei în varianta II; „randamentul economic” 4,18 lei, respectiv 4,75 lei venituri la un leu investit — calcule ce ne conduc la concluzia că varianta optimă este varianta II.

În acest fel obținem o mai bună fundamentare a deciziilor de alocare a fondurilor de investiții, ținîndu-se seama și de evoluția viitoare a unor fenomene și procese tehnico-economice ce vor influența raportul eforturi-efecte.

Un alt aspect legat de stabilirea nivelului eficienței economice îl reprezintă faptul că nu toate rezultatele pot fi cuantificabile, existînd și efecte ne-cuantificabile cum ar fi: efectele sociale, aspecte legate de protecția mediului etc. O metodă care ar face posibilă, în unele situații, o mai bună fundamentare a deciziei ar fi aplicarea metodei mulțimilor fuzzy (a gradelor de apartenență la varianta optimă). Folosind această metodă și aplicînd criteriul de optimizare, cum ar fi: criteriul pesimist al lui Wald, criteriul optimist al lui Hurwicz, criteriul regretelor al lui Savage etc., se poate alege varianta optimă. Această metodă ar permite astfel o lărgire și completare a sistemului de indicatori de fundamentare a eficienței economice a investițiilor.

De ce este inoperantă fundamentarea prin produse „reprezentative” ?

Ludovic LACHSZ

economist „Electrouzinproiect”

DEȘI REGLEMENTĂRILE în vigoare cu privire la elaborarea și aprobarea documentațiilor tehnico-economice pentru investiții prevăd obligativitatea de a se fundamenta necesitatea și oportunitatea investițiilor, între altele, și prin efectuarea unor studii de marketing, se observă din partea organelor de avizare (și mai ales a Băncii de investiții) o atenție diferențiată față de diferitele elemente și indicatori din proiecte. Deseori se acordă prioritate indicatorilor valorici, ai productivității, beneficiului, cheltuielilor la 1000 de lei producție — și mai puțină atenție analizei elementelor menite să răspundă la întrebarea: „Ce vom face cu produsele?”. Cu excepția Comitetului de Stat pentru Prețuri, organele de avizare urmăresc în prea mică măsură ca documentațiile să dea un răspuns pertinent la această întrebare.

O exigență sporită din partea organelor de avizare este de natură să genereze preocupări sporite pe această linie din partea beneficiarilor de investiții, a institutelor de proiectare și cercetare pentru fundamentarea necesității și oportunității investiției propuse. Mai mult chiar, uneori faptul că obiectivul de investiții este înscris în planul cincinal este considerat ca o justificare suficientă, deși în unele cazuri progresul tehnic sau conjunctura pieței mondiale, diferitele fenomene economice pot determina necesitatea de a se reexamina oportunitatea unor investiții sau soluții de proiectare.

În lipsa unei definiții clare, prin prognoze tehnice și de marketing a profilului viitor al întreprinderii, de multe ori indicatorii valorici pe baza cărora se apreciază eficiența se fundamentează luîndu-se în calcul programul de producție, exprimat în produse „reprezentative”. Aceste produse puțin fi stabilite după criteriul mai mult sau mai puțin subiective (de exemplu: produse care să nu implice întocmirea unor documentații noi de prețuri, sau care să permită obținerea unor nivele acceptabile ale indicatorilor de eficiență); există eventualitatea ca după intrarea

în funcțiune a investiției, ponderea acestor produse „reprezentative” să fie nesemnificativă în structura concretă a producției, făcînd astfel superflua întreaga muncă de fundamentare.

Chiar dacă la introducerea în plan a obiectivului au existat studii de prognoză și de marketing, se impune ca acestea să fie actualizate odată cu elaborarea documentației de investiții, pentru a se preveni efectele uzurii morale a produselor datorită unor fenomene tehnice și economice ulterioare introducerii lucrării în plan. Elasticizarea planului în funcție de realitățile pieței și de progresul tehnic poate fi efectuată numai pe baza unor studii permanente actualizate. Mai mult chiar, consider că în condițiile revoluției tehnico-științifice este oportună elaborarea proiectelor pentru investiții în perspectiva generațiilor de produse; deci, odată cu profilul întreprinderii să se aibă în vedere profilul II sau chiar III al producției noilor capacități, în special în domeniul cum ar fi, de pildă, electronica.

Procesul de cercetare-dezvoltare și de proiectare a noilor produse și capacități trebuie conceput de așa manieră ca, paralel cu încheierea procesului de asimilare a unor produse, să existe pe fluxul de proiectare produsele și tehnologiile care le vor înlocui pe cele lansate în producție.

Documentațiile trebuie să urmărească ca indicatorii care exprimă nivelul tehnic al obiectivului să fie suficienți. Cred că ar fi util să se îmbogățească indicatorii de fundamentare prin calculul gradului de automatizare a producției, al ritmului de înnoire asigurat, indicatori care pot orienta asupra perspectivei eficienței economice a noului obiectiv. Trebuie să evităm complet judecățile statice pe baza unor indicatori care exprimă situația la un moment dat, fără perspectivă — care ar expune procesul decizional la erori care se repercutază asupra eficienței pe termen lung.

Dezbateri consemnate de
Ioan GEORGESCU

* Ion Romănu, „Econometrie cu aplicații la eficiența investițiilor”, Edit. științifică și enciclopedică, București, 1976.

FOLOSIREA EFICIENTĂ A FONDURILOR FIXE ÎN TRANSPORTURI

UNA din laturile de ordin calitativ ale activității economice în etapa actuală, așa după cum se subliniază în documentele Conferinței Naționale a partidului, este creșterea rapidă a eficienței fondurilor fixe, întărirea spiritului de răspundere în toate unitățile economice, inclusiv în cele din transporturi, față de utilizarea rațională a capacităților de producție existente.

Complexității activității de transport, în care efectele și eforturile pot fi măsurate cu diverși indicatori, precum și pluralității de criterii economice și sociale trebuie să îi corespundă un sistem de indicatori ai eficienței economice, care să asigure măsurarea exactă a volumului de activitate, a mijloacelor alocate și a rezultatelor economice ce urmează a fi obținute; să stabilească volumul de transport necesar economiei naționale; să surprindă transporturile neraționale; să exprime precis aportul căilor ferate la dezvoltarea economico-socială a țării.

În prezent, pentru urmărirea eficienței economice a activității de exploatare a materialului rulant, se apelează mai ales la indicatori naturali, care se referă la: numărul vagoanelor și locomotivelor necesare pentru realizarea volumului de transport dat, consumul de combustibil sau de energie electrică pentru remorcarea trenurilor, volumul de mărfuri expediate, vagoane încărcate, vagoane descărcate etc. Pe lângă indicatorii naturali de ordin cantitativ avem în vedere și indicatori calitativi ca: durata staționării vagoanelor la operațiile tehnice și comerciale; rulajul vagonului și perioada de reutilizare a locomotivelor; viteza tehnică de secție și de magistrală; viteza medie comercială de deplasare a mărfurilor, călătorilor; procentul parcursului gol al vagonului etc. Dintre toți indicatorii menționați, o atenție deosebită se acordă rulajului vagonului, care a fost redus de la 10 zile (1938), la 5,41 zile (în 1950) și la 3,8 zile în prezent, ceea ce reprezintă o îmbunătățire substanțială. Cu toate acestea, apreciem că acest indicator arată numai în mod unilateral gradul de folosire a vagonului în funcție de timp, fără a ține seama de utilizarea capacității de încărcare a vagonului pe parcurs.

De aceea, după opinia noastră, indicatorul cel mai complex al folosirii parcului de vagoane de marfă este **coeficientul de utilizare a capacității vagoanelor**, întrucât acesta leagă în mod direct producția de bază a căilor ferate cu volumul parcului de vagoane. Așadar, fără a nega importanța indicatorilor utilizați până acum, considerăm că este utilă întregirea lor cu noi indicatori, care prin informația pe care o vor furniza să permită o analiză complexă a rezultatelor procesului de transport.

Valențele unor noi indicatori valorici

ÎNTRUCÎT rezultatele activității în transporturi reprezintă un efect util, apare necesitatea comparării valorice a acestuia cu efortul depus. În acest scop **propunem** utilizarea unor indicatori sintetici care să oglindească cuprinzător rezultatele esențiale ale activității din transporturi și, în mod deosebit, a eficienței utilizării fondurilor fixe. Ei pot fi grupați în:

- indicatori ai eficienței globale a fondurilor fixe, la baza cărora efectul luat în analiză îl constituie producția globală sau volumul de prestații;

- indicatori ai eficienței nete a fondurilor fixe, expresie a unui grad mai profund de analiză a eficienței, determinați pe baza valorii nou create, respectiv producției nete, venitul net (ca expresie a plusprodusului creat în transporturi).

Sistemul de indicatori propus exprimă în ultimă instanță eficiența globală și netă a transportului feroviar în general și a fondurilor fixe productive în special.

În acest context, eficiența economică a utilizării fondurilor fixe productive la calea ferată în forma sa cea mai generală se poate măsura cu ajutorul indicatorului **eficiența globală a fondurilor fixe**, care se prezintă sub forma raportului dintre valoarea producției globale (ca sumă a producției globale a tuturor întreprinderilor de transport) și valoarea medie a fondurilor fixe. Acest indicator general poate fi particularizat sub forma: producția globală ce revine la 1 000 lei fonduri fixe, respectiv 1 000 lei fonduri de producție, sau producția specifică pe fonduri fixe (calculată ca un raport între producția obținută și valoarea fondurilor fixe).

Un alt indicator ce se impune a fi utilizat este **coeficientul necesarului relativ de fonduri fixe**, adică valoarea fondurilor fixe ce revine pe o unitate valorică de prestații, exprimat prin raportul dintre valoarea medie a fondurilor fixe utilizate și valoarea producției globale. Utilizarea unui astfel de indicator pune în evidență faptul că între producția specifică pe fonduri fixe și coeficientul necesarului relativ de fonduri există o relație invers proporțională: cu cât producția specifică pe fonduri fixe este mai mare, cu atât necesarul relativ de fonduri fixe scade și invers. La rîndul ei, producția specifică pe fonduri fixe este direct proporțională cu volumul de transport și invers pro-

porțională cu volumul fondurilor fixe utilizate.

Evoluția acestor indicatori este în funcție de numeroși factori care acționează în direcții și cu intensități diferite. Dintre aceștia, pe primul plan se situează progresul tehnic, care reprezintă calea cea mai sigură de creștere a volumului de prestații pe o unitate de fonduri. Influența este complexă și multilaterală, deoarece progresul tehnic presupune creșterea randamentului și a valorii mașinilor și utilajelor, respectiv, sporirea compoziției organice a fondurilor de producție. Cum sporirea randamentului mașinilor este mai rapidă decât a valorii lor, pe o unitate de fond fix revine o valoare mai mică, deci are loc ieftinirea relativă a acestor categorii de fonduri.

Indicatorii care caracterizează eficiența globală a fondurilor fixe sînt o expresie sintetică a activității economice a întreprinderilor de transport. Dar numai prezența lor nu este suficientă pentru determinarea eficienței fondurilor fixe; în plus, experiența acumulată în activitatea practică arată că indicatorul producției globale este mult prea general pentru a putea exprima și îndeplini în condiții bune numărul mare de funcții ce i se cer. Totodată, capacitatea lui de a reflecta corect volumul activității economice a fost afectată de o seamă de neajunsuri, care s-au accentuat pe măsura sporirii complexității proceselor economice. Desigur, folosirea în continuare a acestui indicator în fundamentarea și adoptarea deciziilor este întemeiată, cu condiția identificării formelor și mijloacelor celor mai adecvate de exprimare simultană atât a laturilor cantitative, cât și a celor calitative.

Producția netă deschide porți largi pentru adîncirea analizei eficienței activității economice, deoarece permite calcularea unor indicatori de eficiență mult mai concludenți decât cei determinați pe baza producției globale.

Pentru analiza eficienței nete a fondurilor fixe o importanță deosebită o are dinamica mijloacelor de producție utilizate în procesul de transport a unei unități de produs, respectiv dinamica necesarului relativ de fonduri, care în etapa actuală — datorită procesului intens de perfecționare și modernizare a bazei tehnice a căilor ferate — cunoaște o creștere. Desigur, după un anumit timp, datorită eficienței mereu sporite a progresului tehnic, necesarul relativ de fonduri manifestă o tendință de scădere.

Considerăm că este binevenită introducerea, începînd cu 1975, a unui nou indicator cu o mare putere de sinteză în exprimarea rezultatelor obți-

nute în utilizarea fondurilor fixe și anume **venituri brute din activitatea de transport**. Introducerea acestui indicator asigură stimularea regionalelor C.F.R. în executarea tuturor prestațiilor solicitate de beneficiari, eliminându-se tendința de realizare a indicatorilor cantitativi (tone-km), pe calea executării uneori a unor transporturi pe rute ocolite. Avînd o structură omogenă, acest indicator permite cuprinderea întregii sfere de activitate a regionalelor, cointeresîndu-le în efectuarea prestațiilor utile, în condițiile optimizării activității de transporturi.

Eficiența economică a utilizării fondurilor fixe la calea ferată mai poate fi surprinsă și cu ajutorul altor indicatori valorici cum sînt: **venitul net la 1 000 lei fonduri fixe, beneficiul la 1 000 lei fonduri fixe etc.**

Sistemul de indicatori, care este utilizat într-o anumită măsură în alte ramuri, și pe care îl propunem și pentru calea ferată, prezintă grade diferite de generalitate, fiecare indicator în parte exprimînd o latură sau alta a unui fenomen economic, eficiența utilizării factorilor care concurează la buna desfășurare a procesului de transport. Cei mai mulți dintre indicatorii valorici menționați în cadrul sistemului preconizat nu sînt urmăriți în activitatea practică de zi cu zi. De aceea, în cele ce urmează ne propunem să calculăm acești indicatori, în limita datelor statistice publicate și a celor rezultate din materialele cercetate, analizînd evoluția lor.

O analiză concretă a evoluției indicatorilor propuși

PENTRU a ilustra felul în care calea ferată utilizează fondurile fixe, ne propunem să întregim analiza indicatorilor naturali de exploatare utilizați cu indicatorii eficienței globale și nete, la baza cărora efectul luat în analiză este exprimat sub forma pro-

1965 = 100

Denumirea indicatorului	1970	1975	1976	1977 preliminat
Producția globală	141	194	197	208
Producția netă	115	165	176	181
Fonduri fixe	170	255	274	294
Eficiența globală a fondurilor fixe (%)	84	82	81	81
Coefficientul necesar relativ de fonduri fixe pentru 1% de spor a producției globale	129	131	139	141

ducției globale și nete și nu în unități natural convenționale (T-km-convenționale). Evoluția acestor indicatori rezultă din tabelul alăturat.

Rezultă că, producția globală a unităților de transport feroviar a crescut în perioada pe care o analizăm de peste două ori, față de volumul fondurilor fixe care sporește de aproape trei ori. Aceasta a determinat ca eficiența globală a fondurilor fixe să scadă cu 19%, iar necesarul relativ de fonduri fixe pentru un procent de spor al producției globale să crească cu 41%.

Evident că o primă concluzie care se degajă este aceea a necesității sporirii eforturilor în vederea ridicării continue a eficienței fondurilor fixe, îndeosebi printr-o mai bună utilizare a acestora — cerință de bază pusă de partid în fața întregii economii naționale.

Ar fi greșit însă ca din această primă analiză să se tragă concluzii generalizatoare. Este necesar să se țină seama că în transportul feroviar nu se creează valori de întrebuințare, ci un efect util — respectiv translația bunurilor materiale de la producător la consumator și a forței de muncă, ceea ce implică utilizarea unui volum sporit de fonduri fixe determinat de cerințele unei depline siguranțe a circulației trenurilor. De asemenea, la calea ferată, pentru a aplatiza unele virfuri de trafic în anumite perioade ale anului, cît și pentru satisfacerea nevoilor neprevăzute determinate de cazurile de forță majoră, cereri suplimentare, defectări și alte situații inerente exploatarei, ce pot imobiliza materialul rulant, se creează o anumită rezervă de capacitate.

Alura evoluției indicatorilor analizați se datorește și faptului că în perioada respectivă căii ferate i-au fost alocate investiții deosebit de mari, materializate în: dublări de linii, electrificarea unor linii cu profil greu și trafic intens, introducerea sistemului de centralizare electrodinamică în stații și secții de circulație, mecanizări și semiautomatizări ale stațiilor de triaj, modernizări ale parcului de vagoane, mecanizarea și automatizarea încărcărilor și descărcărilor, extinderea sistemului de transport paletizat și în containere.

Trebuie arătat, de asemenea, că o serie de investiții se găsește în stare latentă, adică efectele acestora nu se manifestă încă nici parțial, cum sînt cheltuielile pentru consolidarea structurii de rezistență a unor tipuri de vagoane în vederea introducerii cuplei automate, sau investițiile pentru introducerea tehnicii electronice de calcul și de dirijare a circulației etc.; ceea ce este caracteristic transportului ferro-

viar îl constituie faptul că sporurile de capacitate rezultate în urma unei investiții sînt utilizate treptat pe măsura creșterii traficului. De pildă, un triaj sau o stație tehnică se dimensionează încă din faza de proiectare pentru capacitatea maximă pe care o poate asigura tehnica și tehnologia specifică din momentul proiectării. Însă la o asemenea capacitate va trebui să se ajungă treptat, pe măsura nevoilor de transport. Același lucru este valabil și pentru o linie nouă.

Mai mult ca în orice alt domeniu, în transportul feroviar o serie de investiții sînt legate de siguranța deplină a circulației trenurilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă, atragerea în circuitul economic a unor resurse naturale etc., efecte care, practic, sînt incomensurabile din punct de vedere economic, neoferind întotdeauna o eficiență economică certă, ci dimpotrivă.

Ca urmare a înzestrării tehnice ridicate în transportul feroviar este posibil ca partea din prețul de cost aferentă investițiilor, respectiv cotele de amortisment să sporească, majorînd costurile de producție și diminuînd ponderea valorii nou create în producția globală, și în final eficiența netă. Aceeași relație funcțională se manifestă și între eficiența netă și necesarul relativ de fonduri fixe care a crescut. La aceasta se adaugă neajunsurile legate de utilizarea fondurilor fixe, care, coroborate, au făcut ca indicatorii tehnico-economici de folosire să rămînă sub posibilități.

Comparativ cu dinamica principalilor indicatori naturali-convenționali, care în perioada cercetată au ca notă dominantă îmbunătățirea calității procesului de transport, ceea ce este incontestabil un fapt real, indicatorii valorici ai eficienței economice au cunoscut o evoluție contradictorie, mai ales după anul 1964.

Limitele actualului sistem de indicatori sînt evidente; de aici necesitatea imperioasă a îmbogățirii lui cu indicatori valorici (domeniu în care s-au făcut deja anumiți pași) care să permită o analiză mai profundă și complexă a rezultatelor procesului de transport. Firește, lărgirea gamei de indicatori permite exprimarea mai veridică a eficienței utilizării fondurilor fixe, nu însă și ridicarea acesteia la un nivel superior. Înfăptuirea acestui obiectiv implică conjugarea eforturilor întregului personal muncitor de la căile ferate în direcția realizării unui transport modern, bazat pe cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, bine organizat și de o eficiență economică ridicată.

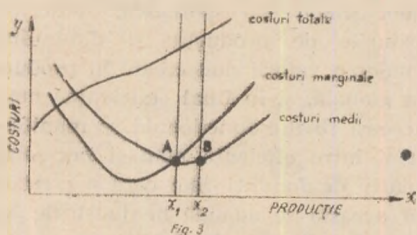
dr. Gh. MAȘALĂ
dr. D. REBUȘAPCĂ

Puncte de vedere

RELAȚII ÎNTRE COSTURI ȘI PREȚUL PRODUSULUI (II)

Variații și influențe diferite

CEA MAI CUNOSCUTĂ explicație are la bază efectul diferit pe care îl au — asupra nivelului costurilor în dinamică — elementele structurale fundamentale ale acestora și anume costurile fixe, neutre față de evoluția producției, precum și costurile variabile, foarte sensibile la această evoluție. Aceste elemente determină o evoluție diferită și a nivelului costurilor totale și medii ale producției, care, schematic, poate fi reprezentată astfel (figura nr. 2).

Și în acest caz ordonata măsoară mișcarea costurilor producției, iar abscisa a cantităților produse. Fig. nr. 2 reprezintă evoluția stratificată a costurilor totale, care însumează costurile fixe (Cf) și pe cele variabile (Cv). Un deosebit interes prezintă raportarea costurilor totale și a unora din elementele lor structurale la numărul de unități de producție realizate în decursul timpului.

Relația costuri totale — cantități produse determină mărimea costurilor medii (cm), iar curba evoluției acestora are o formă asemănătoare cu cea care exprimă dinamica generală a costurilor pe termen scurt și pe termen lung. În ce privește curba costurilor fixe rezultate din raportarea volumului lor la cantități, ea are o tendință descendentă.

Evoluția diferită a curbei costurilor medii și a celei parcurse de costurile fixe este determinată de efectul mișcării costurilor variabile, care cresc odată cu cantitățile produse. Tendințele opuse ale evoluției costurilor fixe și variabile în structura costurilor totale constituie și cauza cea mai importantă, dar nu exclusivă, a curbei generale a costurilor, care este de fapt curba costurilor medii. Atâta timp cât creșterea costurilor variabile este compensată de scăderea celor fixe pe unitate de produs, costurile medii sînt coborîtoare. Atunci cînd acest efect este anihilat, devine preponderentă creșterea costurilor față de a producției, iar panta costurilor medii începe să urce.

Acest fenomen general nu explică însă ridicarea bruscă a costurilor medii în cazul accelerării creșterii produc-

ției pe termen scurt într-o întreprindere. În această situație intră în acțiune influențele unor alte variabile economice și în primul rînd **interdependența dintre costuri, capacitate de producție și cantități produse**. Aplicate la sistemul nostru economic aceste interdependențe privesc capacitatea de producție proiectată și prevederile de plan în legătură cu cantitățile de produse. Încadrarea cantităților produse în capacitatea proiectată a întreprinderilor declanșează o evoluție descendentă a curbei costurilor. Sporirea producției peste limitele acesteia, pe perioade scurte de timp, duce la creșterea accelerată a costurilor.

Evident, aceste tendințe legitime în evoluția costurilor medii și a elementelor lor structurale se manifestă numai în condițiile aceluiași nivel tehnic de dotare și de realizare a producției. Introducerea progresului tehnic schimbă elementele de raportare și ca atare și evoluția costurilor, implicînd cuantificarea distinctă a efectului său.

Analiza interdependenței dintre evoluția costurilor și a producției pune în lumină faptul că **în orice economie dinamică, sporul producției nu se realizează cu cheltuieli de producție uniforme pe unitate de produs, ci diferențiate**. De aici marea însemnătate pe care o prezintă cunoașterea și folosirea în conducerea economică a legităților dinamicii costurilor pentru **maximizarea producției și minimizarea cheltuielilor**.

În acest scop nu se poate opera numai cu costurile medii, ci a apărut necesară o relație cantitativă specifică, cunoscută sub denumiri multiple, care în esență exprimă costurile diferențiale corespunzătoare sporului de cheltuieli pe unitate de produs implicat de creșterea producției. Teoria economiei de piață concurențială, de plidă, folosește pentru astfel de cheltuieli noțiunea de **costuri marginale**. Ca relație cantitativă ea exprimă diferența dintre costurile totale pentru realizarea unei anumite cantități de produse și cele efectuate în cazul creșterii producției cu o unitate. Denumirea de costuri marginale are mai multe înțelesuri, în mod frecvent fiind utilizată pentru a exprima cheltuielile maxime de producție înregistrate de unele întreprinderi din cadrul aceleiași ramuri sau subramuri economice. Din această cauză P. Samuelson folosește în locul acestei noțiuni pe cea de **costuri adiționale**. În economia noastră, caracterizată prin dinamism, relația are o largă aplicabilitate și pentru exprimarea ei poate fi utilizată noțiunea de **costuri ale sporului de producție**. În căutarea optimului economic în economia socialistă acest indicator se urmărește în mod distinct. Economistul sovietic V.V. Novojilov, în lucrarea sa privind măsurarea cheltuielilor și rezultatelor în planificarea optimă, subliniază necesitatea de a acorda atenție

cheltuielilor pe unitate de spor de producție în determinarea eficienței creșterii producției, în locul cheltuielilor medii pe unitate.

Utilitatea acestui indicator rezultă și din evoluția diferită a curbei sale față de cea a costurilor medii. În fig. 2 b este ușor de urmărit panta descrescătoare mai abruptă a costului pe unitate de spor, precum și faptul că ea începe să crească mai tîrziu decât costurile medii, într-un ritm de asemenea mai accelerat. Ca atare ea pune în evidență mai din timp necesitatea unor acțiuni, prin introducerea progresului tehnic sau înnoirea produselor, în scopul prelungirii tendinței coborîtoare a costurilor.

Raporturile cantitative dintre costuri și producție în aceste forme simplificate exprimă parțial atât evoluția costurilor cît și cauzele tendințelor ei, fiind necesară imbinarea cuantificării lor cu analiza complexă.

Timpul economic al costurilor — pe întreprindere —

DIMENSIONAREA fundamentată a costurilor prin antecalcul, minimizarea sau optimizarea lor în etapa de concepție și proiectare a produselor este hotărîtoare în conducerea științifică a economiei și influențează atât nivelul prețurilor, cît și **eficiența economică a dezvoltării**.

Obiectivul acestei activități îl constituie anticiparea, prin analiză și calcul, a consumului de fonduri de producție și forță de muncă pe fiecare unitate de produs, dar în așa fel încît acestea să satisfacă cerințele beneficiarilor în continuă schimbare. În realitate antecalcul costurilor este un model care transformă necunoscutele cheltuielilor de producție ale produselor noi în mărimi măsurabile și urmărește ambicioasa țintă de a face superfluă acțiunea pietei de confirmare sau infirmare a lor prin fluctuații ale prețurilor după lansarea produselor în comerț.

Datorită poziției centrale pe care o ocupă costurile în fundamentarea deciziilor de preț, analiza și calculul acestora în sistemul nostru economic sînt încadrate într-un complex de norme, stabilite prin reglementări legale, a căror respectare este obligatorie. Prin obiectivele lor aceste norme au fie un caracter de interdicție, fie unul tehnico-metodologic sau de recomandare. Barajul normativ de interdicție în dimensionarea costurilor antecalculate este foarte dens și sever. Astfel, este interzisă includerea în costul noilor produse a cheltuielilor neproductive, generate de rebuturi, amenzi, penalizări, pierderi de materii prime și materiale etc., cu excepția celor prevăzute în licențe de fabricație, în documentații și norme

legal aprobate. De asemenea, tot ca acțiuni nepermise sînt încadrate și următoarele: crearea de rezerve în costuri, luarea în calcul a unor materii prime mai scumpe sau a unor tarife de retribuiri a forței de muncă corespunzătoare, unei calificări superioare cerințelor tehnologice ale producției, includerea în costuri a cheltuielilor pentru recondiționarea produselor cu defecte, precum și a celor generate de efectele negative ale organizării necorespunzătoare a producției și a muncii, de efectele negative ale repartizării neraționale a sarcinilor de producție pe unități economice etc.

Normele cu caracter tehnic-metodologic stabilesc modalitățile de calculare a costurilor în condiții specifice de desfășurare a proceselor economice cum sînt: aplicarea costului mediu ponderat în cazul aprovizionării cu același produs de la mai mulți furnizori la prețuri legale diferite; stabilirea fondului de tehnică nouă și aplicarea cotelor legale la costurile planificate; aplicarea costurilor prevăzute în documentațiile tehnico-economice aprobate, pentru secțiile nou înființate, pînă la atingerea parametrilor proiectați; obligația verificării documentației privind calitatea produselor și altele.

Normele cu caracter de recomandare privesc, în principal, obiectivele cele mai de seamă ale analizei economice a costurilor și anume optimizarea producției, valorificarea maximă a rezervei interne, determinarea cheltuielilor realmente necesare etc.

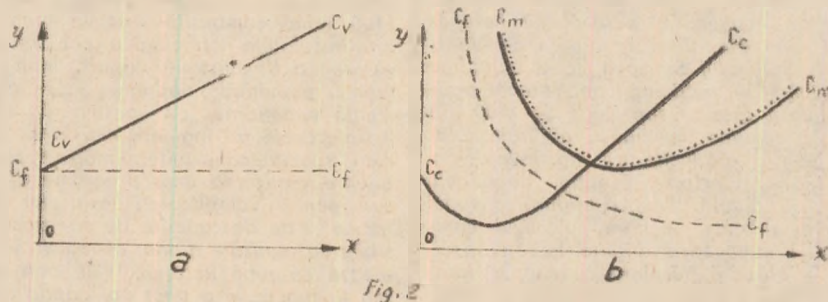
Este de subliniat însă faptul că normele juridice de analiză și calcul a costului unui produs nou nu pot fi aplicate pornind de la simpla lor anunțare. Acestea devin operaționale numai pe baza elementelor de fundamentare pe care le oferă generalizările cercetării prețurilor. De o importanță deosebită pentru efectuarea pe baze științifice a antecalculului este stabilirea timpului economic al costurilor sau mai exact a secvenței variabilei timp pentru care se dimensionează mărimea costurilor unui produs nou. După cum se știe, curba costurilor fiecărui produs are un început și o configurație în timp determinată de legitățile evoluției acestora. Pe de altă parte, costurile totale sînt o rezultantă a evoluției interdependente a elementelor structurale ale lor și anume a curbei costurilor medii, marginale, fixe, variabile etc. **Intuitiv, timpul economic al costurilor este definit de punctul de pe curba cea mai reprezentativă pentru evoluția legică a costurilor ce urmează să fie estimat prin antecalcul pentru fundamentarea prețului unui produs nou.**

S-ar părea că într-un sistem cu prețuri fixe pe perioade nedeterminate cum este al nostru, momentul de aplicare a costurilor antecalculat nu prezintă interes, deoarece acestea exprimă oricînd o însumare a cheltuielilor ca mărimi invariabile. În realitate, chiar dacă prețurile de aprovizionare cu materii prime și materiale rămîn aceleași, pe termene lungi, mărimea costurilor se modifică în funcție de alte variabile cum sînt normele de consum, tarifele de retribuție, structura fondurilor fixe și mai ales în funcție de evoluția cheltuielilor medii și creșterea volumului producției.

Prin natura lor economică costurile antecalculate constituie o parte integrantă a prețurilor prospective, respec-

tiv a expresiei în unități monetare a consumului de muncă pe unitate de produs într-o etapă viitoare, cînd va avea loc vânzarea-cumpărarea efectivă a produsului nou, abia proiectat. **Aceste prețuri nu se fundamentează pe nivelul costurilor din momentul elaborării calculațiilor, ci pe cel necesar din punct de vedere economic în momentul comercializării produsului.** Ca atare, timpul economic al costurilor este prin excelență dinamic și se identifică cu momentul atingerii nivelului optim al lor pe unitate de produs, pe parcursul evoluției.

Fiind o funcție de producție, costurile optime sînt determinate de volumul maxim al acesteia. Deoarece timpul economic implică elemente de optimizare, nu numai de analiză critică a cheltuielilor, el se determină într-o etapă analitică în mod diferit, după cum este vorba de obiectivele producătorului sau obiectivele economiei. Pentru producător, timpul economic coincide cu atingerea nivelului optim al costurilor de ofertă și în acest scop maximizarea producției deține un rol important. Pentru economie, optimizarea costurilor este necesar să se realizeze în condițiile în care oferta se echilibrează cu nevoile de consum ale beneficiarilor, ținînd seama deci și de evoluția cererii. Consider că în activitatea practică cel de al doilea aspect este adeseori neglijat, căci costurile de ofertă cuprind un număr mai redus de necunoscuturi și sînt mai ușor de estimat, iar pe de altă parte rolul hoiziților al producției este uneori interpretat greșit.

Fără îndoială că antecalculul costurilor de ofertă constituie o etapă necesară a analizei economice. În mod obișnuit, produsele noi și mai ales cele de serie mare și chiar mijlocie se realizează în mai multe întreprinderi din cadrul aceleiași ramuri. Pentru efectuarea unei analize fundamentate a costurilor, inițial aceasta se desfășoară pe fiecare întreprindere sau secție și numai după aceea, utilizînd rezultatele obținute, se ridică la nivelul ramurilor sau grupelor de întreprinderi. Desigur, că în cazul unicatelor, analiza nu poate urmări evoluția costurilor, limitîndu-se la perioada de realizare a produsului singular. Pentru determinarea timpului economic pe întreprinderi se utilizează calculul curbei celor două forme principale ale costurilor și anume al curbei costurilor medii pe unitate de produs și al curbei costurilor creșterii producției sau a costurilor marginale.

În acest scop se folosește relația

$$C_m = \frac{y}{x}, \text{ în care } C_m \text{ exprimă costurile}$$

medii, y — costurile totale, iar x — producția. Pentru stabilirea curbei cos-

turilor creșterii producției sau marginale, se determină derivata costurilor totale, folosindu-se relația $C_m = \frac{\Delta y}{\Delta x}$,

în care C_m exprimă costurile creșterii, Δy creșterea costurilor totale, iar Δx creșterea producției. Calculul evoluției curbilor începe cu momentul lansării în fabricație a produsului nou care este marcat de termenul prevăzut pentru darea în funcțiune a obiectivului și se încheie la termenul prevăzut pentru realizarea parametrilor proiectați.

Dacă mărimile reale ale termenilor acestor funcții sînt transpuse într-un spațiu avînd ca ordonată costurile și ca abscisă producția, unirea lor prin linii duce, în condiții normale, la următoarea evoluție legică a curbei costurilor totale, medii și marginale (figura 3).

Totdeauna curba costurilor medii înregistrează un punct minim care marchează și intersecția sa cu curba costurilor creșterii, notat în prezentarea grafică cu A. Acesta este momentul nivelului optim al costurilor de ofertă sau timpul economic avut în vedere la antecalculul acestora. El corespunde punctului x_1 de pe abscisă, care exprimă capacitatea maximă de producție prevăzută pentru termenul de realizare a parametrilor proiectați.

În realitate producția realizată cu costurile medii cele mai scăzute, corespunzătoare punctului x_1 de pe abscisă, nu este maximă, ci optimă. În orice întreprindere capacitatea tehnică proiectată de producție poate fi forțată prin angajarea suplimentară de forță de muncă, supraîncărcarea mașinilor și

utilajelor, reducerea fazelor tehnologice pe seama calității și prin alte procedee.

În acest mod se obține un spor de producție dar cu costuri medii mai ridicate. Așa cum rezultă din reprezentarea grafică, creșterea producției pînă în punctul x_2 de pe abscisă este realizabilă, dar ei îi corespunde o creștere a costurilor medii măsurată pe curba acestora la punctul B și o creștere accelerată a costului sporului de producție. Analiza economică, prin măsurarea relațiilor funcționale dintre costuri și producție stabilește coordonatele legice ale timpului economic exprimate de mărimile A și x_1 . Calcularea lor constituie o necesitate nu numai pentru fundamentarea prețului noilor produse, ci și pentru dimensionarea capacității optime de producție a obiectivelor industriale și a stabilirii intervalului optim dintre punerea în funcțiune a acestora și termenul de realizare a parametrilor tehnico-economici. Extinderea analizei economice asupra evoluției tuturor formelor de costuri, deci inclusiv asupra celor variabile, constituie o necesitate.

prof. dr. Constantin IONETE

Casare

SPECIFICUL producției noastre impune măsuri anticipate de contractare și aprovizionare cu diverse mașini și utilaje. Astfel, datorită mediului coroziv în care lucrează instalațiile, sîntem obligați să avem în atenție permanentă înlocuirea lor, pentru ca procesul de producție să nu fie întrerupt, iar contractele economice cu beneficiarii să fie integral respectate.

În condițiile în care unul din utilaje devine inutilizabil, nu poate fi înlocuit imediat. De ce? Pentru că mai întîi trebuie casat utilajul vechi. Iar casările se fac o singură dată pe an, pe baza aprobării organelor competente.

Pentru a evita întreruperile în producție sau, uneori, chiar accidente, propunem organelor competente să analizeze acest aspect și, în cazul cînd se constată că anumite utilaje nu mai corespund, să se creeze posibilitatea procurării din timp a altora, chiar dacă nu s-a procedat la casarea utilajelor vechi. Propunem, de asemenea, ca aprobările de casare să fie date la începutul anului de plan.

Aurelian NEACȘU

contabil șef
Întreprinderea „DERO” - Ploiești

Ocotire

NOTA publicată în nr. 1/1978 la această rubrică, sub titlul „Mistreții”, ne-a determinat și pe noi să ne adresăm „Revistei economice”. Complexul hergheliei Lucina este situat în partea de Nord-Vest a județului Suceava, la o altitudine de 1300-1600 metri înălțime. Terenul agricol folosit este în suprafață de 1700 ha și este compus din pășuni naturale folosite pentru producția de masă verde și fin, hrana principală pentru cabalinele din rasa huțulă. Pentru asigurarea unei recolte ridicate de fin, colectivul complexului efectuează diferite lucrări specifice – grăpare, nivelare cu sapa, supraînsămînțări, fertilizarea solului cu îngrășăminte chimice și naturale, amenajări pentru scurgeri de ape, în care scop se cheltuiesc însemnate sume de bani. Din păcate, mistreții și cerbii, al căror număr s-a mărit considerabil, strică peste 50% din suprafața însămînțată de noi. În această situație nu putem folosi mijloacele mecanizate pentru cositul finului (din cauza solului degradat) și, în plus, sîntem nevoiți să cumpărăm masă verde de la ses.

Ținînd seama de toate acestea, propunem organelor competente să analizeze situația și să ia măsurile ce se impun.

Ioan LUPĂȘTEANU

șeful complexului
hergheliei Lucina,
județul Suceava

Contracte

ACTIVITATEA muncitorilor decoratori este legată și de aprovizionarea cu un produs fabricat de întreprinderea „Carbosin” din Copșa Mică. Este vorba de stîplex, produs folosit pe larg la amenajarea marilor magazine și a altor obiective sociale și economice. Din păcate, întreprinderea producătoare nu își respectă contractele de livrare a acestui produs,

ceea ce nu ne permite nici nouă să ne respectăm angajamentele luate față de alte unități. Colectivul de muncă de la Copșa Mică ar trebui să manifeste mai multă grijă în elaborarea graficului de livrări și, în special, în respectarea contractelor încheiate din timp.

Ilie NEDELCU

muncitor cooperator
București

ECOURI

Resurse

ARTICOLUL „Valorificarea resurselor energetice secundare”, publicat în nr. 43/1977 al „R.E.”, se referă la unele probleme care preocupă colectivul nostru de specialiști. În unitatea noastră s-au întocmit programe de măsuri pentru reducerea consumurilor de energie, pentru îmbunătățirea randamentelor la cuptoarele tehnologice, pentru recuperarea potențialului caloric al produselor obținute, pentru diminuarea eșapării de gaze în atmosferă sau la faclă. Totodată, la modernizarea instalațiilor tehnologice existente, pentru ridicarea nivelului calitativ al produselor, s-a avut în vedere să se realizeze recuperarea energiei secundare din produsele petroliere în scopul reducerii consumului de combustibil.

Pentru anul în curs, este prevăzută montarea unor preîncălzitoare de aer la două cuptoare tehnologice, ceea ce va conduce la o economie estimată de circa 1100 tone combustibil convențional pe an. Instalațiile tehnologice noi sînt prevăzute a fi construite la un înalt nivel tehnic, permițînd obținerea de randamente superioare cu consumuri reduse.

Colectivele de ingineri, maiștri și tehnicieni special constituite urmăresc în continuare realizarea unor programe de măsuri pentru valorificarea resurselor energetice și de descoperire de noi surse posibile de realizare a unor economii. Se estimează că pînă în anul 1980, prin intrarea în funcțiune a unor noi capacități de producție, precum și prin lucrări de modernizare a celor existente, se va ajunge la cca. 366.000 tone combustibil convențional recuperat din resurse energetice secundare.

dr. ing. Dumitru IORGA

director,
Combinatul petrochimic
Teleajen

Recuperare

ÎN LEGĂTURĂ cu nota sub titlul de mai sus, apărută în nr. 44/1977, facem următoarele precizări:

În momentul încadrării în muncă a absolvenților școlilor profesionale la unitățile la care se obligaseră să lucreze o anumită perioadă de timp, contractul de școlarizare încheiat inițial (conform art. 32 din Decretul nr. 208/1977) devine un contract adițional la contractul de muncă, conform art. 71 din Codul Muncii. Dacă absolvenții nu respectă angajamentul asumat, răspunderea lor pentru restituirea cheltuielilor de școlarizare are natura unei răspunderi materiale întemeiată pe dispozițiile art. 102 (1) din Codul Muncii. Ca atare, se aplică formule de recuperare prevăzute de art. 107

din Codul Muncii. Punerea în executare a deciziei de imputare sau angajamentului de plată are loc, în astfel de cazuri, numai în condițiile art. 109 din Codul Muncii. Atribuțiile de executare revin exclusiv unității care a constituit titlul executoriu și se face prin reținere din retribuție, atîta timp cît debitorul este încadrat în muncă. Numai atunci cînd debitorul nu este încadrat se va proceda la urmărirea asupra oricăror bunuri ale acestuia, în temeiul Decretului nr. 221/1960, republicat în anul 1969, prin executorii judecătorești. În sensul celor de mai sus s-a pronunțat și Plenul Tribunalului Suprem al R.S.R. prin decizia de îndrumare nr. 1 din 16 februarie 1976.

Fac excepție creanțele în valoare de pînă la 500 lei care se dau în executare organelor financiare, ca organe de specialitate (a se vedea și art. 3 din Decretul nr. 221/1960, republicat).

A. MIHALCA

consilier juridic șef
în Ministerul Finanțelor

Energie

REFERINDU-NE la articolul „Economisirea energiei și combustibililor – problemă de interes național”, apărut în nr. 46/1977, precum și la graficul comentat intitulat „Cîtă energie electrică se consumă la un milion lei producție industrială?” din nr. 2/1978, vă comunicăm următoarele:

Depășirea consumului de energie electrică pe ansamblul unităților aparținînd ministerului nostru a fost analizată de către colectivele de specialiști. La nivelul ministerului s-a organizat urmărirea zilnică a consumului la combinate și unități mari consumatoare, în scopul de a se interveni operativ atunci cînd se constată depășiri nejustificate.

Pentru acest an au fost stabilite noi măsuri care vizează reducerea consumurilor de energie și combustibil. Printre cele mai importante menționăm: exploatarea coresponsuzătoare a cowerperelor, în scopul obținerii unei temperaturi cît mai ridicate a aerului insuflat; extinderea tehnologiei de elaborare a oțelului electric cu o singură zgură la producția de oțel carbon și slab aliat de la întreprinderea „Oțelul Roșu” și Combinatul de oțeluri speciale Tirgoviște; funcționarea la capacitate maximă a instalațiilor de turnare continuă de la Combinatul siderurgic Galați și degrevarea în mod coresponsuzător a cuptoarelor adinci de la laminorul Slebing; creșterea ponderii lingourilor calde la laminoarele degrositoare; înlocuirea oxigenului de înaltă presiune cu oxigen de joasă presiune la insuflarea în furnale la Combinatul siderurgic Galați; îmbunătățirea randamentului instalației de leșiere de la fabricarea aluminei, prin preîncălzirea soluției de atac la 110°C în loc de 70°C; dezafectarea centralei termice avînd randament scăzut la distilarea de gudron de la Combinatul siderurgic Hunedoara.

Considerăm că în anul 1978 – deși nu s-au găsit încă soluții pentru toate problemele – activitatea energetică din cadrul unităților Ministerului Industriei Metalurgice se va îmbunătăți simțitor.

ing. Z. BORLOVAN

director
în Ministerul Industriei
Metalurgice

Adunările generale ale oamenilor muncii

VALENȚE ALE INIȚIATIVEI ȘI RESPONSABILITĂȚII MUNCITOREȘTI

ANUL 1977 a menținut colectivul întreprinderii „Automatica”-București pe aceeași traiectorie de progres urmată în ultimii ani. Depășirile de plan la producție (globală — cu 4,2%, marfă — 2,5%, marfă vândută și încasată — 4,9%, netă — 9,4%), la productivitatea muncii (6,8%), la beneficii (13,4%), reducerea cheltuielilor la 1 000 de lei producție marfă cu 19,30 lei (24,30 lei la cheltuielile materiale) atestă **concentrarea asupra unei mai bune folosiri a resurselor tehnico-materiale, a potențialului uman, a fondurilor**, exprimată la rîndul său printr-un indice de folosire a mașinilor-unelte și utilajelor de 88,1%, prin realizarea în proporție de 114,2% a venitului net planificat la 1 000 de lei fonduri fixe medii, prin economisirea a 64 tone de metal și 171 mii kWh de energie electrică, prin reducerea la o cincime a volumului împrumuturilor cu dobîndă majorată și al plăților restante față de situația de la începutul anului.

Totodată, 1977 a fost anul în care **acestor acumulări cantitative li s-a adăugat debutul unor importante prefaceri calitative**. În perspectiva cincinalului viitor, acestea vor da întreprinderii un profil nou, axat predominant pe echipamente electronice, produse cu un conținut ridicat de gîndire tehnică și de muncă înalt calificată. O asemenea transformare de proporții, ce se face din mers și are implicații pe multiple planuri, de la investiții de dezvoltare pînă la tehnologii, de la organizarea fluxurilor pînă la specializarea cadrelor, a dat recentei adunări generale a reprezentanților oamenilor muncii o însemnată greutate specifică în formularea obiectivelor tactice pentru anul în curs. Din dimensionarea efectelor previzibile ale acestora au rezultat angaja-

mente cu atît mai meritorii, cu cît față de realizările din 1977, planul prevede creșteri substanțiale — cu circa 20% la producție și la productivitate, cu 38% la beneficii.

Progresul tehnic, într-o viziune complexă

AFIRMAREA revoluției tehnicoștiințifice sub aspectul modernizării și înnoirii producției integrează, într-un raport de condiționare, premiile întreprinderii „Automatica” în cele ale ansamblului ramurii constructoare de mașini. Numeroase noi tipuri de echipamente electrice s-au aliniat anul trecut la startul fabricației de serie ori au ajuns în pragul omologării. În 1978 procesul se accentuează, prin intensificarea acțiunii de modernizare, miniaturizare și tipizare a echipamentelor de comandă și automatizare, prin lărgirea gamei de instalații de dozare automată pentru siderurgie și alte industrii, prin realizarea primelor automate programabile cu sistem modular numeric care vor permite înlocuirea logicii cablate cu logica programată la comanda secvențională a unor mașini-unelte complexe, centre de prelucrare), linii de transfer, linii tehnologice ș.a. **Toate aceste elemente ale unei tehnici de vîrf vor contribui la reducerea importului, la realizarea unor mașini și utilaje competitive pe piața externă.**

Condițiile de detaliu ce se cer asigurate ca bază a acestei evoluții au format o temă cu pondere în dezbaterile adunării generale. S-a subliniat necesitatea scurtării ciclului cercetare-proiectare, deplasării lui către producție (ing. Dan Cosmin, șef de atelier de proiectare).

Cercul de creație tehnicoștiințifică al tineretului, care alături de comisia inginerilor și tehnicienilor a adus o contribuție de valoare la realizarea de inovații cu înaltă eficiență tehnică și economică (numai prin aplicarea unora din ele, ca : instalație de sudură prin energie înmagazinată, releele electronice de timp, releu clipitor cu tiristoare, multiplexor ș.a., se va reduce în acest an importul cu un milion de lei valută), trebuie să se afirme și mai insistent, iar în același timp să i se acorde mai mult credit (Marcel Iamandi, electrician, secretarul comitetului U.T.C.). Baza de date și aplicațiile create pînă acum de oficiul de calcul al întreprinderii, dezvoltarea în continuare a activității de informatică se cer valorificate și sub aspectul eliberării personalului tehnic de munca de rutină, mărind capacitatea de concepție pentru rezolvarea problemelor de tehnologie, de autoutilare (al cărei volum propus este cu 70% superior celui din anul trecut). O asemenea intervenție se impune, de pildă, în domeniul modernizării tehnologiilor de sudură (Michel Ionesco, șef de atelier), al acoperirilor galvanice, ca și în ce privește asigurarea unor S.D.V.-uri, aparate de măsură și control, proiectarea și realizarea de standuri de încercări pentru recepția unor echipamente produse (ing. Petre Predoiu, din Inspectoratul general de stat pentru controlul calității produselor).

Din cele 55 de măsuri pentru creșterea productivității muncii pe 1978, incluse în planul M.T.O., 44 vizează progresul tehnic. La rezolvarea unora dintre ele urmează să contribuie studiile și analizele cu care au fost însărcinate comisiile pe domenii ale C.O.M., pe baza propunerilor oa-

menilor muncii : metode de ridicare a productivității la secția de construcții metalice, organizarea în flux tehnologic a noi capacități de pe platforma Pipera, metodologia de autocontrol la echiparea electrică, determinarea factorilor de mărire a fiabilității produselor, fundamentarea necesităților de perfecționare și policalificare a cadrelor în funcție de viitorul profil al producției. În legătură cu această ultimă acțiune, care anul trecut a cuprins circa 900 de muncitori, maiștri, ingineri, se prevede ca ea să se axeze pe studiul componentelor electronice. De asemenea, trebuie rezolvată școlărirea personalului pentru noua capacitate de confecții metalice, înainte de intrarea ei în funcțiune (**Traian Trică**, tehnician, șef de secție).

Cerințele unei organizări superioare

ANGAJAMENTUL COLECTIV privind depășirea planului pe 1978 cu 20 milioane de lei la producția globală, respectiv 17 milioane de lei la producția marfă presupune exploatarea la maximum a capacităților, armonizarea fazelor tehnologice, asigurarea condițiilor pentru o activitate ritmică.

În această direcție, după cum s-a relevat la adunarea generală, mai există curenți ce trebuie eliminați. La finele anului trecut, volumul contractelor nerealizate depășea producția marfă obținută peste plan, ceea ce înseamnă că, prin nerespectarea ordinii contractuale de fabricație și livrare, unii beneficiari n-au primit la timp produsele comandate, executându-se în schimb altele care nu prezentau urgență și care au blocat inutil resurse materiale și financiare. Aceasta s-a datorat unor deficiențe în pregătirea producției (consiliul oamenilor muncii nu a asigurat întotdeauna ca prelucrarea documentației să fie făcută cu un avans de 4—6 luni față de execuție, pentru a se rezolva din timp aprovizionarea, detaliile tehnologice, S.D.V.-urile etc.), în echilibrarea potențialului diferitelor secții (la confecții metalice și galvanizare capacitatea a fost insuficientă), în programarea și realizarea unor semifabricate etc.

Măsurilor stabilite pentru eliminarea unor astfel de neconcordanțe — planificarea aprovizionării pe perioade mai lungi, aplicarea instrumentelor informaticii în conducerea operativă a producției și în urmărirea comenzilor transmise furnizorilor, lichidarea locurilor înguste, întărirea disciplinei de plan și mobilizarea tuturor resurselor pentru obținerea unei producții ritmice pe decade, dezvoltarea și modernizarea sistemului de transport intern — trebuie să li se adauge preocuparea pentru reorganizarea fluxurilor tehnologice potrivit modificării gamei sortimentale (**Nicolae Birlănescu**, tehnician, șeful secției de prelucrare mecanice și ajustaj), pentru lărgirea cooperării cu alte întreprinderi de profil. Este nevoie, totodată, ca organizația sindicală și cea de tineret să acționeze mai ferm pentru combaterea manifestărilor de indisciplină ce mai apar, astfel ca indicele de utilizare a timpului de lucru (93,6% în 1977) să crească spre maximum (**Teodor Cîmpeanu**, șef de brigadă).

Sarcinile importante ce revin organului de conducere colectivă cer ca fiecare membru al acestuia să fie la curent cu problemele întreprinderii, să participe la rezolvarea lor, la aplicarea deciziilor adoptate, ceea ce presupune un contact permanent cu opinia celor ce lucrează direct în producție (**Floarea Turcescu**, muncitoare, reprezentantă a oamenilor muncii în C.O.M.).

O serie de propuneri au vizat contribuția necesară a organelor ierarhic superioare (reprezentate la adunarea generală prin cadre de conducere), a altor unități la soluționarea unor probleme ce condiționează succesul activității din 1978 a colectivului întreprinderii „Automatica” :

- prospectarea mai largă a pieței externe, îmbunătățirea publicității produselor, participarea sporită la târguri, expoziții și manifestări internaționale cu caracter tehnic, astfel încât, prin completarea portofoliului de comenzi, planul producției pentru export — de 2,8 ori mai mare decât realizările din 1977 — să fie îndeplinit și depășit ;

- recuperarea restanțelor pe care le înregistrează Trustul de construcții industriale și agro-

zotehnice București în executarea lucrărilor la noua hală de confecții metalice și punerea în funcțiune a acesteia până la 30 iunie ;

- exercitarea de către Centrala industrială de electronică și automatizări a atribuțiilor ce-i revin pe linia lucrărilor de investiții, inclusiv obținerea de la Consiliul popular al municipiului București a amplasamentului pentru căminul de nefamiliști prevăzut în plan ;

- modernizarea și îmbunătățirea calitativă a unor subansamble și aparataje primite de la terți (de exemplu, Întreprinderea de aparate de măsură și control Otopeni), pentru ridicarea complexă a caracteristicilor tehnice, fiabilității, competitivității produselor livrate de „Automatica”.

Pentru organul colectiv de conducere, adunarea generală a constituit o prețioasă contribuție la aprecierea realistă și direcționarea propriei activități, la rezolvarea unor probleme actuale și de perspectivă ale întreprinderii. Secretarul comitetului de partid, **Nicolae Olaru**, președinte al consiliului oamenilor muncii, apreciază că analiza făcută în adunare, criticile îndreptățite la adresa C.O.M., soluțiile propuse și fundamentarea lor, apelul ferm la sprijinul centralei industriale, al unor foruri exterioare au constituit o **manifestare a democrației muncitorești, a participării oamenilor muncii la conducere** ; faptul că din totalul de circa 140 de membri ai C.O.M., ai comisiilor pe domenii ale acestuia și ale comitetului sindicatului, ai consiliului de control muncitoresc aproape 80 % sînt muncitori și maiștri — adaugă **Nicolae Ștefan**, președintele comitetului sindicatului, vicepreședinte al consiliului oamenilor muncii — arată **ce cuvînt greu au de spus cei ce lucrează direct în producție, atît în rezolvarea problemelor, cît și în popularizarea și finalizarea hotărîrilor adoptate.**

Esențialul este acum ca spiritul de emulație, de responsabilitate colectivă ce a caracterizat adunarea generală să fie amplificat în activitatea de zi cu zi, iar măsurile adoptate să fie transpuse consecvent în viață.

Dan CONDREA

Mic dicționar economic

MODERNIZAREA STRUCTURILOR ECONOMIEI

MODERNIZAREA structurilor economiei naționale reprezintă un proces economico-social deosebit de complex și dinamic. Esența sa constă în dezvoltarea puternică a forțelor de producție și perfecționarea continuă a raporturilor dintre diferitele ramuri și subramuri ale economiei, între diversele surse de energie folosite, componente ale aparatului de producție utilizat, categorii de produse fabricate etc., corespunzător celor mai avansate cuceriri ale științei și tehnicii contemporane. Acest proces nu trebuie privit ca un scop în sine, ci el vizează valorificarea cât mai înaltă a resurselor materiale și a potențialului uman ale țării, asigurarea unei eficiențe maxime a activității economice.

Modernizarea economiei pentru țara noastră constituie parte integrantă a scopului strategiei generale a partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și crearea condițiilor pentru edificarea comunismului în România. În Directivele Congresului al X-lea, stabilindu-se obiectivele de bază ale dezvoltării economico-sociale pentru perioada 1971—1980, se arăta : „Partidul Comunist Român pune în centrul politicii sale economice continuarea în ritm înalt a procesului de edificare a unei economii moderne — bazată pe o industrie puternică și o agricultură înaintată, pe folosirea cuceririlor revoluției tehnico-științifice contemporane și valorificarea superioară a resurselor țării, utilizarea intensivă a întregului potențial de producție, pe o înaltă productivitate a muncii sociale — în vederea asigurării condițiilor pentru satisfacerea în tot mai largă măsură a cerințelor materiale și spirituale ale membrilor societății. Aceasta va avea o importanță hotărîtoare pentru apropierea țării noastre de nivelul statelor cu o economie avansată, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate...”

Modernizarea se realizează, în primul rînd, prin asigurarea unei asemenea structuri a economiei naționale în care **industria să dețină un rol hotărîtor**. În acest cadru modernizarea se înfăptuiește prin **îmbunătățirea continuă a structurii industriei însăși**, pe baza creșterii prioritare a ramurilor și subramurilor de înaltă tehnicitate din domeniul metalurgiei, construcțiilor de mașini și chimiei. Sint opțiuni fundamentate avîndu-se în vedere aportul deosebit adus de industria, astfel structurată, la creșterea impetuoasă a forțelor de producție, a agriculturii, a tuturor ramurilor economiei, la dezvoltarea și perfecționarea continuă a bazei tehnico-materiale a societății, la promovarea largă a progresului tehnic în toate domeniile producției materiale, la utilizarea completă a resurselor de muncă, la atragerea susținută a populației active în sectoarele neagricole și ridicarea generală a nivelului de pregătire a forței de muncă, la sporirea însemnată a productivității muncii sociale, într-un cuvînt la **valorificarea superioară a potențialului material și uman de care dispunem**.

Promovarea fermă a politicii de industrializare socialistă a țării, ritmurile înalte de desfășurare a acesteia, imprimă tot mai mult structurii economiei românești un caracter modern, accentuînd poziția conducătoare a industriei în ansamblul economiei naționale, amplifică aportul acestei ramuri la înfăptuirea producției socialiste largite, la dezvoltarea comerțului exterior și a cooperării economice internaționale, la creșterea produsului social și a venitului național, la ridica-

rea nivelului de trai și satisfacerea cerințelor de consum ale populației. O asemenea tendință de modernizare a structurilor economice din țara noastră, **evidențiată cu pregnanță îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului**, se reflecta, printre altele, în contribuția crescîndă a industriei la crearea venitului național, contribuție ce s-a majorat de la 44% în 1950, la aproape 56% în anul 1976, urmînd să ajungă la circa 70% la sfîrșitul următorului cincinal.

Implicațiile revoluției științifico-tehnice, fenomenele deosebite cu care se confruntă lumea contemporană în domeniul energiei, precum și condițiile concrete din țara noastră determină cu necesitate asigurarea și gospodărirea mai rațională a combustibilului și energiei, valorificarea maximă a resurselor existente. În acest context s-a impus tot mai mult, atît **îmbunătățirea structurii balanței de energie primară cît și modernizarea structurii producției de energie electrică**. Printre cele mai importante direcții de acțiune pentru asigurarea unor asemenea îmbunătățiri structurale în România, recenta Conferință Națională a partidului indica : a) reducerea în cadrul structurii balanței de energie primară, a ponderii hidrocarburilor, îndeosebi a gazelor naturale ; b) valorificarea mai intensă a rezervelor de huilă, lignit și sisturi bituminoase ; c) accelerarea producției de energie electrică pe seama resurselor hidroenergetice ; d) intensificarea activității de punere în valoare a unor noi surse cum sint energia solară, eoliană, apele termale ș.a. „**În domeniul energetic, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, partidul nostru a promovat o linie clară — exprimată încă înaintea declanșării crizei mondiale a petrolului — pe baza căreia au fost elaborate programe menite să asigure satisfacerea cerințelor economiei naționale**”.

Modernizarea structurilor în cadrul economiei naționale, în accepția partidului nostru, presupune îmbinarea armonioasă a perfecționărilor ce se impun în cadrul industriei cu **asigurarea unei agriculturi intensive, de înalt randament**. O asemenea orientare implică atît modernizarea continuă a bazei tehnico-materiale de producție a agriculturii, cît și realizarea unor importante schimbări calitative în cadrul producției agricole, ambele menite a plasa această ramură considerată de bază a economiei noastre naționale la nivelul rezultatelor celor mai avansate din lume.

Agricultura înaintată, cerută de o economie modernă, presupune creșterea continuă și în măsură însemnată a producției, atît în sectorul vegetal cît și în cadrul celui animal. Conservarea și ameliorarea continuă a fondului funciar, înfăptuirea unui important program de irigații și folosirea cît mai rațională, cu maximum de eficiență a acestora, asigurarea unui nivel optim de îngrășăminte, constituie principale căi de sporire accentuată a recoltelor în domeniul cerealelor, plantelor tehnice, legumiculturii etc. Producții superioare în zootehnic se asigură atît prin ameliorarea raselor de animale, cît și prin dezvoltarea complexelor zootehnice de tip industrial, modernizarea fermelor zootehnice existente, introducerea de noi tehnologii în această

prof. dr. Ștefan DIAMANDESCU

(Continuare în pag. 23)

3

DEZVOLTAREA PLANIFICATĂ A ECONOMIEI NAȚIONALE

Continuăm publicarea consultațiilor pentru candidații la examenul de admitere în învățămîntul economic superior, elaborate pe baza Programei Ministerului Educației și Învățămîntului, de către cadrele catedrei de economie politică de la Academia de Studii Economice din București, sub conducerea profesorului universitar dr. doc. **N. N. Constantinescu**, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România.

FUNCTIONAREA NORMALĂ a economiei, în ansamblul său, este condiționată în orînduirea socialistă de **conducerea planificată a producției sociale** de către producătorii socialiști uniți. Aceasta constituie o **necesitate obiectivă** izvorită din **existența proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție**, pe de o parte și din **scopul producției socialiste**, pe de altă parte.

Proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție determină gruparea tuturor ramurilor și unităților economice răs-pindite pe întreg teritoriul țării și care formează economia națională, într-un organism unitar. În același timp, între unitățile și ramurile economiei socialiste se stabilesc, în mod necesar, multiple și variate legături de interdependență și intercondiționare determinate — în primul rînd — de adîncirea continuă a diviziunii sociale a muncii, de creșterea gradului de specializare a producției. Astfel, pentru a asigura funcționarea normală, fără întreruperi și perturbații a economiei naționale, întemeiate pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, se impune ca ea să fie condusă în mod unitar, conștient, pe bază de plan.

Scopul nemijlocit al producției în socialism, expresie a relațiilor de producție socialiste, îl constituie creșterea sistematică a nivelului de trai material și cultural al tuturor membrilor societății, dezvoltarea multilaterală a acestora. Or, atingerea acestui obiectiv fundamental necesită mobilizarea și dirijarea tuturor resurselor de muncă, materiale și financiare pe baza unui plan coerent, potrivit cu nevoile societății, capabil să conducă la utilizarea eficientă a acestor resurse.

Possibilitatea conducerii planificate a economiei naționale este determinată de existența statului socialist care, ca titular al proprietății socialiste asupra principalelor mijloace de producție, deține cele mai importante pîrghii economice și financiare necesare conducerii și constituie instrumentul fundamental al construcției noii societăți; el exprimă interesele fundamentale, voința suverană a poporului și înfăptuiește politica economică a partidului comunist în procesul planificării dezvoltării economico-sociale. Dispariția exploatării omului de către om odată cu statornicirea noilor relații de producție socialiste, comunitatea intereselor fundamentale ale clasei muncitoare, tă-rînimii cooperatiste, intelectualității, diferitelor pături și categorii sociale conferă statului socialist un profund caracter democratic, întrucît asigură, practic, participarea maselor largi de oameni ai muncii la opera de conducere planificată a economiei naționale. Referindu-se la această problemă secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, arăta în raportul prezentat la Conferința Națională a P.C.R. din 7-9 decembrie 1977: „**Putem spune că avem un cadru organizatoric — atît la nivelul unităților economico-sociale, al orașelor și comunelor, cît și la nivel național — unic în felul său, care asigură participarea nemijlocită a tuturor categoriilor de oameni ai muncii, fără deosebire de naționalitate, la conducerea economiei, a vieții sociale, a întregii societăți.**”¹⁾

DEZVOLTAREA PLANICĂ, PROPORȚIONALĂ — LEGE ECONOMICĂ A SOCIALISMULUI

deztvătării planice, proporționale a economiei naționale. Corespunzător cerințelor acestei legi, se impune: 1) repartizarea muncii sociale pe ramuri și subramuri de activitate, în concordanță cu nevoia socială în dinamica și structura acesteia; 2) stabilirea conștientă a proporțiilor în dezvoltarea economică și 3) conducerea economiei pe baza planului național unic.

Referindu-ne la prima dintre aceste cerințe trebuie arătat că **nevoia socială** se concretizează într-o gamă variată de produse și servicii necesare societății. În condițiile în care volumul muncii sociale este dat, înseamnă că pentru satisfacerea unei anumite nevoi sociale nu se poate folosi decît o anumită parte a **muncii sociale**. Mărimea acestei părți depinde de dimensiunile, importanța și urgența nevoii sociale respective.

Asigurarea corelației necesare între munca socială și nevoia socială se realizează prin intermediul **proporțiilor economice**.

Proporțiile economice reprezintă raporturile care se stabilesc în legătură cu modul în care sînt repartizate resursele între diferitele sfere de activitate, ramuri, subramuri, unități economice etc. corespunzător nevoii sociale.

În procesul reproducției sociale, sferile acesteia (producția, repartiția, circulația și consumul) se află într-o strînsă legătură. În fiecare sferă se formează numeroase corelații între ramurile și subramurile economiei naționale. De asemenea, în cadrul acestora, în procesul reproducției socialiste se creează legături economice și între diferitele județe și localități ale țării, adică în profil teritorial. În sfîrșit, în cadrul fiecărei unități economice (combinat, întreprindere etc.) în funcție de diviziunea internă a muncii se stabilesc corelații între diferitele sectoare, secții, ateliere care participă la obținerea produsului.

Rezultă că în cadrul economiei naționale, la toate nivelele trebuie să existe anumite proporții (corelații) care să asigure desfășurarea în cele mai bune condiții a procesului reproducției socialiste. Proporțiile economice au un **caracter dinamic**; ele se schimbă sub influența a numeroși factori care modifică repartitia muncii sociale. **Proporțiile se formează în fiecare etapă**, în funcție de nivelul pe care l-au atins forțele de producție în diferite ramuri, de resursele existente și nevoile economiei naționale, de condițiile interne și internaționale, de obiectivele politicii economice pentru perioada de plan.

Instrumentul cu ajutorul căruia se asigură satisfacerea cerințelor legii dezvoltării planice, proporționale a economiei naționale este **planul național unic de dezvoltare economico-socială**.

Dezvoltarea proporțională, planică a economiei naționale constituie o importantă condiție pentru creșterea rapidă a producției sociale, folosirea rațională a resurselor umane, materiale și bănești pentru satisfacerea cît mai deplină a trebuințelor materiale și spirituale ale poporului.

În socialism, reglarea socială, conștientă a producției se întemeiază, în primul rînd, pe cunoașterea și utilizarea legii dezvoltării planice, proporționale a economiei naționale dar și pe a celorlalte legi economice, cum sînt legea economică fundamentală a socialismului, legea creșterii neconținute a productivității muncii, legea valorii etc. cu care se află într-o strînsă legătură.

PLANUL NAȚIONAL UNIC ȘI ROLUL LUI ÎN CONDUCEREA ECONOMIEI NAȚIONALE

În concepția și practica partidului nostru planul național unic asigură concentrarea tuturor forțelor materiale și umane ale societății în vederea dezvoltării rapide a industriei, agriculturii, științei și culturii și, pe această bază, ridicarea nivelului de viață al întregului popor.

Astfel **planul național unic** reprezintă principalul instrument prin care partidul comunist și statul socialist înfăptuiesc organizarea și conducerea conștientă a procesului reproducției socialiste și realizarea eficienței economice maxime. El se prezintă, concret, ca un **sistem complex de sarcini corelate**, în care sînt precizate **direcțiile și obiectivele principale** ale activității economice într-o anumită perioadă. Planul național unic al dezvoltării economico-sociale trebuie să îmbine în mod armonios interesele prezente cu cele de perspectivă ale națiunii. El este **unitar și indivizibil**, asigurînd conducerea planificată a tuturor laturilor vieții economice și sociale. Pe baza prevederilor înscrise în planul unic se înfăptuiește repartitia resurselor materiale, financiare și de muncă ale țării, precum și modul în care acestea vor fi utilizate pentru realizarea obiectivelor stabilite.

Obiectivele și sarcinile cuprinse în plan sînt exprimate cu ajutorul unui **sistem complex de indicatori în expresie valorică** și fizică, norme și normative, care se referă la: sporirea produsului social și a venitului național; repartizarea venitului național în fondul de consum și fondul de dezvoltare (acumulare):

În sprijinul candidaților la examenul de admitere în învățămîntul economic superior

volumul total al investițiilor și repartizarea acestuia între diferitele ramuri și sectoare ale economiei naționale; valoarea producției globale industriale și agricole; cantitățile de produse industriale și agricole mai importante ce urmează a se obține în perioada de plan; creșterea retribuției nominale și a veniturilor reale; volumul desfacerilor de mărfuri cu amănuntul; suprafața locuibilă ce se va da în folosință; măsurile pentru îmbunătățirea asistenței sociale și ocrotirea sănătății; sarcinile privind pregătirea cadrelor pentru nevoile economice și social-culturale; dezvoltarea cercetării științifice în toate domeniile etc. De asemenea, el asigură corelarea dintre veniturile bănești și cheltuielile pentru dezvoltarea economico-socială, între încasărilor și plățile în valută, o circulație bănească sănătoasă etc.

Rezultă, așadar, că în planul național unic sînt cuprinse principalele proporții economice necesare dezvoltării continue și armonioase a economiei naționale, ele căpătînd forma unor obiective și sarcini ale planului.

Activitatea care are drept scop elaborarea planului național unic — și care se numește **planificare** — are o **fundamentare științifică**. Aceasta se realizează prin cunoașterea acțiunii legilor economice și folosirea corectă a sistemului informațional economico-social, care oferă continuu date exacte asupra situației existente în întreaga economie. În același scop, dar și pentru a asigura **continuitatea în planificare**, imbinarea cit mai realistă a sarcinilor prezente cu cele viitoare se elaborează **prognozele**. Acestea reprezintă anticiparea evoluției principalelor fenomene și procese din economie, tehnologie, știință etc. Prognozele, prefigurează, deci, dezvoltarea economico-socială pentru un viitor mai îndepărtat: ele se întocmesc pe o perioadă de 15-20 ani. Pe baza prognozelor sînt întocmite liniile directoare ale dezvoltării viitoare a activității economice.

Sarcina de a elabora în mod științific liniile directoare de dezvoltare a activității economico-sociale, fundamentarea planurilor curente și de perspectivă, perfecționarea continuă a activității de planificare a economiei noastre naționale revine Partidului Comunist Român, forța politică conducătoare în stat. În acest sens, cel mai recent exemplu ni-l oferă Conferința Națională a Partidului Comunist Român din decembrie 1977 care a dezbătut și adoptat:

1) Programul de creștere suplimentară a producției, de dezvoltare economico-socială mai accentuată a României în perioada 1978—1980.

2) obiectivele și orientările generale pentru elaborarea planului cincinal de dezvoltare economico-socială a României în perioada 1981—1985.

Desfășurarea nemișcătoare a activității de planificare fundamentată științific, elaborarea planului unic, constituie una din funcțiile principale ale statului socialist, realizate pe baza principiului centralismului democratic după care este organizată și condusă întreaga viață economică și socială în conformitate cu linia politică trasată de partid. Relevînd acest aspect, în Raportul prezentat la Conferința Națională a P.C.R., din decembrie 1977, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Viața demonstrează justetea prevederilor Programului partidului cu privire la creșterea rolului statului și afirmarea tot mai puternică a laturii sale organizatorice, de conducere unitară a activității economico-sociale...”¹⁾

Procesul concret de elaborare a planului național unic decurge astfel: unitățile economice de bază (întreprinderi, cooperative etc.), și cele social-culturale întocmesc proiecte de plan care cuprind propunerile acestora. Proiectele respective sînt înaintate organelor ierarhic superioare, care le centralizează și le îmbunătățesc avînd o viziune de ansamblu asupra tuturor unităților din subordine. Proiectele de plan astfel îmbunătățite sînt prezentate Comitetului de Stat al Planificării — organul central de stat care asigură înlăptuirea unitară a politicii partidului și statului în domeniul planificării economiei naționale, C.S.P., în colaborare cu ministerele și celelalte organe centrale (UCECOM, CENTROCOOP, Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Comitetele Executive ale Consiliilor Populare județene etc.) asigură proporțiile necesare între diferitele ramuri și subramuri ale economiei, precum și echilibrul material, financiar, valutar și monetar al planului național unic, întocmind un proiect corespunzător. Acesta este înaintat Consiliului de Miniștri care-l analizează și avizează. Proiectul planului național unic este trimis apoi Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și

Sociale a României organ permanent de partid și de stat al cărui președinte este tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., președintele Republicii Socialiste România. În cadrul acestui Consiliu proiectul planului național unic este examinat pentru a se asigura concordanța sa cu liniile directoare, cu obiectivele dezvoltării economico-sociale a țării stabilite de partid. În final, planul național unic este supus dezbaterii și aprobării Marii Adunări Naționale. După aprobarea sa de către M.A.N. planul național unic capătă putere de lege de stat, prevederile sale reprezentînd **directive obligatorii** pentru toate organele de stat, unitățile și organizațiile economice.

Îndeplinirea, în cele mai bune condiții, a sarcinilor ce le revin din cadrul planului național unic constituie o obligație fundamentală și o îndatorire de onoare pentru toate unitățile economice și toți lucrătorii acestora.

PROGRAMUL P.C.R. CU PRIVIRE LA PERFECȚIONAREA CONDUCERII PLANIFICATE A SOCIETĂȚII NOASTRE

Procesul conducerii planificate a economiei trebuie să reflecte dinamismul și complexitatea proceselor economico-sociale care au loc în socialism. El trebuie continuu perfecționat și adaptat noilor cerințe care caracterizează societatea socialistă. Deci, perfecționarea continuă a conducerii planificate a economiei constituie un **proces dialectic, neîntrerupt**, parte componentă a operei de făurire a noii societăți. Așa cum se arată în Programul partidului, una din direcțiile în care va acționa partidul pentru înlăptuirea societății socialiste multilateral dezvoltate este „**continuarea activității de îmbunătățire a organizării conducerii și planificării unitare a întregii vieți economico-sociale**”. Aceasta înseamnă că asigurarea unei conduceri și planificări fundamentate științific, la nivelul cerințelor, se poate realiza numai pe baza cunoașterii temeinice a legităților sociale universale valabile, a legilor economice și sociale proprii orînduirii noastre sociale, precum și prin aplicarea lor justă la condițiile concrete ale României în concordanță cu Programul partidului.

Perfecționarea conducerii planificate a societății noastre presupune — așa cum subliniază Programul partidului nostru — întărirea continuă a rolului planului național unic pe baza căruia se va desfășura întreaga activitate economico-socială, concomitent cu deplasarea — în același ritm — a centrului de greutate în fundamentarea sarcinilor de plan spre întreprinderi și centrale, județe și celelalte unități administrativ-teritoriale. În acest fel, se va realiza **impletirea organică a planificării în profil departamental cu planificarea pe ramuri și în profil teritorial, în vederea conjugării mai eficiente a eforturilor și a dezvoltării armonioase, echilibrate a economiei naționale**”²⁾ În acest spirit, se va acționa pentru extinderea continuă a autonomiei unităților economico-sociale, a inițiativei de jos, în paralel cu întărirea principiului conducerii centrale unitare, pe baza planului unic.*)

Tot pe linia perfecționării planificării trebuie menționată și creșterea rolului Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale în analiza problemelor dezvoltării economico-sociale a României, la întocmirea prognozelor, a planurilor cincinale și anuale. În acest sens trebuie menționate — așa cum s-a arătat și la Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1977 — **instituționalizarea a noi forumuri naționale, constituirea de noi organisme democratice cu caracter permanent**. Astfel, în 1976 a avut loc Congresul consiliilor populare și s-a constituit Camera legislativă a consiliilor populare; în 1977 a avut loc Congresul agriculturii și s-a constituit Consiliul Național al Agriculturii etc. Aceste congrese, care se întrunesc o dată la cinci ani, asigură participarea pe plan național a maselor de oameni ai muncii la elaborarea și adoptarea celor mai importante hotărîri privind dezvoltarea economico-socială a țării.

În perioada făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerii spre comunism — se arată în Program — **partidul va continua să constituie forța politică conducătoare a întregii activități economico-sociale**, el asigurînd elaborarea științifică a căilor de dezvoltare a României și perfecționarea cadrului atragerii efective și eficiente a maselor la opera de înlăptuirea planificată a progresului economic și social al țării.

lector univ. dr. Dan NIȘESCU

ÎNTREBĂRI

1. Din ce derivă necesitatea obiectivă și posibilitatea planificării economiei în socialism?
2. Care sînt cerințele legii dezvoltării planice, proporționale a economiei naționale?
3. Cum definiți proporțiile economice? Dar starea de proporționalitate?
4. Ce reprezintă planul național unic și care sînt principalele obiective și sarcini înscrise în acesta?
5. Care este metodologia de elaborare a planului național unic?
6. Ce sînt prognozele și pe ce bază se elaborează acestea?

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 7—9 decembrie 1977, Ed. politică, București, 1977, p. 42.

²⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 7—9 decembrie 1977, Editura politică, București, 1977, p. 54.

³⁾ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Ed. politică, București, 1975, p. 99.

⁴⁾ ECHILIBRU ECONOMIC, stare de concordanță între laturile interdependente ale producției sociale, rezultată din acțiunea conjugată a factorilor tehnici, economici și social-politici. (Dicționarul de economie politică, Ed. Politică, Buc. 1974).

30 de ani de la făurirea partidului unic revoluționar

ÎNFĂPTUIREA UNITĂȚII DE ACȚIUNE A CLASEI MUNCITOARE DIN ROMÂNIA

PASTRIND ȘI DEZVOLTÎND trăsătura distinctivă și permanentă de unitate a poporului român, mișcarea muncitorească din România a ridicat-o la rang de tradiție. De la crearea primelor organizații socialiste și a partidului centralizat al clasei muncitoare la scara națională din 1893, și pînă la afirmarea Partidului Comunist Român, în mișcarea muncitorească din România a existat un **singur și unic** partid politic muncitoresc, și o singură centrală sindicală — Comisia Generală a Sindicatelor, care recunoștea rolul conducător al partidului revoluționar al proletariatului român.

Partidul clasei muncitoare din România, a cunoscut, de la afirmarea sa în viața social-politică a țării, un proces continuu de maturizare pe linie ideologică și politică ceea ce i-a permis să analizeze, în lumina socialismului științific, realitățile României — economice, sociale, politice — și să-și definească în programul său de acțiune, pentru fiecare etapă istorică, sarcinile cele mai corespunzătoare.

O ilustrare elocventă a acestei maturități a mișcării muncitorești din România o găsim în perioada care a urmat desăvîșirii statului național român unitar, modern, înfăptuită în anul 1918. În noua etapă în care a intrat poporul român după acest an, cînd se afirma cu putere contradicția fundamentală a societății capitaliste și în România, aceea dintre exploatați și exploatați, cînd organizațiile muncitorești din diferite provincii reunite cu țara nu erau încă unificate, cei mai buni fii ai proletariatului român au militat ferm pentru **centralizarea** la scara națională a tuturor organizațiilor politice și profesionale din România întregită, prin făurirea unui **unic** partid revoluționar al proletariatului și înarmarea lui cu un program de acțiune pe măsura epocii, care să corespundă noilor sarcini, de a fi organizatorul, conducătorul consecvent, mobilizatorul maselor muncitoare de la orașe și sate, al întregului nostru popor, la îndeplinirea sarcinilor care îi stăteau în față și anume lupta pentru răsturnarea claselor exploatare dominante și trecerea la construirea societății socialiste. „Contopirea tuturor organizațiilor muncitorești din România întregită — sublinia ziarul „Socialismul“ — are o însemnătate covârșitoare, căci puterea viitoare a mișcării proletare de la noi atîrnă în bună parte de ea“.

Reflectînd această necesitate istorică, în declarația adoptată la 13 februarie 1919 de către Comitetul Executiv Provizoriu al Partidului Socialist și al Comisiei Centrale Provizorii Sindicale din România, după ce salută „cu bucurie dezrobirea națională a poporului român“, se făcea un apel la toate forțele muncitorești, revoluționare, de pe teritoriul țării întregite să se unească formînd „un singur bloc socialist, un singur partid proletar, care să ducă înainte lupta clasei muncitoare din noua Românie spre realizarea idealului ei socialist de dezrobire de sub apăsarea burghezo-capitalistă“.

PROCESUL DE CENTRALIZARE a organizațiilor muncitorești din toate provinciile istorice unite cu țara într-un partid unic revoluționar a fost conceput de către militanții români nu ca un rezultat al sciziunii organizațiilor politice muncitorești din țara întregită, așa cum se petreceau lucrurile într-o serie de țări, ci rodul preluării a tot ceea ce

era de valoare, pozitiv în experiența mișcării socialiste de pînă atunci la noi și ridicarea unității socialiste pe un plan superior, al principiilor revoluționare, comuniste. „Nu frînți, dar curați“ cum susținuseră la un moment dat grupurile comuniste create din inițiative externe, și **nici uniți cu prețul abdicării de la principialitate**, cum înțelegeau unele elemente social-democrate, înapoiate, ci uniți și curați, pe baza principiilor revoluționare ale socialismului științific, era concepția dominantă în mișcarea revoluționară din România primilor ani de la întregirea ei. Tocmai în aceasta constă maturitatea politico-ideologică, combativitatea, ea și tăria organizatorică a organizațiilor muncitorești, ceea ce arată că unificarea tuturor organizațiilor politice din România realizată într-un unic partid revoluționar comunist — cum s-a numit el la marele Congres din mai 1921 — nu s-a realizat prin sciziunea rîndurilor clasei muncitoare, partidul unic centralizat, Partidul Comunist Român, fiind expresia voinței unitare a mișcării muncitorești organizată din România, întregită el era chemat să dea un continuu nou și să ridice pe o treaptă superioară, nu numai lupta de eliberare socială, ci și unitatea de acțiune a clasei muncitoare din România.

Și pe linie sindicală, ca urmare a luptei hotărîte a elementelor conștiente din rîndurile muncitorimii la Congresul sindicatelor din întreaga țară ținut la Brașov în octombrie 1921, au fost puse bazele centralizării sindicale în România întregită, centralizare care s-a desăvîșit la congresul de la Sibiu din anul 1922. Și în mișcarea de tineret, datorită activității neobosite desfășurate de o seamă de militanți revoluționari din toate provinciile istorice, reunite în cadrul României întregite, mișcarea revoluționară de tineret s-a centralizat la scara națională la conferința organizațiilor tineretului revoluționar, ținută la București în martie 1922. Astfel s-a manifestat din plin atitudinea profund patriotică și revoluționară în același timp a clasei noastre muncitoare. Ea a fost acea clasă socială care și-a creat prima organizații politice, profesionale și de tineret, centralizate la scara națională, după desvîșirea statului unitar român în 1918, înarmate cu programe noi corespunzătoare etapei și sarcinilor noi care se puneau în fața mișcării revoluționare din România.

ANCORAT ADÎNC în realitățile țării, Partidul Comunist Român a dat răspuns și a indicat căile și metodele de soluționare a celor mai complexe și mai dificile probleme ridicate de evoluția postbelică a societății românești. Acest fenomen a fost sesizat de clasele stăpînitoare și de cercurile lor guvernante, care au încercat să facă totul pentru a împiedica activitatea partidului comunist.

Sciziunea provocată în mișcarea muncitorească internațională de existența unor centre diferite atît pe linie politică, sindicală și de tineret a afectat și mișcarea muncitorească din România, provocînd și aici dezbinarea rîndurilor clasei muncitoare și a tineretului revoluționar. Deși centrele internaționale pe toate liniile — politic, profesional și de tineret — dădeau indicații pentru menținerea și adîncirea sciziunii în rîndurile muncitorimii, fiecare susținînd totodată în România organizația afiliată ei, clasa muncitoare din România, căreia îi era străin

principiul scindării, al lipsei de unitate, în pofida acestor indicații, a continuat să se manifeste unitar în marile bătălii sociale pentru revendicările sale specifice și de interes național.

Cadrul organizatoric de manifestare a unității de acțiune l-au constituit comitetele de front unic, organe comune de luptă care urmăreau unirea forțelor proletare în jurul unui program de revendicări pe care să-l impună guvernanților

IN PERIOADA INTERBELICĂ, odată cu creșterea pericolului fascist, hitlerist, se impunea cu și mai multă stringență realizarea unității de acțiune a clasei muncitoare, care să constituie coloana vertebrală, baza înfăptuirii frontului comun al tuturor forțelor democratice, progresiste și antifasciste. De aceea, din inițiativa comunistilor au fost organizate numeroase acțiuni de front unic și s-au încheiat o seamă de acorduri de strînsă colaborare între toate organizațiile muncitorești, indiferent de orientarea lor politico-ideologică. Tocmai aceste înfăptuiri au permis clasei muncitoare din România, să-si ralieze largi forțe progresiste în lupta pentru reforme democratice, pentru apărarea independenței și integrității naționale a țării, stăvilind pentru un timp ascensiunea spre putere a organizațiilor fasciste și înrobirea țării de către Germania nazistă. Mai târziu în anii grei ai celui de al doilea război mondial, unitatea de acțiune se impunea și mai mult, pentru a se putea afirma clasa muncitoare ca forță hotărîtoare în lupta pentru înlăturarea dominației hitleriste din România, pentru răsturnarea dictaturii antonesciene, alăturarea României la coaliția forțelor antihitleriste și asigurarea unui curs democratic în țară. Făurirea frontului unic muncitoresc în aprilie 1944, ca urmare a acordului intervenit între Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat, nu numai că i-a asigurat rolul hotărîtor în organizarea insurecției naționale din august 1944, dar a deschis și perspectiva realizării unității politico-organizatorice a clasei muncitoare.

Dezvoltarea colaborării dintre P.C.R. și P.S.D. pe multiple planuri după eliberarea țării de sub jugul fascist, concretizată într-o seamă de platforme comune cum au fost cea a Frontului național democrat din septembrie 1944 și a Blocului partidelor democratice din mai 1946, în care s-au manifestat concepții comune asupra perspectivelor de dezvoltare a societății românești, au constituit trepte importante spre făurirea unității depline a mișcării muncitorești prin contopirea celor două partide: Partidul Comunist și Partidul Social-Democrat.

Profunde schimbări produse în țară după victoria în alegerile din 1946 a clasei muncitoare și a tuturor forțelor progresiste, cucerirea la sfîrșitul anului 1947 a întregii puteri politice de către proletariatul român în alianță cu țărănimea muncitoare, ca și trecerea la noua etapă istorică, etapa revoluției socialiste, au reclamat în mod obiectiv necesitatea afirmării unui singur partid politic revoluționar al clasei muncitoare, devenită clasă dominantă, partid care să aibă o structură organizatorică unitară, care să elaboreze, corespunzător condițiilor social-economice, politice și culturale ale României de atunci, **programul unic al construirii socialismului pe pămîntul patriei noastre**. Tocmai în aceste momente istorice Partidul Comunist Român ca și P.S.D. au fost la înălțimea cerută de evenimentele. Platforma Partidului Unic Muncitoresc publicată la 14 noiembrie 1947, care sintetiza experiența îndelungată a celor două partide muncitorești din țara noastră, a reprezentat fundamentul pe care în februarie 1948 s-a consfințit unitatea politică și organizatorică a clasei muncitoare din România, unitate înfăptuită nu prin excluderea sau lichidarea uneia dintre părți și nici prin renunțarea la principiile revoluționare, ci ambele partide unindu-se în mod organic în acțiunea de cîrmaci pentru organizarea și conducerea luptei în vederea construirii societății socialiste. Iată de ce făurirea partidului revoluționar unic al clasei muncitoare din România în februarie 1948 a reprezentat un eveniment de însemnătate istorică în viața țării, a întregului popor român, **partidul revoluționar devenind unicul conducător al luptei maselor muncitoare**, al poporului pentru construirea socialismului pe pămîntul românesc.

Prin felul cum s-a înfăptuit unitatea politică și organizatorică a clasei muncitoare din România, experiența românească constituie o contribuție de seamă la îmbogățirea formelor și metodelor practicii revoluționare internaționale, devenită de o deosebită actualitate și astăzi.

IMPORTANȚA istorică a făuririi partidului unic muncitoresc, a Partidului Comunist Român, reiese și mai pregnant din marile realizări obținute de poporul nostru în această perioadă relativ scurtă, sub conducerea Partidului Comunist Român. Ca urmare a muncii eroice depuse de întregul

popor, a vastei activități politice și organizatorice desfășurate de Partidul Comunist Român pentru edificarea și dezvoltarea orînduirii noastre socialiste, au fost obținute realizări de seamă în toate domeniile de activitate, transformîndu-se radical țara. Promovînd cu fermitate politica de dezvoltare rapidă a forțelor de producție în anii construcției socialiste, și în mod deosebit, în perioada care a urmat Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român, a fost creată o puternică industrie, s-a modernizat continuu baza tehnico-materială a societății, s-a schimbat din temelii profilul economico-social al României.

Dintr-o țară cu un pronunțat caracter agrar, cu industrie slab dezvoltată și o agricultură înapoiată, România a devenit în mai puțin de trei decenii o țară industrial agrară.

Politica de industrializare socialistă, industrializare pe care o reclamau încă primii socialiști români, preocuparea constantă pentru folosirea rațională a resurselor țării au determinat în anii construcției socialiste sporirea considerabilă a potențialului economic al țării și asigurarea independenței depline a țării. În anul 1977 producția industrială a fost de 33 de ori mai mare decît în 1938, anul de vîrf al economiei românești dinainte de război. S-au dezvoltat puternic ramurile de bază — metalurgia, construcția de mașini și chimia, care asigură în prezent peste 60 la sută din volumul producției — precum și industria ușoară și alimentară. În agricultură, ca urmare a cooperativizării și înzestrării producției cu tehnica modernă, s-au obținut, de asemenea, rezultate importante. În ultimii 2 ani recolta de cereale s-a ridicat la aproape 20 milioane tone, cea mai înaltă producție cunoscută în istoria țării.

Lărgirea și modernizarea bazei tehnico-materiale a societății, perfecționarea relațiilor de producție, adîncirea democrației socialiste au determinat profunde schimbări în toate domeniile vieții materiale și spirituale ale poporului român.

Sporirea în perioada 1951—1976 cu peste 11 ori a venitului național a asigurat condiții pentru înfăptuirea unui amplu program de ridicare a nivelului de trai al întregii noastre națiuni. Veniturile reale totale ale populației s-au majorat în această perioadă de circa 5,2 ori.

În anii socialismului au fost luate măsuri succesive pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și de producție și securitate a muncii, pentru reducerea programului de lucru în primul rînd în sectoarele cu procese de producție vătămătoare și condiții grele de muncă. Cîncinalul 1976—1980 va ridica industria României pe o treaptă superioară de dezvoltare, parcurgîndu-se astfel o nouă și însemnată etapă în înfăptuirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră.

În concordanță cu orientarea stabilită la Congresul al XI-lea al partidului, ca cîncinalul 1976—1980 să devină cîncinalul afirmării revoluției tehnico-stiințifice în România, se va realiza un ritm înalt de creștere a potențialului economic al țării, de modernizare tehnologică a producției, de asimilare de noi produse, de promovare largă a mecanizării și automatizării, asigurîndu-se ridicarea eficienței întregii activități productive. Aceasta permite deja, de pe acum, să se treacă la reducerea săptămîinii de lucru, mai întii în sectoarele unde lucrează mai multe femei și, treptat, să se generalizeze.

Se cuvine să subliniem că toate aceste mari succese pe care poporul român le-a realizat se datoresc Partidului Comunist Român, rolul determinant și merite excepționale revenindu-i în această operă creatoare, secretarului general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, tovarășului Nicolae Ceaușescu, care a contribuit esențial la elaborarea întregii politici interne și externe a partidului și statului nostru, asupra căreia și-a pus amprenta puternica sa personalitate.

POPORUL ROMÂN, sub conducerea Partidului Comunist, angajat în îndeplinirea actualului plan cîncinal, își manifestă optimismul său lucid, izvorît din înfăptuirile istorice de pînă acum, precum și din faptul că împlinirile viitorului, prevăzute în documentele Congresului al XI-lea al P.C.R. și ale Conferinței Naționale din decembrie 1977, sînt cheazăuite de capacitatea P.C.R. de a îmbina, în elaborarea politicii sale, investigarea și prognoza științifică cu cutezanța gîndirii revoluționare, că tot ceea ce se realizează în țara noastră este în folosul și numai spre binele întregii noastre națiuni socialiste.

dr. Augustin DEAC

„Sint teze care la un moment dat pot fi juste, dar care, după un anumit timp, în altă perioadă, în alte condiții, nu mai corespund realității”

NICOLAE CEAUȘESCU

FUNCȚIA ANTIENTROPICĂ A CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ȘI A TEHNOLOGIEI ÎN AGRICULTURĂ (II)

Reflecții pentru viitoare scenarii ale sistemului agroalimentar

OPINII

ÎN FAȚA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE rezidă exigențe deosebite și permanente decurgând atât din posibilitățile de perimare a unor adevăruri și teze științifice — fapt subliniat de președintele României — cât și din dificultățile determinate de faptul cunoscut că reflectarea realității este un proces dialectic deosebit de complex, întrucât legile obiective nu pot fi „văzute” sau „dipăite”. Așa cum legile mecanicii cerești nu sînt desenate pe firmament, tot așa nici legile dezvoltării sociale sau ale gândirii nu pot fi descoperite cu ajutorul simțurilor, ci numai printr-un proces îndelungat al activității de abstractizare, de cunoaștere. În acest context aș vrea să ne reamintim mereu, noi cei care ne ocupăm cu (de) cercetarea științifică teza lui K. Marx că „orice știință ar fi de prisos dacă forma de manifestare și esența lucrurilor ar coincide nemijlocit”. N-am fi reluat această teză a lui K. Marx, dacă anumite domenii ale cercetării n-ar mai fi tributare fie empirismului, fie unei epistemologii mecaniciste, izolaționiste, în care gândirea dialectică nu a intrat în drepturile sale depline.

Un asemenea domeniu îl constituie modul de abordare a raporturilor dintre legile naturii și dezvoltarea societății. Dacă concepțiile extremist — fataliste, potrivit cărora omul este supus legilor oarbe ale naturii, care împingeau la pasivitate, sau subiectiviste, după care omul poate orice, și care duceau la voluntarism — și-au pierdut din vitalitate, totuși nu putem să nu constatăm că din punctul de vedere al cunoașterii sau acțiunii umane problemele nu sînt complet sau definitiv elucidate.

Una din aceste probleme o constituie formele de acțiune și de manifestare a celei de a doua legi a termodinamicii — legea entropiei — și raporturile din-

tre aceasta și dezvoltarea socială. Deși această lege a fost descoperită de mai mult de un secol, studiarea ei a renăscut și a început să devină „cap de afiș”, în prezent cînd se pun cu deosebită acuitate problemele raporturilor dintre resurse și creșterea economică. Interpretarea fenomenelor după legea conservării materiei și energiei, nu numai că a fost „liniștitoare”, dar nu poate să împingă mai departe nici un domeniu, nu numai al științelor naturii, dar nici al științelor economice.

Articolul de față nu-și propune să dea soluții, ci doar să schițeze un nou mod de abordare pornind de la interpretarea acțiunii legii entropiei și implicațiile acesteia în dezvoltarea sistemului agroalimentar. Implicarea unei legi naturale în dezvoltarea societății sau al unui sector al activității sociale, este plină de mari riscuri de interpretare, în cazul în care legea naturală este identificată cu legile sociale. Definirea acestor raporturi este însă de natură să deschidă noi orizonturi și variante sau ipoteze de acțiune umană pentru folosirea eficientă a unei legi naturale în interesul dezvoltării societății.

Elucidarea acestor relații implică soluționarea unor probleme privind nu numai formele de manifestare a legii entropiei în diferitele verigi ale producției sectorului agroalimentar, ci și de metodologie privind calculul bilanțului entropic, și, pe aceste baze, de desprins alternativele de acțiune și organizare socială pentru folosirea acestei legi în creșterea producției agroalimentare și a eficienței ei economice.

Acest mod de abordare în viziunea metodologiei dialecticii materialiste, ne dă posibilitatea unei analize a interdependențelor și interacțiunilor dintre o lege a naturii și acțiunea conștientă a omului.

I. Procesele ireversibile și progresul tehnico-științific

DE LA PUBLICAREA în 1824 a lucrării lui Sadi Carnot „Reflexions sur la puissance motrice du feu” și după fundamentările ulterioare făcute de către William Thomson (Lord Kelvin) și Clausius, o luptă acerbă s-a dus pentru clarificarea acțiunii celei de-a doua legi a termodinamicii — legea entropiei — și posibilitățile sau „șansele” de progres. În cursul celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea — „Secolul luminilor” — lupta în jurul termodinamicii a devenit un domeniu privilegiate, de confruntare între concepția materialistă și idealistă despre lume. Concepțiile privind degradarea energiei care au propovăduit tirania entropiei și care au fost admirabil caricaturizate de Camille Flammarion în romanul său „La Fin du Monde”, (1895) nu dădeau altă alternativă devenirii umane decît în termenii apocalipticii ai mesajul biblic. Cea de-a doua lege a termodinamicii era interpretată în sensul că lumea se mișcă ireversibil spre regres și nu spre progres.

Nu am fi făcut această incursiune în trecut dacă unele teorii n-ar fi reluate și astăzi sub o altă formă, răspîndind din nou tirania entropiei. Multe minți și poate chiar mai multe scrieri suferă de „ecospsm”, ca să folosim o cunoscută expresie a lui Alvin Toffler. Într-un manifest intitulat „Blue Print for Survival” (1972) un grup de ecologi încearcă să prezinte o sinteză privind degradarea atât ecologică cît și socio-

logică a mediului uman. Manifestul conchide că „în loc să se opună tendinței irezistibile spre entropie, activitățile omului industrial o accentuează. Dacă aceste activități continuă să crească exponențial cu o rată de 6,5% pe an, sau dublă la fiecare 13,5 ani, nici o formă de viață nu va mai putea exista pe Terra, în câteva zeci de ani”¹

1 Punctul de plecare al concepțiilor apocaliptice este fals întrucât materia este privită ca ceva finit în spațiu și timp, și destructibilă. Materia este însă veșnică, infinită și nelimitată. Celebra formulă a lui Fr. Engels a „ciclului etern al materiei în mișcare” în spațiu și timp a fost fundamentată de diferite descoperiri științifice de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Chimistul suedez Arrhenius (Premiul Nobel 1903) a demonstrat posibilitatea „returului etern” prin nașterea unui corp ceresc din întâlnirea a două sfere stinse în spațiul interstelar. „Demonul” lui Arrhenius a fost dovedit prin numeroase cercetări ulterioare. Dacă universul este infinit, concluzia logică este că legea entropiei nu poate să ducă la moartea termică a acestuia, sau la dispariția materiei. Pot să dispară anumite forme de existență și de mișcare a materiei, ea fiind însă în esență indestructibilă atât cantitativ, cât și calitativ. Misiunea cercetării științifice în această optică nu este de a studia dispariția materiei, ci „convertirea” unei forme a materiei în alta și a legilor care o guvernează.

2 Folosirea legilor naturii necesită cunoașterea mării diversități a formelor de mișcare a materiei, mișcarea constituind modul de existență a materiei. Fr. Engels arată că „mișcarea înțeleasă în accepția cea mai largă a cuvântului, concepută ca mod de existență a materiei, ca un atribut inerent al acesteia, înglobează în sine toate schimbările și procesele care au loc în univers, începând cu simpla deplasare și terminând cu gândirea”².

Analiza unității indestructibile dintre diferitele forme ale mișcării în viața organică ne dă cheia înțelegerii acțiunii legii entropiei în producția agroalimentară și a posibilităților de acțiune umană pentru convertirea eficientă a unei forme de mișcare a materiei în alta.

Prezentând aceste câteva păreri, care ni se par cele mai importante pentru elucidarea subiectului pus în discuție, nu avem de loc intenția de ignorare a legilor naturii sau a diferitelor interpretări, dar nici să preluăm necritic concepțiile fataliste potrivit cărora singura alternativă a evoluției societății este regresul și nu progresul.

Folosirea legilor naturii în dezvoltarea societății presupune nu numai „descotorosirea” de concepțiile false, ci și cunoașterea acțiunii și formelor de manifestare a acestor legi în întreaga

diversitate de existență și mișcare a materiei. Tocmai asupra unor aspecte de ordin metodologic, conceptual, dorim să ne oprim pe scurt în cele ce urmează

3 Cunoașterea și folosirea legilor naturii și implicat a legii entropiei necesită clarificarea diferitelor forme de mișcare a materiei în diferitele sisteme.

Așa după cum este cunoscut, în științele naturii noțiunea de entropie este utilizată pentru a desemna starea ultimă de uniformitate inertă a elementelor componente dintr-un sistem. În sensul cel mai larg, legea entropiei exprimă tendința de trecere de la ordine maximă (entropie joasă) la dezordine (entropie înaltă) și, ca o consecință a acestor procese, energia universului scade în permanență. Acțiunea oricărei legi, inclusiv a legii entropiei, are loc însă pe baza legilor generale ale mișcării materiei și a energiei, ca formă de manifestare a materiei. După natura schimburilor cu exteriorul se pot distinge trei tipuri de sisteme: (1) izolate (mai exact, sisteme aflate în stare de izolare), care nu schimbă cu exteriorul nici substanță, nici energie; (2) sisteme închise, care nu schimbă cu exteriorul substanță, ci numai energie și (3) sisteme deschise, care au cu exteriorul schimburi de energie și de substanță. Putând primi substanță în interiorul lor, energia primită având un suport material, aceasta poate fi înglobată în structura internă a sistemului, ducând la creșterea energiei sale interne. Sînt singurele sisteme care își pot crește energia internă pe seama consumului de substanță și energie din exterior.

Energia nu poate fi separată de materie și nici confundată cu aceasta, ea fiind o formă și o măsură a mișcării materiei. Acțiunea legii entropiei nu poate fi explicată decât pornind de la formele de existență și de mișcare a materiei care se manifestă în mod diferit în funcție de sistem. Astfel, Pământul poate fi considerat un sistem închis, el nefăcînd schimb cu exteriorul decît de energie, primind-o prin razele solare. Dimpotrivă, organismele vii sînt sisteme deschise, ele făcînd atît schimb de masă cît și de energie. Legea entropiei nu acționează în același mod în procesele mecanice, fizice sau biologice.

Recentele descoperiri ale chimistului belgian Ilya Prigogine (Premiul Nobel 1977) pornesc de la faptul că organismele vii acționează ca „ordine pornind de la dezordine”. În cadrul organismului viu reacțiile chimice între molecule tind spre o organizare crescîndă a schimbului de energie și de materie. Evoluția organică este marcată de creșterea capacității de economisire și de conservare a energiei, de inhibare a proceselor de degradare a energiei și de creștere a gradului de organizare pe seama utilizării energiei libere. Structurile vii înfruntă legea entropiei, viața fiind caracterizată printr-o luptă împotriva degradării entropice a materiei. Organismele vii își apără structurile de înaltă organizare, evitînd a fi aruncate în curentul de dezordine (entropie ridicată) și rezistînd degradării entropice

ce la care sînt supuse permanent, prin extragerea de entropie joasă din mediul înconjurător.

4 Prin extinderea acțiunii legii entropiei de la fenomenele fizice la procesele sociale se poate ajunge la concluzia că societatea umană, pentru satisfacerea trebuințelor sale, acționează permanent în direcția creșterii entropiei. Trecerea continuă de la ordine la dezordine și degradarea mediului înconjurător se consideră că poate duce nu numai la dispariția resurselor, ci și la anihilarea funcționării societății printr-o anarhie generalizată. Interpretarea sumbră a viitorului lumii prin optica acțiunii legii entropiei în diferitele „modele globale” este eronată în esența ei pentru că nu se ia în considerare gîndirea umană, cea mai înaltă formă de energie, al cărui suport material îl constituie omul.

Dacă prin acțiunea omului, anumite forme ale materiei și resurse energetice dispar, ca urmare a proceselor naturale și umane ireversibile, aceasta nu înseamnă însă decît dispariția unor forme cunoscute deja. Astfel, pot să se epuizeze diferite forme ale materiei fosile, cum sînt cărbunele, petrolul, gazul metan etc. Aceasta nu înseamnă dispariția materiei și a energiei în general, ci a unor forme și sisteme închise. Acțiunea legii entropiei în sistemele deschise (organismele vii) poate fi diminuată asigurîndu-se o ordine crescîndă.

Omul, societatea, dacă facem abstracție de gîndirea creatoare, poate acționa în direcția favorizării acțiunii legii entropiei, inclusiv în procesele biologice sau sociale. Societatea însă este un sistem deschis și întreaga sa dezvoltare se înscrie ca o trecere de la o formă inferioară la una superioară de organizare.

Folosirea legii entropiei în interesul societății nu se poate face printr-o atitudine pasivă sau fatalistă ci printr-o cunoaștere a acțiunii ei și printr-o intervenție socială conștientă și organizată. Aceasta depinde atît de nivelul de cunoaștere cît și de posibilitățile de acțiune în fiecare stadiu de dezvoltare a societății umane. Această lege nu poate fi nici ignorată și nici fetișizată. Așa după cum o societate la un moment dat poate să acționeze în anumite domenii în direcția trecerii de la entropia joasă la entropia înaltă, tot astfel este posibil să acționeze invers. În această ultimă direcție societatea poate acționa numai prin creația științei care are ca una din cele mai importante misiuni istorice reducerea entropiei înalte la entropie joasă.

Din punctul de vedere al posibilităților de acțiune umană practică, cercetarea științifică poate să elaboreze instrumentele necesare printr-o activitate integrată. În producția agroalimentară, unul din aceste instrumente îl poate constitui **elaborarea bilanțului entropic de ansamblu și pe verigile producției agroalimentare.** Pe această bază se pot stabili direcțiile de cercetare și elabora instrumentele știin-

1) La Recherche, nr. 24, juin 1972, p. 510-511.

2) Fr. Engels „Dialectica naturii”, Ed. politică, 1959, p. 5.

țifice necesare producerii eficiente a produselor agroalimentare.

II. Conversiunea energetică în procesul producției agroalimentare

PRIVIT ÎN EVOLUȚIA ISTORICĂ a societății, procesul social de producție se caracterizează printr-o tendință de reducere continuă de resurse materiale și de forță de muncă — sau, altfel spus, de muncă socială — pe unitatea de produs final util satisfacerii nevoilor de existență materială și spirituală a omului. Această reducere nu are loc însă în mod linear, ci printr-o creștere a interdependențelor și complexității proceselor economico-sociale.

Odată cu dezvoltarea și adâncirea diviziunii sociale a muncii, producția agroalimentară s-a compartimentat tot mai mult, alături în sensul diversificării ei, cât și în cel al sporirii diferitelor activități care concurează la obținerea produsului final. Legăturile și combinațiile dintre aceste compartimente au evoluat corespunzător nivelului general de dezvoltare a societății. În condițiile actuale ale afirmării revoluției tehnico-științifice, procesul producției agroalimentare capătă o serie de caracteristici noi care se vor accentua în perspectivă.

Caracteristica generală a acestui proces constă în creșterea gradului de specializare a producției, în desprinderea unor activități de agricultură, și transferarea lor în ramurile din amonte și din avalul agriculturii. Separarea acestor activități de agricultură, determinată de dezvoltarea forțelor de producție pe baza progresului tehnico-științific contemporan, a dus la o nouă „sinteză” prin reunirea lor în cadrul unui complex unic de ramuri — economia agroalimentară — legate între ele din punct de vedere tehnologic, a cărui funcție constă în producerea de bunuri de consum agroalimentar.

Economia agroalimentară este formată din cinci subsisteme: a) industriile care produc mijloace de producție pentru agricultură, industria alimentară, circulația mărfurilor și prelucrarea casnică, b) producția agricolă propriu-zisă, ca ramură (în principal) producătoare de materii prime, c) industriile de prelucrare a materiilor prime alimentare, d) comerțul de produse

agroalimentare și e) prelucrarea casnică (vezi graficul de jos).

Apare, așadar un proces de sinteză, calitativ nou, în care fiecare din activitățile menționate, reprezintă o verigă în lanțul producției agroalimentare, contribuind la obținerea produsului final destinat consumului uman.

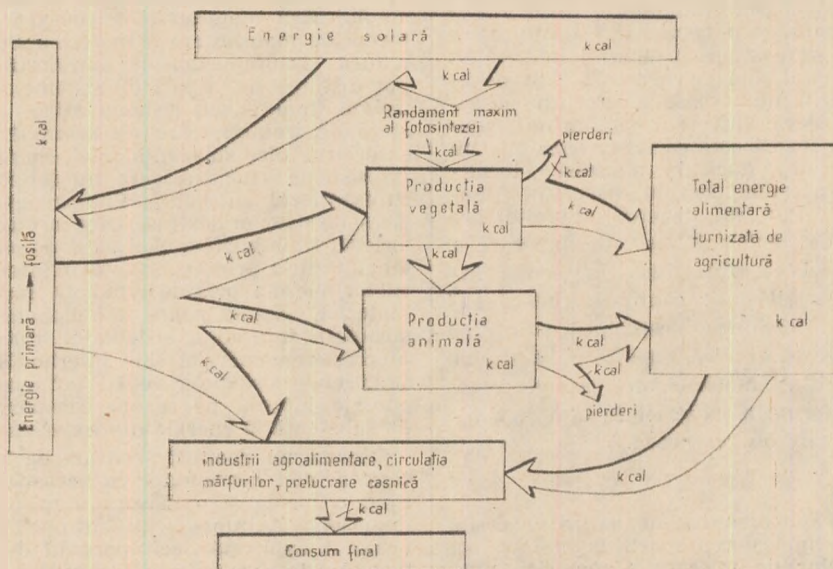
Pentru a produce bunuri de consum alimentar, societatea antrenează și transformă diferite forme ale materiei și energiei. În mod sintetic procesul producției agroalimentare poate fi exprimat prin raportul între consumul energetic total și conținutul energetic al produsului alimentar care intră în consumul final.

Schematic, fluxul de energie în sistemul agroalimentar — sistem deschis, care schimbă cu mediul exterior și în interiorul său atât substanță cât și energie — s-ar putea prezenta în modul ilustrat prin schema alăturată. **Comensurarea consumului de energie și rezultatului energetic final ne dă posi-**

bul cel mai larg al cuvintului. Această energie poate fi exprimată în diferite unități energetice de măsură, noi opinând în exprimarea ei în calorii (K. cal) ca fiind unitatea de măsură cel mai frecvent utilizată în literatura de specialitate.

În producția agroalimentară un rol esențial îl are energia solară sub forma luminii și a căldurii. Punctul de plecare îl constituie producția vegetală. Datorită fotosintezei, substanțele anorganice asimilate de plante din mediul înconjurător se transformă în substanțe organice. „Planta — scria K.A. Timireazev — este un mijlocitor între cer și pământ. Ea este adevăratul Prometeu care a furat focul din cer. Raza solară furată de ea arde și în licăriile opațului și în scînteia orbitoare a luminii electrice. Raza solară pune în mișcare și imensul volant al giganticei mașini cu abur și penelul pictorului și pana poetului”¹.

Energia solară acționează nu numai

Fluxul de energie în sistemul agroalimentar

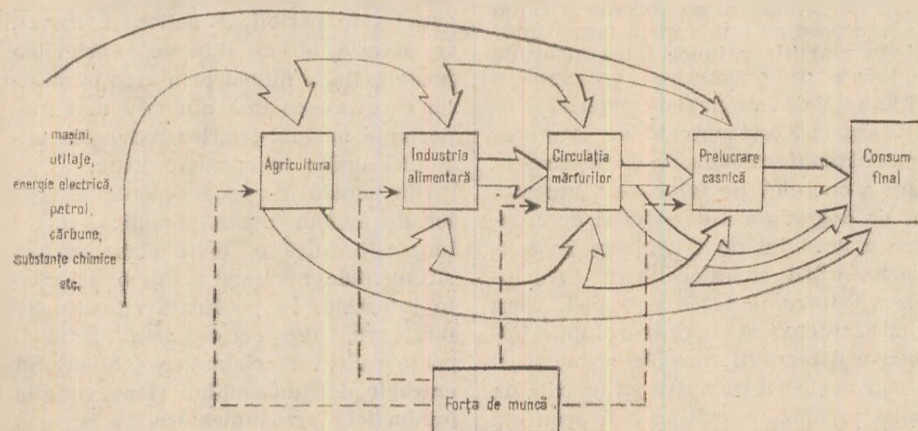
ibilitatea cunoașterii și acționării în fiecare subsistem pentru a crește gradul de convertibilitate, reducând în final entropia.

În procesul de producție agroalimentar sînt utilizate în prezent, în proporții diferite, toate formele de energie ale societății: energia solară, hidrolică, eoliană, energia fosilă, biologică și, bineînțeles, cea umană, în sen-

asupra biomasei vegetale, ci are influențe directe sau indirecte și în celelalte subsisteme ale procesului producției agroalimentare (industria de prelucrare, circulația mărfurilor, inclusiv în prelucrarea casnică).

Pentru producția agroalimentară, o importanță hotărîtoare o are intensitatea fotosintezei care este determinată de cantitatea de energie solară absorbită de frunzele plantei. Potrivit datelor Institutului meteorologic, în țara noastră radiația totală este de circa 120 K cal/cm²/an. Pe această bază se pot determina orientativ cantitatea totală de energie solară pe teritoriul țării noastre și cea maxim posibilă pentru producția vegetală.

Randamentul fotosintezei fiind doar de 1%, numai circa 33 milioane de K cal pot trece, maximum, din fluxul solar în biomasă, datorită asimilației clorofilene, ceea ce echivalează cu o producție posibilă de masă vegetală uscată de circa 20—25 tone/ha⁴. Întrucît nu se consumă decît 1 și 2% din cantitatea de radiații primite, rezultă posi-

Sistemul agroalimentar

bilitățile inepuizabile de creștere a producției agricole prin folosirea energiei solare.

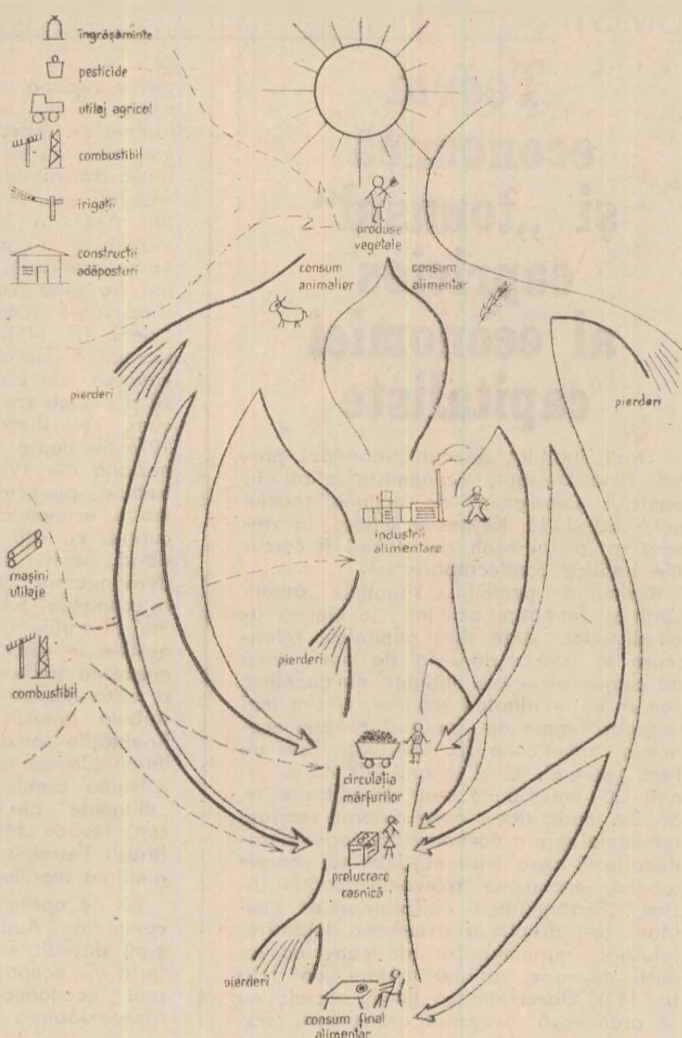
În sectorul agroalimentar se utilizează din aceeași grupă de energie exterioră sistemului, energia hidroelectrică, energia eoliană, ultima prezentând importante perspective.

În sistemul agroalimentar, pe măsura introducerii progresului tehnic un rol din ce în ce mai mare, și o pondere crescândă, o are energia fosilă, energia animală și umană prezentând o tendință de reducere relativă și absolută.

În ceea ce privește consumul de energie fosilă, tendințele cele mai dinamice le înregistrează consumul de petrol, de gaze naturale, energia termoelectrică și cărbune.

Dacă energia animală se reduce relativ și absolut în toate subsistemele

producției agroalimentare, energia umană are tendințe diferite de la un sistem

Procesul de conversiune energetică în sistemul agroalimentar

la altul. Astfel, în subsistemul producției agricole are loc o reducere absolută a energiei umane prin reducerea populației agricole. În același timp are loc o creștere a forței de muncă din amonte și avalul producției agricole. În final însă, consumul total de energie umană pe unitatea de produs agroalimentar se reduce.

Fluxul de energie și conversiunile în sistemul agroalimentar este prezentat în schema alăturată.

Acest grafic are menirea de a ne introduce în universul conversiunii energetice din sistemul agroalimentar, sistem de o mare complexitate și care ridică numeroase probleme metodologice și de stabilire a unor legături tehnologice și economice eficiente. Stadiul actual al cunoștințelor autorului acestui studiu, nu-i permite să stabilească în totalitate multitudinea de legături și nici să cuantifice conversiunea energetică și s-o prezinte sub forma unui bilanț energetic, atât pe fiecare subsistem, cât și pe ansamblul sistemului agroalimentar. Aprofundarea acestei problematice rămâne în continuare pe agenda cercetării. Din aceste considerente, în cele ce urmează, ne vom mărgini să prezentăm unele calcule parțiale, și acestea destul de incomplete, pe diferite părți componente ale sistemului agroalimentar din țara noastră.

D. DUMITRU

¹⁾ K.A. Timircizev. Opere alese, vol. 2. Moscova, 1948, p. 382—383, c.f. Bazele filozofiei marxiste, Ed. politică, 1962, p. 133.

²⁾ Vezi Dr. doc. D. Teaci, Ecological Conditions (climatic and edafic, for Wheat growth and yield), p. 9.

Modernizarea structurilor economiei

(Urmare din pag. 15)

importantă subramură a agriculturii. Ca rezultat al creșterii efectivelor de animale, dar mai ales prin sporirea producțiilor medii se asigură și însemnate modificări calitative structurale, respectiv creșterea ponderii producției zootehniei în totalul producției agricole. Față de 38,6% cât a reprezentat zootehnia în totalul producției globale agricole în anul 1950, contribuția sa a crescut la aproape 41% în 1976 și va trebui să se majoreze la 44—45% la finele anului 1985.

Un rol important în perfecționarea structurilor din economia națională revine **politicii de investiții** — temelia modernizării bazei tehnico-materiale a societății, precum și industriei construcțiilor care asigură materializarea unei însemnate părți din volumul total al investițiilor. Orientarea investițiilor, în primul rând, spre dotarea cu mașini și utilaje a suprafețelor disponibile, corelată cu reducerea costurilor spațiilor productive, în principal ca urmare a reproiectării unor elemente de construcții și micșorării consumului de materiale, asigură îmbunătățirea structurii pe obiective a investițiilor realizate, antrenând o serie de efecte economice favorabile cum ar fi creșterea mai rapidă a producției, sporirea volumului de beneficii și ridicarea rentabilității întregii producții materiale.

Modernizarea structurilor economiei naționale im-

pică intensificarea cercetării științifice și aplicarea cât mai rapidă a rezultatelor progresului tehnico-științific în toate ramurile economiei naționale. Congresul al XI-lea, stabilind drept obiectiv pentru actualul plan cincinal „afirmarea plenară a revoluției tehnico-științifice“, a trasat implicit sarcina creșterii substanțiale a contribuției cercetării românești la modernizarea economiei noastre naționale.

Modernizarea continuă a structurilor din cadrul economiei determină în ultimă instanță și o mai mare competitivitate a produselor naționale pe piața externă, ceea ce face posibilă **îmbunătățirea structurii exporturilor** — în cadrul cărora o pondere tot mai însemnată capătă produsele ce valorifică superior resursele materiale și înmagazinează un volum tot mai mare de muncă complexă. Pe această cale se asigură participarea tot mai activă, și cu eficiență crescândă, a țării noastre la schimburile economice internaționale, la diviziunea mondială a muncii, favorizându-se în același timp realizarea unei balanțe de plăți externe echilibrate și sporirea rezervelor valutare.

Întregind modernizările din structura economiei cu importante mutații ce vor avea loc în structura socială, în relațiile de producție și sociale, cu accentuarea procesului de apropiere între munca fizică și intelectuală, între condițiile de muncă și viața de la sat și cele de la oraș, la finele cincinalului viitor societatea noastră socialistă se va ridica pe o nouă și importantă treaptă de civilizație.

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

MAREA CRIZĂ a anilor '70 a provocat o mare derută nu numai în cercurile de afaceri și politice, ci și în cercurile intelectuale. Economisții se fac, în mod firesc, ecoul neliniștilor provocate de prelungirea consecințelor crizei și de caracterul moderat — ca să nu spunem precar — al relansării. În măsura în care se consacră cauzei menținerii sistemului, economisții de formație universitară încearcă să furnizeze material de meditație și, eventual, recomandări pentru cercurile de afaceri și politice. Ei vor să lase impresia de ansamblu că încă nu este totul pierdut, că, de vreme ce există precedente ale depășirii unor dificultăți, chiar mai mari, s-ar putea realiza și de astă-dată ceva asemănător. O atare imagine se străduiește să o schițeze cartea a doi universitari, semnificativ intitulată **The new state of the economy** (Noua situație din economie!). Prefațatorul ei, Philip Kotler, de la Universitatea Northwestern, o consideră importantă și stimulatoră. Cartea examinează succint, dar pregnant, perioada de 25 de ani care a urmat după cel de-al doilea război mondial (1945-1970), prin comparație cu anii '70, care se desfașoară cu spectrul crizei care a izbucnit în 1973. Dincolo de performanțele modeste ale economiei S.U.A. în anii '70, pe cei doi autori îi interesează mai ales natura problematicii pe care o ridică marasmul economiei pentru că, explică ei, o dată făcută diagnoza corectă, pot fi dezvoltate rețete, terapii adecvate. Implicit, cartea pretinde de la economisții care, la vremea marilor performanțe din sfertul de secol postbelic, își revendicau elixirul prosperoman, un răspuns pe măsura gravității problematicii ridicate. Este semnificativ, sub acest aspect, capitolul al 7-lea

Teoria economică și „tonusul” capricios al economiei capitaliste

al cărții, intitulat „Eșecul profesilor”, profesii fiind, desigur, economisții aflați în serviciul „oamenilor de acțiune”-termen prin care J. M. Keynes a înțeles, la vremea sa, pe oamenii de afaceri și cercurile politice conducătoare.

Resimțind penibilul situației, autorii cărții se întrebă mai întâi, în lumina abundențelor date din capitolele referitoare la „sfertul de secol de aur”, dacă nu cumva succesele obținute nu au nimic comun cu validitatea teoriilor, ci sînt mai degrabă legate de „tonusul” propriu economiei americane (p. 132-133). Este un fapt, spun ei, că și în anii '70, ca și în anii '30, previziunile s-au dovedit greșite. Să fie, oare, acest eșec datorat vanității remodelatoare a economisților superoperationalizați, care s-au obstinat să confere teoriilor economice relevanța teoriilor fizice? Performanțele calculatoarelor imbiau, ce-i drept, la asemenea tentative; folosirea matematicilor de către economisți devenise, afirmă autorii, un fetiș (p. 143). Observația că lumea socială nu se ordonează neapărat aritmomorf, res-

pectiv mecanomorf, se prelungește în afirmația nu mai puțin plauzibilă că datele, faptele nu „vorbesc” prin ele însele și mai ales, nu se organizează spontan. Într-un motivat, ale căror mutații au alte mobiluri sau, am putea adăuga noi, legături. Așa s-ar face că tentativei economisților de a-i surclasa pe politicieni, prin operaționalizare, i s-a replicat, în acești ani de grea cumpănă pentru economie, surclasarea economisților de către politicieni (p. 145). „Economisții s-au transformat în profesii ai prosperității, dar societatea mai are și altele de făcut decât să-și celebreze profesii” (p. 150). Oricum, ce-i drept e drept, economia din 1976 nu poate fi tratată cu terapia keynesiană din 1936. În concepția autorilor trebuie proiectată o nouă revoluție în teoria economică, și aceasta, cu cit mai curînd, cu atît mai bine. Urmează credoul pentru rețetarul pe care-l consideră necesar de aplicat în noua situație a economiei S.U.A. În capitolul opt, ultimul al cărții, cei doi autori își rezumă sugestiile în cinci „pachete” problematice: creșterea trebuie să fie moderată pentru a evita dezastrele inflaționiste; economia trebuie repusă pe orbitele concurenței; finalitățile sociale trebuie conciliate cu finalitățile economice ale companiilor; rezolvarea problemelor hidrocarburilor prin „diligente” ale celor „șapte surori” (Exxon, Texaco, Mobil, Socal, Gulf, Shell și British Petroleum), pe lingă O.P.E.C.; re-gîndirea teoriilor economice.

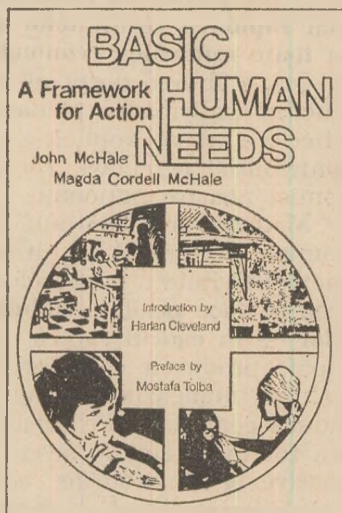
Să ne oprim asupra acestei ultime recomandări. Autorii observă că în anii '70 s-au dovedit erodate trei mari linii de forță ale economiei S.U.A.: stimulii creșterii economice s-au transformat în frîne; slăbirea interesului pentru crește-

FIȘE

Reuniune științifică

● Vineri, 3 februarie 1978, orașul Balș a fost gazda unei reuniuni științifice pe tema: Probleme ale forței de muncă și ale dezvoltării economico-sociale a județului Olt — zona Balș. Au expus comunicări cadre didactice și absolvenți ai Universității Craiova, specialiști de la Întreprinderea de osii și boghiuri — Balș, cadre de conducere din aparatul de partid și de stat, cercetători, sociologi și cadre didactice din centrul universitar București. Comunicările au cuprins un avantaj larg de probleme și aspecte ca: integrarea în activitatea profesională, social-politică și obștească; folosirea forței de muncă feminine; industrializarea zonei rurale; forme și metode de calificare și perfecționare profesională; navelismul și implicațiile asupra capacității de muncă; sporirea eficienței utilizării forței de muncă; condițiile de muncă în uzină și măsurile tehnico-medicale; atragerea de forță de muncă din agricultură; probleme ale

perfectării sistemului informațional și sporirii eficienței economice a I.O.B.

● Foarte recent editată (1978), cartea Basic Human Needs. A Framework for Action (Trebuinte umane fundamentale. Un cadru pentru acțiune), de John McHale și Magda Cordell McHale de la Centrul de studii integrative al Universității din Houston (Transaction Books, New Brunswick, New Jersey, 250 p.) are la bază o cercetare făcută în cadrul Programului

Națiunilor Unite pentru mediul inconjurător. Cartea conține o Introducere de Harlan Cleveland (The Aspen Institute for Humanistic Studies) și un Cuvînt înainte de Mostafa Tolba, director executiv al Programului Națiunilor Unite pentru mediul inconjurător. Obiectivul lucrării este de a prezenta unele estimări ale trebuințelor umane fundamentale în domeniul alimentației, sănătății, educației, locuinței și îmbrăcăminte, precum și de a răspunde la întrebarea prin ce mijloace — în concordanță cu cerințele dezvoltării și ale ocrotirii mediului — pot fi ele satisfăcute. Autorii admit că diversitatea popoarelor, a condițiilor geografice ale țărilor exclud o abordare singulară și liniară în satisfacerea nevoilor; ei sugerează în consecință abordări variate, tipul de informații necesare pentru elaborarea unor politici mai adecvate și văd în lucrarea lor doar un pas în vederea unor cercetări ulterioare. După autori sărăcia absolută nu se datorește lipsei de resurse materiale sau tehnologice, ci deficiențelor imaginației sociale și conducerii politice.

Calitatea producției

● Revista VOPROȘI EKONOMIKI nr. 1/1978 publică, sub

semnătura lui V. Cerneavskii, studiul Kacestvennaia napravlennost proizvodstva (Orientarea calitativă a producției), în care autorul se întrebă ce trebuie făcut în domeniul planificării și al conducerii în vederea obținerii unei îmbinări optime a sarcinilor cantitative cu cele calitative. După ce trece în revistă o serie de propuneri făcute în acest sens de diferiți economisți, cum ar fi folosirea mai frecventă a indicatorilor în expresie naturală, introducerea indicatorului „nivelul de satisfacere a cererii cu produse de calitate”, precum și a unui sistem normativ de control care să cuprindă un indicator integral al producției realizate sub aspectul parametrilor economici ai calității producției, autorul scoate în evidență avantajele și în special dezavantajele lor. Pentru soluționarea problemei V. C. propune instituirea unui mecanism perfecționat al prețurilor. După autor această problemă poate fi soluționată eficient printr-un sistem care să stimuleze întreprinderea să creeze o producție de calitate.

Valorizarea muncii și a omului

● În colecția „Recherches et débats” a apărut volumul În-

rea economică s-a accentuat o dată cu criza energetică (mai exact, a produselor petroliere); reducerea stocului inovațional a provocat declinul de ansamblu al economiei. Traectoria ascendentă a sfertului de secol postbelic s-a transformat în contrariul ei. În lumina acestor realități ale economiei apare „uzura morală” a capitalului intelectual investit de economiști. Autorii cer economiștilor „de acțiune” revenirea la sursele succeselor unei economii capitaliste: maximizarea veniturilor de pe urma exploatarea resurselor disponibile... și atunci, ca prin farmec, economia se va revigora...

Ar fi, desigur, greșit să ne imaginăm că asemenea apeluri sint făcute numai pentru a contrapune alte profeții celor discreditate de evoluția economiei capitaliste. Este de presupus că autorii au în vedere, expres, noi formule teoretice, noi modele, noi operatori. La apariția acestora se poate infiripa un dialog adecvat. Rămâne însă de pe acum clar măcar un lucru: profețiile care s-au discreditat nu se deziceau de sursa surselor, legea legilor unei economii capitaliste — stoarcerea plusvalorii. Că „vechilor” teorii și modele le convenea să disimuleze această finalitate este lesne de înțeles. Tot de înțeles este că, oricât ar fi fost de sofisticate, respectvele teorii și modele n-au putut, totuși, disimula transformarea „religiilor” creșterii, conform unei dialectici, în adevărate blocaje ale însei resorturilor creșterii și prosperității. În rețetărilor propus creșterea trebuie să fie neapărat moderată, sperind ca, simetric, și blocajele, dezastrele, să fie ceva mai mici, astfel ca și reproșurile ce li s-ar adresa, eventual, să fie moderate. Respiră din paginile cărții și o anume

„pornire” a autorilor, atît împotriva teoriilor de tip keynesian, respectiv nekeynesian, la modă în anii de prosperitate, cit și împotriva teoriilor neoclasice, cu rezerva, totuși, că, editîndu-și lucrarea în citadela Cambridge-Massachusetts, ei n-au cutedat să exprime direct reproșul și la adresa „noii sinteze neoclasice” a lui P. A. Samuelson.

Trebuie recunoscut că autorii cărții se află, cel puțin din punct de vedere logic, într-o anume stînjnire, devreme ce ei pot afirma, pe de-o parte, că, indiferent de validitatea teoriilor, economia S.U.A. a prosperat un sfert de veac postbelic datorită unui anume „tonus” ce-i este caracteristic, iar, pe de altă parte, că aceeași economie „viguroasă” se resimte acum marasmatic de pe urma unor teorii, modele sau/ și politici economice necorespunzătoare. Inversînd întrucîva aluzia făcută de autori la adresa economiștilor, li se poate formula, de astă dată autorilor, întrebarea: ‘ce fel de „tonus” capricios manifestă economia S.U.A. — furtunos chiar fără concursul unor teorii și modele, dar subit rebel, refractar unor teorii și modele de mare rafinament? Este o întrebare pe care cartea nu o poate pune nicăieri, dar care este în mod cert sugerată de o lectură cit de cit lipsită de prejudecăți. Nu încercăm un răspuns în locul autorilor, dar nu poate scăpa atenției că autorii, vorbind de sfertul de veac de prosperitate de după cel de-al doilea război mondial, „omit” din tabloul „surselor” prosperității postbelice: militarizarea economiei naționale, dimensiunile monstruoase ale complexului militar-industrial, exploatarea economică, politică, în particular militară, a unor imense zone ale lumii capitaliste, șantajul valutar oferit de

hegemonia dolarului, expansiunea companiilor transnaționale. Dacă teoriile și modelele care nu-i mai satisfac pe autori nu iau în considerare asemenea „surse” ale prosperității — este de înțeles ca ele să nu corespundă. Ce să vorbim de companiile transnaționale, care sîdiază nu numai orice teorii și modele, ci chiar legi de stat. Diagnoza pe care o caută autorii s-ar putea găsi, de aceea, și în primul rînd, în natura economiei S.U.A. Natura acestei economii și-a pus pecetea pe problematica ce s-a relevat teoriilor, modelelor și, pînă la urmă, și politicilor economice. Este natura socială a unei economii capitaliste de a sacrifica totul pentru satisfacerea insașiabilului Moloh, care este capitalul, și căruia, pînă la urmă, îi este în mare măsură indiferent dacă prosperitatea S.U.A. se concertează pe termen scurt sau pe termen lung cu cea a americanului de rînd. Dacă este așa, atunci putem conchide că economiștii universitari, indiferent de simpatiile sau antipatiile lor teoretice, evitînd asemenea probleme reale, sint, volens nolens, prizonieri ai unei gândiri închistate. Și oricît ar căuta ei noi soluții, capabile să „renoveze” modul de a gîndi al economiștilor, ei înșiși plătesc tribut aceleiași comenzi sociale: a menținerii și perpetuării capitalismului. Un material de meditație autentic, sugerat cu atîta forță de convulsile marii crize a anilor '70, ar fi meritat o elaborare mai îndrăzneată.

dr. Ioan CRISTESCU

¹⁾ Fred C. Allvinc, Fred A. Tarpley jr. The new state of the economy. Georgia Institute of Technology, Winthrop publishers, Inc. Cambridge, Massachusetts, 1977, 192 p.

polités. Travail et changement social (Inegalități. Muncă și schimbare socială), 1977, 258 p., consemnînd lucrările unui colocviu pe această temă. Tezele dezbătute s-au referit la trecerea de la constatarea inegalităților la aprecierea injustiției lor. Dacă măsurarea inegalităților, se spune în carte, nu poate fi decît aproximată, criteriul cercetării științifice nu depinde exclusiv de cuantificări. Inegalitățile sint considerate „absolute” — cuantumul remunerației și condițiile generale de existență (locuință, acces la cultură, exercitarea puterii, relații sociale) — și „relative” — cu un caracter psihologic (sentimentul nedreptății). Pentru a desmînți etimologia cuvîntului „travail” (travaliu derivă de la numele unui instrument de tortură „triplium”) precum și blestemul biblic, se impune — conchid autorii — o valorizare spirituală, care nu se poate face dacă muncitorul este integrat într-o ierarhie economică-socială, fără o integrare cultural-socială. Iar dezvoltarea impune tripla valorizare a muncii, a muncitorului și a omului.

O hartă a industriei noastre

● Apărută recent în Editura științifică și enciclopedică, în-

tr-un tiraj de 150 000 exemplare, Harta industriei Republicii Socialiste România, elaborată de M. Ceoponea, prezintă o imagine concludentă a dezvoltării acestei ramuri și a amplasării ei teritoriale.

Concepută într-o manieră nouă de reprezentare, harta reflectă mutațiile care au avut loc în dezvoltarea și repartizarea geografică a centrelor industriale tradiționale sau a celor create în perioada ultimilor ani. Pornind de la faptul că unele platforme industriale, cum sint Ișalnița și Cernele-Craiova, Săvinești și Roznov-Piatra Neamț, Brazi și Teleajen-Ploiești, Govora-Rm. Vilcea, Palas-Constanța, Popești Leordeni, Băneasa, Chitila-București și altele, situate în comune suburbane, sint integrate organic în viața municipiilor și orașelor, constituînd zone funcționale industriale ale acestora, municipiile și orașele au fost reprezentate pe hartă ținînd seama de întregul lor potențial industrial. Centrele industriale au fost încadrate în categorii convenționale de mărime la o scară corespunzătoare atît dezvoltării actuale a industriei în ansamblu, cit și creșterii accentuate a potențialului fiecărui centru în parte.

Viziuni pentru secolul XXI

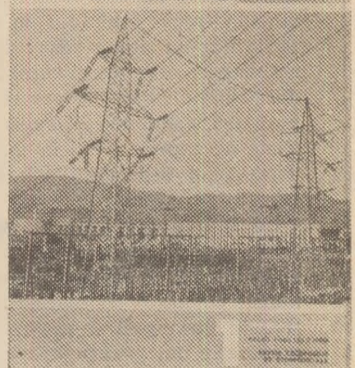
● Revista economică săptămînală franceză LE NOUVEL ECONOMISTE, nr. 114/1-1978, anunță apariția cărții lui Jacques Attali La nouvelle économie française (Noua economie franceză), Ed. Flammarion, Paris 1977, 252 p. Două teme cheie care domină lucrările anterioare ale lui J.A. (La parole et l'outil, Bruits și L'Anti-économique) se regăsesc și în această ultimă carte. Este vorba de ideea că economiile țărilor dezvoltate încearcă în zadar să rezolve contradicțiile lor interne printr-o serie de paleative, cum ar fi politica inflaționistă, și de teza că idealul pentru aceste economii este reconcilierea neconcordanței dintre indivizi și munca lor. Pe acest fundal J.A. discută viitorul economiei franceze, sau, mai precis, cum va intra Franța sub aspect economic și social în secolul XXI. Autorul critică preocuparea de a se găsi pentru Franța un loc în cadrul unui sistem multinațional.

● Numărul 1 pe 1978 al revistei, editată de Camera de Comerț și Industrie în colaborare cu Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, este dedicat acțiunilor de cooperare economică internațională realizate în acest

FIȘE

domeniu de țara noastră cu parteneri din numeroase alte țări socialiste și capitaliste — în curs de dezvoltare sau dezvoltate

MACHINES ET EQUIPEMENTS ROUMAINS

din punct de vedere industrial. Se prezintă realizări de prestigiu în extinderea cooperării în ramuri ca: rafinării și instalații petrochimice, instalații chimice, centrale electrice, locomotive electrice, tractoare. Revista apare în 4 limbi străine.

CONVORBIRI
ECONOMICE

CU

Slobodan RISTICI

președintele Comitetului pregătit
al Conferinței O.N.U. pentru cooperarea
tehnică între țările în curs de dezvoltare

ROMÂNIA —
PROMOTARE ACTIVĂ
A COOPERĂRII TEHNICE
ÎNTE ȚĂRILE
ÎN CURS DE DEZVOLTARE

● Ce se așteaptă din partea Conferinței pentru cooperarea tehnică între țările în curs de dezvoltare de la Buenos Aires din august-septembrie 1978 ?

— În primul rând, conferința amintită este organizată sub egida O.N.U. Aceasta înseamnă că la ea sînt invitate să participe toate țările membre. Se contează nu numai pe interesul țărilor în curs de dezvoltare de a coopera între ele, ci și pe interesul și contribuția țărilor dezvoltate ale lumii la extinderea a ceea ce numim „cooperarea orizontală”, adică între țările în curs de dezvoltare. Aceasta deoarece în trecut schimbul de experiență se făcea într-un singur sens : de la țările donatoare la cele primitoare, adică în modul tradițional de cooperare. Nu începe însă nici o îndoială că există o mare cantitate de experiență și în țările în curs de dezvoltare, utilizabilă în avantajul reciproc al tuturor țărilor.

Conferința este chemată să reprezinte o contribuție la instaurarea unei noi ordini economice internaționale, care nu privește numai comerțul cu mărfuri. Noua ordine trebuie instaurată și pentru a evita orice dominație din partea țărilor dezvoltate în domeniul intelectual, adică în schimbul de cunoștințe. Din acest punct de vedere așteptăm de la conferință să definească conceptul de cooperare tehnică între țările în curs de dezvoltare ca nouă dimensiune a cooperării. Această nouă dimensiune presupune o abordare integrată, adică eforturile naționale combinate cu eforturile

internaționale, pentru a întări capacitățile naționale, ca și pentru a intensifica cooperarea internațională, schimbul de experiență, de idei, de servicii de consulting și engineering între țările în curs de dezvoltare.

Țările în curs de dezvoltare cunosc ele însele niveluri diferite de dezvoltare. Așteptăm din partea tuturor să manifeste solidaritate și să aducă contribuții concrete la promovarea cooperării amintite. Cooperarea tehnică între țările în curs de dezvoltare ar trebui să fie recunoscută realmente ca un mijloc de instaurare a noii ordini economice internaționale, pe de o parte, și a autonomiei individuale și colective a țărilor în curs de dezvoltare, pe de altă parte, în situația actuală cînd există o dominație evidentă din partea țărilor dezvoltate din punct de vedere economic. Conferința trebuie deci să stimuleze eforturile naționale pe linia strategiei de dezvoltare a capacităților interne (cercețare, consulting, instituții de pregătire a cadrelor etc.), de asemenea să stimuleze dezvoltarea unor domenii noi de activitate bazate pe valorificarea resurselor naționale. În sfîrșit, așteptăm să fie definită la nivel național strategia cooperării tehnice dintre țările în curs de dezvoltare, adică fiecare țară să adopte măsuri pe plan intern pentru promovarea acestei cooperări. De exemplu, în țara mea, Iugoslavia, există ceea ce se numește Fondul de solidaritate pentru țările în curs de dezvoltare, Fond care acordă o anumită asistență pentru cooperarea cu cele mai puțin avansate dintre țările amintite.

Al doilea element major pe care îl așteptăm de la Conferință este reorientarea organizațiilor internaționale pentru promovarea cooperării tehnice între țările în curs de dezvoltare. Studiile supuse ultimei reuniuni a Consiliului de administrație al P.N.U.D. reafirmă cu claritate că actualmente în programele de dezvoltare ale O.N.U. schimbul de experiență între organizațiile de consulting ale țărilor în curs de dezvoltare reprezintă numai 6,2%. Aceasta înseamnă dominația țărilor dezvoltate. În domeniul utilajelor și instalațiilor această dominație este și mai pronunțată : numai 2,5% din ele sînt furnizate de țările în curs de dezvoltare, restul de țări dezvoltate, în cadrul programelor P.N.U.D. și al altor agenții specializate. Așteptăm din partea comunității internaționale, a sistemului O.N.U. să fie mai angajat în promovarea schimbului de experiență și a cooperării reciproce a țărilor în curs de dezvoltare. Aș vrea să arăt că toate organismele din sistemul O.N.U. și-au exprimat interesul de a participa activ la conferință, în sensul că fiecare să aibă un plan preliminar de acțiune. Astfel, de exemplu, cu cîva timp în urmă am participat la Conferința generală a F.A.O., la care unul din punctele în dezbatere a fost cooperarea tehnică între țările în curs de dezvoltare în domeniul agriculturii. Delegații la conferință au exprimat interesul pentru un plan special de acțiune pentru promovarea cooperării tehnice între țările în curs de dezvoltare.

În sfîrșit, așteptăm o creștere a interesului țărilor dezvoltate pentru cooperarea tripartită și pentru alte forme de cooperare, ca și o participare a țărilor dezvoltate la promovarea cooperării între țările în curs de dezvoltare.

● Care este semnificația discuțiilor și a Declarației de la Kuwait din vara anului trecut ?

— Directorul executiv al P.N.U.D., ca secretar general al conferinței, a invitat circa 30 experți din țări în curs de dezvoltare, pe baza capacităților lor perso-

nale, pentru a discuta conceptul cooperării tehnice între țările în curs de dezvoltare. Declarația de la Kuwait a oferit o imagine foarte largă asupra acestui concept și a subliniat unele din principalele acțiuni care ar trebui întreprinse pentru promovarea cooperării tehnice între țările în curs de dezvoltare. Ea pornește de la ideea că cooperarea tehnică între țările în curs de dezvoltare este o nouă dimensiune a cooperării internaționale. Dar ea nu reprezintă un substitut pentru cooperarea tehnică tradițională, ci îi este complementară, după cum ea nu înseamnă confruntarea cu țările dezvoltate. Dorim, dimpotrivă ca țările dezvoltate să aibă un rol activ în promovarea cooperării tehnice între țările în curs de dezvoltare, ca întreaga comunitate internațională să aibă responsabilitatea acestei cooperări. Mi se pare încurajator că în comitetul pregătitor toate țările s-au exprimat clar în favoarea cooperării între țările în curs de dezvoltare și și-au arătat interesul de a participa în mod activ la promovarea ei, în diferite modalități. Din acest punct de vedere a fost evidențiată contribuția adusă de conferința din Mexic asupra cooperării economice între țările în curs de dezvoltare, de conferința țărilor nealiniate de la Colombo și de Planul de acțiune adoptat de ea la extinderea acestei cooperări ca o cale importantă în vederea instaurării unei noi ordini economice internaționale.

O idee fundamentală subliniată și în declarația adoptată la Kuwait este că cooperarea tehnică între țările în curs de dezvoltare nu reprezintă monopolul nici unui organism din sistemul O.N.U. Succesul ei depinde de măsura în care fiecare din organizațiile specializate și instituțiile din sistemul O.N.U. vor include această nouă dimensiune în strategiile și programele lor. Dorim deci să antrenăm întreaga comunitate internațională. Mai mult, sperăm că diferitele Fonduri existente vor avea un rol activ ; de exemplu, la reuniunea de la Kuwait pentru Asia de Vest, la care am participat, delegații și-au exprimat speranța că Fondurile arabe de dezvoltare și alte organizații internaționale vor juca un rol foarte activ în promovarea cooperării tehnice între țările în curs de dezvoltare.

Un alt aspect privește necesitatea sporirii eforturilor naționale, a capacităților interne de consulting, engineering, cercetare etc., ca una din premisele oricărei cooperări internaționale.

● Cum apreciați participarea României la pregătirile pentru Conferință ?

— O apreciez foarte mult. România a participat, în mod activ, la toate reuniunile regionale, promovînd conceptul de cooperare tehnică între țările în curs de dezvoltare și experiența sa în cooperarea cu alte țări. Contribuția delegaților români la reuniunile Comitetului pregătitor este de asemenea extrem de activă. Așa cum se arăta și la ultima reuniune a acestui Comitet, pregătirea conferinței nu înseamnă documente naționale, ci înseamnă crearea unei atmosfere interne în țară pentru promovarea cooperării tehnice între țările în curs de dezvoltare. Și din acest punct de vedere, așa cum am putut constata în cursul vizitei mele în țara dv., România contribuie activ la pregătirea Conferinței. România, ca și Iugoslavia, țări fără îndoială în curs de dezvoltare, pot aduce — în spiritul solidarității — o contribuție reală la această cooperare, poate mai mare decît a unor țări cu niveluri mai scăzute de dezvoltare economică.

Interviu de
Dinu DRAGOMIRESCU

Cerințe ale instaurării unei noi ordini economice internaționale

ASANAREA PIETEI MONDIALE A PRODUSELOR AGROALIMENTARE (II)

Cine sînt importatorii neți...

ORICIT DE IMPORTANTĂ, identificarea principalelor fluxuri internaționale de produse agroalimentare luate în ansamblul lor nu poate oferi decît o imagine limitată cu privire la problemele care se pun astăzi, în special în domeniul alimentar pe plan mondial.

Între altele poziția dominantă a unor țări în curs de dezvoltare în producția și exportul unor produse tropicale, cu rol principal în economia națională a acestor țări, dar cu rol marginal pentru hrana omenirii, estompează gravele disparități existente în domeniile alimentare decisive.

Cu alte cuvinte, nu se poate ajunge la miezul problemei decît dacă se analizează în mod distinct situația existentă în domeniul cerealelor, al produselor care reprezintă baza alimentației populației, creează premisele întregii dezvoltări a sectorului zootehnic și constituie centrul nervos pentru evoluția de ansamblu a pieței mondiale agroalimentare.

Un prim fenomen care atrage atenția este legat de marile schimbări intervenite în ultimele decenii în balanța exportului-importului de cereale pe continente. În perioada antebelică toate continentele, cu excepția Europei, erau exportatoare nete de cereale, locul principal deținindu-l America de Sud cu un export net de 9,7 milioane tone (calculat pe media anilor 1934—1938). În ultimele trei decenii, ca urmare a creșterii populației în ritmuri mai mari decît creșterea producțiilor proprii, Asia și Africa au devenit importatoare nete (-42 și respectiv -6,4 milioane tone, deficit net pe media anilor 1971—1975), iar excedentul Americii de Sud s-a diminuat simțitor. În același interval, a sporit deficitul Europei, în principal ca urmare a creșterii consumului de cereale furajere. În schimb, America de Nord și-a mărit de aproape 15 ori excedentul balanței exportului-importului de cereale, care a ajuns la peste 70 de milioane de tone (media anilor 1971—1975), iar Oceania și-a triplat acest excedent în raport cu perioada antebelică (+9,7 milioane tone, media anilor 1971—1975).

Cu alte cuvinte, numărul importatorilor neți a crescut: zonele geografice, în care trăiește imensa majoritate a populației mondiale, nu-și mai pot asigura din producție proprie necesarul de cereale, devenind dependente de importuri.

Fără îndoială, această situație este consecința pe de o parte a creșterii populației mondiale și a marilor transformări revoluționare care au descătușat popoarele aflate înainte de război în temnița sistemului colonial al imperialismului, iar, pe de altă parte, a faptului că progresele agriculturii nu au fost de natură să asigure, în mari regiuni ale globului, satisfacerea noilor exigențe de consum impuse de transformările politico-sociale și demografice intervenite.

...și cine domină piața

ÎN ACEST CONTEXT GENERAL, țările capitaliste dezvoltate au reușit să dobîndească o poziție dominantă pe piețele internaționale ale cerealelor, deținînd astăzi circa 80 la sută din totalul exporturilor mondiale (calculat pe media anilor 1971—1975; la aceeași perioadă se referă și cifrele citate în continuare).

Locul principal revine de departe Statelor Unite ale Americii care dețin 43,2 la sută din exportul mondial de cereale (din care 40,8 la sută la grâu și 60,5 la sută la porumb) și 83,4 la sută din cel de soia.

Cu alte cuvinte, piața mondială a cerealelor depinde în măsură hotărîtoare de politica Statelor Unite, iar în cadrul lor de 5 mari corporații transnaționale care concentrează 85 la sută din exporturile respective. Este vorba de corporații care dispun de capacități uriașe de depozitare și de mijloace de transport oceanice, controlează instituții bancare și exercită influența decisivă asupra burselor americane de cereale, cele care dau tonul pieței mondiale. (Cargill 25 la sută, Continental 25 la sută, Cook Industries 15 la sută, Bunge 10 la sută, Louis Dreyfus 10 la sută).

Un loc important ocupă, de asemenea, Canada (11,3 la sută din exporturile mondiale de cereale), Australia (6,8 la sută) și

Piața comună vest-europeană care, deși cu o balanță deficitară, furnizează 15,2 la sută din exporturile mondiale.

Poziția dominantă pe care o ocupă pe piața cerealelor Statele Unite și marile companii transnaționale — centrul „agro-business-ului” mondial — pune, fără îndoială, probleme dintr-o parte cele mai serioase și grave, deoarece este vorba de un domeniu esențial pentru viața popoarelor, iar marea majoritate a statelor lumii sînt nevoite să recurgă la importuri. Fluxurile exporturilor pe care le efectuează Statele Unite și condițiile acestor exporturi (inclusiv cele de preț) au un puternic impact asupra dezvoltării economice a țărilor deficitare. Exportul de cereale reprezintă astăzi unul din instrumentele cele mai puternice ale politicii mondiale a Statelor Unite.

Conștient de acest fapt, unele cercuri politice americane preconizează folosirea acestui instrument în lupta pentru reimpărțirea sferelor de influență în lume. Un fost ministru al agriculturii declara, de exemplu, că „utilizarea produselor americane pentru a aduce popoarele în sfera noastră de influență, pe măsură ce devenim furnizorii lumii în acest domeniu, ar reprezenta o foarte bună investiție”¹⁾, iar un studiu nord-american menționa că „acordarea de ajutoare alimentare în perioadele de penurie sau de foamete va spori influența S.U.A. în țările beneficiare de ajutoare”²⁾.

Sînt numeroase cazuri cînd asemenea idei au fost transpuse în practică. Este cunoscut, de exemplu, faptul că în 1973 guvernul S.U.A. a refuzat să satisfacă cererea statului Chile de a i se furniza grâu pe credit. În condițiile în care rezervele valutare ale acestei țări erau epuizate, iar deficitul alimentar se accentua, refuzul S.U.A. a contribuit și el la crearea premisei pentru răsturnarea guvernului condus de Salvador Allende.

Un rol important în politica mondială a Statelor Unite are Legea Publică 480 din 1954, în virtutea căreia S.U.A. livrează țărilor în curs de dezvoltare o serie de produse agroalimentare (în principal cereale), în condiții speciale: vînzări pe credit pe termen lung, cu dobînzii mai mici decît cele practicate pe piața internațională, livrări plătite în valuta națională a țării importatoare, operațiuni barter, donații etc. Scopul declarat al unor asemenea acțiuni este combaterea foametei și a subnutriției, ca și stimularea procesului de lichidare a subdezvoltării în țările sprijinite: acest scop declarat nu a exclus însă niciodată folosirea legii și pentru prelungirea vieții unor regimuri antipopulare, menținute la putere numai cu ajutorul S.U.A. și în interesul politicii sale mondiale (Vietnamul de Sud, Coreea de Sud, Taiwan etc.).

Un rol important — deși incomparabil cu cel al S.U.A. — joacă pe piața cerealelor și Piața comună, care nu ezită să folosească exportul de grâu și porumb, alături de cel de armament, spre a-și menține sau chiar lărgi sfera de influență și dominație, în special în Africa.

Politica principalelor state net exportatoare de cereale este inspirată și transpusă în viață prin intermediul și în interesul de profit al marilor companii transnaționale, care — folosind grava criză alimentară mondială — au pătruns în ultimul deceniu, sub diferite forme, și în viața organizațiilor economice internaționale din sistemul O.N.U.

Pentru poziția de principiu a acestor companii este semnificativă reuniunea de la Toronto (septembrie 1974) a reprezentanților complexului agroindustrial mondial care au condiționat promovarea cooperării bi- și multilaterale cu țările în curs de dezvoltare de garantarea investițiilor și a drepturilor lor de proprietate, inclusiv în domeniul producerii de hibrizi. Unul din specialiștii care au analizat pătrunderea companiilor transnaționale în centrele de decizie ale colaborării economice multilaterale atribuie tocmai influenței exercitate de aceste companii transformarea „Campaniei contra foametei” preconizată inițial de F.A.O. ca măsură temporară de sprijinire a țărilor în curs de dezvoltare într-o acțiune permanentă în interesul țărilor donatoare³⁾.

Analiza tendințelor fundamentale de pe piața mondială a cerealelor evidențiază faptul că sporirea în ritm cit mai rapid

¹⁾ Citat după „Problemes économiques” nr. 1465/24.III.1976.

²⁾ Ibidem.

³⁾ Erich H. Jacobi, „Une influence croissante dans le système des Nations Unies”, în „Le Monde diplomatique”, iulie 1976.

a producției din toate țările și zonele deficitare constituie o componentă esențială a procesului de edificare a unei noi ordini economice și politice internaționale, de stabilire a unor rapoarte echitabile între toate popoarele și statele.

O instabilitate deosebită

CU TOATE MARILE PROGRESE tehnice realizate în ultimele decenii, condițiile climaterice influențează încă în măsură hotărâtoare nivelul producțiilor agricole (bineînțeles, odată în plus în defavoarea țărilor în curs de dezvoltare a căror agricultură extensivă resimte în mai mare măsură efectele unor condiții nefavorabile). În aceste împrejurări nivelul producțiilor agroalimentare mondiale înregistrează fluctuații frecvente și schimbări adeseori dramatice în balanțele producție-consum ale diferitelor produse, ceea ce aduce cu sine atît fluctuații brutale ale prețurilor internaționale, cît și măsuri de politică economică adoptate de diferite țări fie în sensul limitării importurilor sau exporturilor, fie în sensul forțării artificiale a acestora.

Cu alte cuvinte, piața produselor agroalimentare este caracterizată, chiar în virtutea condițiilor naturale de producție, de o instabilitate considerabil mai accentuată decît piața materiilor prime minerale sau a produselor manufacturate.

Aceasta mărește apreciabil marja manevrelor speculative — economice, dar și politice — ale celor care dețin poziții dominante în producția și comerțul mondial.

În ansamblul său, instabilitatea pronunțată a pieței mondiale influențează organizarea curentă și de perspectivă a producției agricole, mărește incertitudinea investițiilor în acest domeniu și riscul fluctuațiilor încasărilor din export sau ale cheltuielilor pentru importul produselor vitale.

Sub impactul factorilor climaterici, tehnici, economici și politici, situațiile excedentare sau deficitare ale balanței mondiale producție-consum determină o mișcare haotică a prețurilor diferitelor produse agroalimentare, cu oscilații a căror amplitudine nu este caracteristică altor produse. Astfel la finele anului 1974 prețul zahărului pe piața internațională (cotația London Daily Price), depășea de 54 de ori nivelul din decembrie 1966, după care a scăzut de 6—7 ori pînă în toamna anului 1977.

Salturi importante ale prețurilor produselor agroalimentare se produc nu numai de la un an la altul, dar chiar și în cursul aceluiași an. Astfel, în primele patru luni din 1977 prețurile cafelei pe piața internațională s-au majorat de 1,6 ori, pentru a se reduce apoi, pînă la începutul lunii decembrie, aproximativ în aceeași proporție.

Specifică pentru evoluția piețelor produselor agroalimentare este și modificarea frecventă, și adeseori, nemotivată din punctul de vedere al costurilor, a raportului dintre prețurile diferitelor produse. Astfel, dacă în 1974 un furnizor de cafea putea obține în schimbul unei tone exportate 10 tone grâu sau 2,2 tone zahăr rafinat sau 0,8 tone carne de vită, în 1977 aportul valutar per tonă obținut la cafea i-a permis să achiziționeze 57 tone de grâu sau 25 tone zahăr rafinat sau 2 tone carne de vită. În schimb, un exportator de zahăr rafinat, care în 1974 putea obține pentru o tonă din produsul său 4,6 tone grâu sau aproape 1 tonă de carne de porc (în viu), în 1977 nu a mai putut cumpăra cu aceeași cantitate decît 2,3 tone grâu sau 0,2 tone carne de porc.

Fluctuațiile prețurilor și ale raporturilor de prețuri dintre diferitele produse agricole influențează deciziile multor producători agricoli și pot avea efecte neprevizibile pentru structura din perioada următoare a însăși producției mondiale.

Situația de pe piața cărnii de bovine din 1974—1976 (blocarea importurilor în C.E.E. și Japonia, scăderea prețurilor de export) ilustrează dificultățile pe care le pot întâmpina crescătorii de animale în cazul producției cu un ciclu relativ lung și care mobilizează capitaluri importante. Fluctuațiile prețurilor pot afecta nu numai conjunctural, dar și structural sectorul zootehnic. În 1974—1975, de exemplu, la unii crescători de bovine din Australia și America de Sud a apărut tendința de a-și reorienta activitatea spre cultura cerealelor, avantajată de nivelul comparativ al prețurilor.

Nici producătorii de cereale și alte culturi vegetale nu sînt însă scutiți de dificultăți, deși ciclul de producție, de un an, este mai mic. Situația reală a nivelului prețurilor în momentul comercializării poate fi complet diferită de aceea anticipată în momentul însămînțării. Dacă o anumită marjă de incertitudine este inevitabilă, în schimb variații importante de preț pun în pericol securitatea și regularitatea aprovizionării.

Țările a căror balanță comercială și de plăți este cel mai

puternic influențată de mișcările haotice ale prețurilor produselor agroalimentare sînt țările în curs de dezvoltare, al căror export se întemeiază în principal pe această grupă de mărfuri.

Pentru a avea o imagine de ansamblu cu privire la implicațiile mișcării prețurilor produselor agroalimentare asupra încasărilor sau plăților țărilor în curs de dezvoltare vom cita două cazuri.

În perioada 1975—1976, scăderea prețurilor zahărului a avut drept urmare intrări anuale mai mici cu circa 3 miliarde dolari în țările în curs de dezvoltare exportatoare, care asigură peste 70 la sută din exportul mondial.

Dimpotrivă, în 1974 urcarea prețurilor la cereale a implicat pentru țările în curs de dezvoltare importatoare o factură majorată cu 4 miliarde de dolari — la o cantitate similară celei din anul anterior —, povară considerabilă pentru economii naționale grevate de mari datorii externe și afectate, în același an, și de majorările de preț la țitei.

Desigur, sînt și cazuri cînd majorarea prețurilor la un produs ameliorează situația exportatorilor. Nu trebuie uitat însă nici faptul că o bună parte din măririle de prețuri intră nu în buzunarele producătorilor, ci ale marilor companii comerciale occidentale, nici tendința de creștere continuă a prețurilor produselor manufacturate la care țările în curs de dezvoltare sînt importatoare nete.

Necesitatea spiritului de cooperare

PENTRU a se contracara efectele negative ale mișcării prețurilor internaționale, s-au constituit în perioada postbelică unele acorduri pe produse⁴⁾. De regulă aceste acorduri și-au îndeplinit cu prea puțin succes sarcinile fixate și aceasta doar în perioadele de calm relativ pe piețe, dovedindu-se puțin eficiente în perioadele de convulsii ale conjuncturii. În plus, actualele acorduri internaționale pe produse urmăresc să-și atingă obiectivele, într-o măsură, pe seama limitării exporturilor.

Experiența dovedește că asanarea pieței mondiale a produselor agroalimentare — ca a tuturor produselor de bază — implică măsuri hotărîte, coordonate și adoptate cu participarea tuturor statelor lumii.

Această asanare nu este posibilă dacă lucrurile sînt lăsate pe seama acțiunii forțelor oarbe ale pieței, care au generat instabilitate și au provocat erodarea puterii de cumpărare, îndeosebi a exporturilor țărilor în curs de dezvoltare.

Un rol decisiv în această privință este chemat să îl joace Programul integrat pentru produsele de bază⁵⁾, care prevăde abordarea globală și multidimensională a problemelor comerțului internațional cu produse de bază. Programul vizează ameliorarea substanțială și durabilă a funcționării piețelor produselor de bază și întărirea sectorului acestor produse în economia țărilor în curs de dezvoltare, prin: prețuri stimulatorii pentru producători și echitabile pentru consumatori; asigurarea stabilității comerțului cu produse de bază; menținerea veniturilor reale ale diferitelor țări în curs de dezvoltare prin sporirea încasărilor din export; asigurarea unui acces mai bun la piețe pentru toate țările și a securității de aprovizionare cu produsele de bază; diversificarea producției în țările în curs de dezvoltare și extinderea prelucrării produselor de bază chiar în aceste țări; creșterea competitivității produselor naturale în raport cu produsele sintetice și de înlocuire; ameliorarea structurii piețelor în domeniul produselor de bază; îmbunătățirea sistemelor de comercializare, distribuție și transport ale produselor de bază exportate de țările în curs de dezvoltare; stabilirea unui raport just între prețurile produselor de bază și prețurile produselor industriale.

România, care a participat activ, într-un spirit constructiv la discutarea diferitelor aspecte ale Programului integrat, consideră că este necesară acum realizarea unui consens general, inspirat de un larg spirit de cooperare din partea tuturor statelor, în vederea transpunerii în fapt a Programului integrat, parte componentă a procesului de edificare a unei noi ordini economice și politice internaționale.

Costin MURGESCU
Gabriel MUNTEANU
Institutul de economie mondială

⁴⁾ În prezent există patru acorduri internaționale pentru produse agroalimentare (cafea, cacao, grâu, zahăr).

⁵⁾ Într-o primă etapă, Programul integrat urmează să se aplice la 18 produse sau grupe de produse, din care 11 produse agroalimentare și materii prime agricole.

TENDINȚE — CONJUNCTURI

Necesarul de cărbuni

NECESARUL de import de cărbuni (cocsificabili și energetici) va fi în anul 1985, conform unei prognoze elaborate de experții din cadrul Comitetului pentru cărbune al C.E.E./O.N.U., de 285-305 milioane tone. Astfel, Japonia va avea nevoie de 100-115 milioane tone, țările Pieței comune de 70 milioane tone, țările membre ale C.A.E.R. de 45 milioane tone, alte țări europene (din O.C.D.E.) — 20 milioane tone, Canada — 20 milioane tone, alte țări — 30-35 milioane tone. Datele atestă că este necesară o cantitate de cărbuni cocsificabili de circa două ori mai mare decât cea de cărbuni energetici.

Disponibilul de export de cărbuni în anul 1985 este estimat la 275-380 milioane tone (din care 160-215 milioane tone cărbuni cocsificabili și 115-165 milioane tone cărbune energetici). Țările Pieței comune figurează cu un disponibil la export de 20 milioane tone, țările C.A.E.R. cu 90 milioane tone, Canada cu 25-30 milioane tone, S.U.A. cu 50-130 milioane tone, Australia cu 50-70 milioane tone, R. Sud Africană cu 25 milioane tone și alte țări cu 15 milioane tone.

Schimburi comerciale Belgia-Polonia

BELGIA se situează pe locul doi pe lista

partenerilor comerciali occidentali ai Poloniei. În perioada 1972-1976, schimburile de mărfuri dintre cele două țări s-au triplat. Polonia importă din Belgia în principal produse metalurgice. În sem. I, 1977 circa 32% din importul polonez din Belgia a revenit produselor metalurgice și 24% produselor chimice. Exportul polonez în Belgia, din care o treime îl reprezintă cărbunii, a crescut în perioada 1972-1976 cu 35%. Un fenomen pozitiv este și creșterea mai rapidă decât exportul polonez în ansamblu a exportului de mașini electrice (sporire de aproape 2,5 ori).

Între firme belgiene și poloneze există, de la sfârșitul anului 1976, un acord vizând fabricarea în Polonia, pentru nevoile celor două țări, de aparate termice pentru măsurarea temperaturii oțelului în furnale. Întreprinderea poloneză „Polimex-Cekop” a semnat cu firma belgiană „Siberta” un acord de colaborare pe terțe piețe pentru livrarea de obiective industriale complete. Cele două țări colaborează, de asemenea, în producția de aparatură medicală, în metalurgie și chimie.

Brazilia : creștere și datorii

DUPĂ DATE oficiale preliminare, produsul național brut al Braziliei a crescut în 1977 cu 5-6%, în condițiile unei depreciere monetare de 39%. Deși foarte ridicată, rata inflației este considerată a fi în curs de ameliorare, în comparație cu 46% cât a reprezentat în 1976 și în perspectiva reducerii ei la 25-30% în 1978. Pentru prima oară din 1970 încoace, anul trecut s-a înregistrat un excedent al balanței comerciale, în sumă de 120 mil. dolari. Exporturile, care în ultimii patru ani au crescut într-un ritm mediu de circa 15% anual, au fost de 12 mlrd. dolari, din care cafeaua, cu 2,7 mlrd., și soia boabe, cu 2,2 mlrd., au reprezentat peste 40%. Cel mai repede a crescut însă exportul de articole industriale finite și anume cu circa o treime, ajungând la 3,78 mlrd. dolari, în cea mai mare parte datorită vânzărilor în Orientul Mijlociu și Africa. Pe de altă parte serviciul datoriei externe care este estimată în prezent la 29,5 mlrd. dolari, a crescut anul trecut cu 18%, rambursările și dobânzile totalizând 5,6 mlrd. dolari. În 1978 serviciul datoriei ar urma să reprezinte 6,8 mlrd. dolari. Față de încasările din export, aceste plăți au crescut de la 31% în 1974 la 47% în 1977.

DOUĂ DECENII DE COLABORARE ECONOMICA MONGOLO-ROMANA

PORNIND de la cerința extinderii continue a legăturilor sale economice internaționale, Republica Populară Mongolă dezvoltă și lărgeste relațiile comerciale, economice și tehnico-științifice cu Republica Socialistă România.

Primul act important, care a pus temelia colaborării economice între cele două țări — Acordul de schimburi de mărfuri și de plăți — a fost încheiat cu două decenii în urmă, prevăzând acțiuni menite să ducă la întărirea prieteniei și cooperării între cele două națiuni, la intensificarea legăturilor comerciale reciproce și a activității de înțajutorare economică dintre Mongolia și România. O deosebită însemnătate pentru dezvoltarea planificată a colaborării și cooperării bilaterale o are coordonarea planurilor cincinale de dezvoltare social-economică a Mongoliei și României, pe baza cărora se încheie acordurile de lungă durată.

În perioada 1976-1980 schimburile comerciale reciproce vor crește cu peste 80 la sută față de perioada 1971-1975, odată cu creșterea cantitativă, având loc și mutații calitative în structura acestora. Dacă prin anii 1960 exportul României către Mongolia se compunea dintr-o mică gamă de bunuri de larg consum și cel al Mongoliei numai din sortimente de lână, în prezent partea mongolă livrează României produse prelucrate, cum ar fi confecții din piele, marochinărie, covoare, pleduri de lână etc., iar în exportul românesc ponderea produselor industriale, a mijloacelor de producție (mașini-unelte, produse chimice, fire și fibre sintetice ș.a.) se află în creștere.

În cadrul colaborării și cooperării tehnico-economice, partea română a furnizat instalațiile și piesele de schimb necesare pentru funcționarea fabricii de tricotaje din Ulan Bator, cu asistența sa a fost construită și dotată clădirea circului de stat din capitala țării etc. Actualmente, unul din obiectivele importante ale colaborării mongolo-române îl constituie combinatul de mobilă și cartoane, care urmează a fi construit la Ulan Bator, părții române revenindu-i realizarea proiectelor și schemelor de lucru, livrarea de mașini-unelte și instalații și calificarea cadrelor.

Pe baza prevederilor Acordului interguvernamental de asistență în domeniul științei și tehnicii, se află în România tineri studenți mongoli și cercetători științifici la specializare: de asemenea, au fost livrate Mongoliei instalații pentru dotarea unor laboratoare de cercetare.

Realizarea în bune condiții a obiectivelor de dezvoltare a economiei naționale a celor două țări, obținerea de noi succese în construcția socialismului de către popoarele mongol și român demonstrează cu prisosință existența unor perspective favorabile pentru accentuarea și multiplicarea relațiilor reciproce de colaborare și cooperare.

O. ȘARAV

consilier comercial al ambasadei R.P. Mongole

EVOLUȚII MONETARE

ACTIVITATEA piețelor valutare a consemnat în intervalul 6-10 februarie 1978, o efervescență deosebită în zona europeană, poziția dolarului S.U.A. nesuferind modificări. Francul elvețian continuă să evolueze într-o manieră fermă, reprecindu-se atât față de dolar, cât și față de restul valurilor occidentale. El a atins un nivel maxim de 1,9365 (reprecieri de peste 1,7%), după care a închis la circa 1,9555 franci pentru un dolar, respectiv la peste 0,7% peste nivelul de referință. Marca vest-germană a cedat puțin teren dolarului, atingând un nivel minim al săptămânii de 2,1120 mărci pentru un dolar. Francul belgian a terminat intervalul la circa 32,75 franci pentru un dolar, respectiv cu 0,5% sub închiderea anterioară.

În sistemul vest-european de fluctuare concertată, care a continuat să fie supus unor presiuni centrifuge în ultima perioadă, s-a înregistrat o devalorizare cu 8% a coroanei norvegiene față de partenerii din „șarpe”. Coroana norvegiană se situează acum la un nivel de circa 5,4850 coroane pentru un dolar, față de circa 5,14 coroane anterior. Lira italiană a continuat să realizeze o reprecieri ușoară față de dolar, terminând intervalul la un nivel de circa 863,90 lire pentru un dolar, față de 868 lire ante-

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 6-10 II, luindu-se ca bază cursurile din ziua de 3.11.1976.

rior. Lira sterlină, supusă unor noi presiuni, a realizat un recul ușor față de dolar în raport cu care a cotat la circa 1,9350 dolari pentru o liră.

Yenul japonez s-a distins și în acest interval prin evoluția sa aproape paralelă față de dolar la un nivel de circa 241,50 yeni pentru un dolar. La această evoluție contribuie și recenta reinnoire a acordurilor de „swap” între autoritățile monetare centrale ale Japoniei și S.U.A. În ultima perioadă, ca urmare a rezultatelor și perspectivei economice nesatisfăcătoare ale Canadei se remarcă o scădere a cursului dolarului canadian, care s-a situat uneori sub nivelul de 0,9 dolari S.U.A. pentru un dolar canadian, la care se menținuse în ultima perioadă de timp.

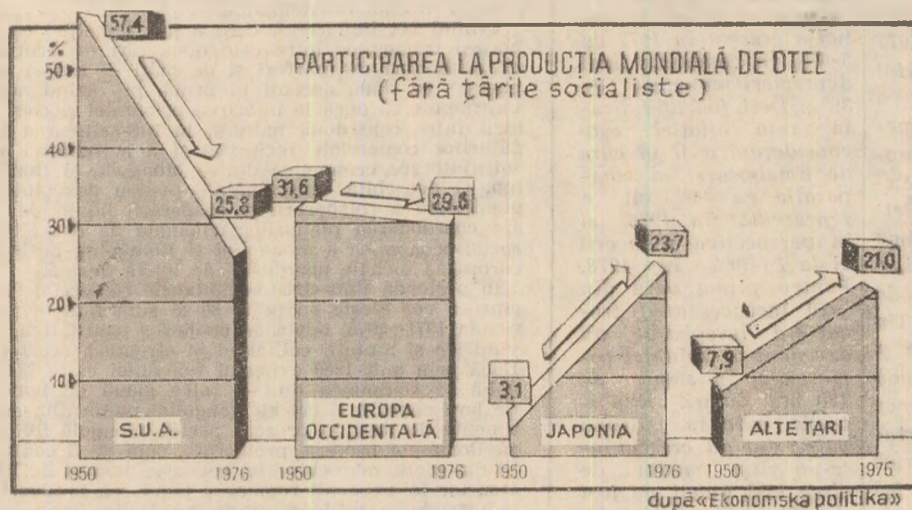
Dobânzile pe piața eurodepozitelor la 6 luni s-au situat la circa 7,625% pentru eurodolari, 3,1875% pentru euro-mărci vest-germane și 1,25% pentru eurofranci elvețieni.

După a început cu tendință ascendentă în care a înregistrat un maxim de 175,70 dolari/uncie (fixing Londra), prețul aurului a scăzut la 172,85 dolari/uncie, după care la ultimul fixing din 10 februarie a cotat 174,60 dolari/uncie.

Paul DUMITRAȘCU
Gheorghe MUNTEAN

Siderurgie și geografie

ANUL 1977 a marcat o adîncire a crizei siderurgiei, care se manifestă de mai mult timp în țările capitaliste, însoțită și de aspecte structurale. Producția de oțel a scăzut anul trecut în S.U.A., Japonia și majoritatea țărilor

vest-europene, dar a înregistrat totodată creșteri mai mult sau mai puțin pronunțate în numeroase alte țări producătoare. Pe o perioadă mai lungă, deplasările în structura geografică au fost considerabile, efectele crizei actuale grefindu-se pe tendințe de durată.

Graficul de mai sus, referitor la pro-

ducția de oțel a lumii nesocialiste, ilustrează în primul rînd eroziunea poziției Statelor Unite care furnizau în 1976 circa un sfert din producția globală a țărilor respective, față de 57,4% în 1950, și o ușoară reducere a ponderii țărilor vest-europene. În același timp, ponderea producției de oțel a Japoniei a cunoscut o creștere substanțială, iar celelalte țări ale lumii nesoc-

cialiste, luate în ansamblu, și-au sporit și ele participarea în măsură considerabilă.

Evident că sensul deplin al acestor deplasări de-a lungul unui sfert de secol, nu poate fi degajat decît în contextul modificărilor structurale mai largi pe care le-a cunoscut economia țărilor respective.

nea de a stabili în care anume dintre profesiile pe care este apt să le exercite un individ acesta poate furniza cel mai mare efect economic și social, iar pe de altă parte — de a corela cerințele sociale cu factorul subiectiv, cu aspirațiile personale ale oamenilor.

U.R.S.S.: „Economia“ alegerii profesiei

ABORDAREA ȘTIINȚIFICĂ a problemelor pe care le pune în fața tinerilor alegerea judicioasă a profesiei și locul de muncă are implicații considerabile la nivel macroeconomic, lipsa unei asemenea abordări putînd fi un factor de bază al fluctuației forței de muncă. După aprecierea specialiștilor — arată revista *Ekonomiceskie nauki* — în Uniunea Sovietică 20—38% din întreaga fluctuație a forței de muncă se datorește insatisfacției oamenilor față de profesia exercitată, condițiilor de lucru sau stării necorespunzătoare a sănătății. Fluctuația personalului necorespunzător din punct de vedere profesional provoacă economiei naționale pierderi directe evaluate la 1,3—1,5 miliarde ruble pe an, iar dacă se ia în considerație cheltuielile pentru recalificare, încetinirea creșterii calificării, influențele negative asupra productivității și calității muncii etc. — paguba totală (sub forma „venitului național nerealizat“) se ridică la cel puțin 3—4 miliarde ruble pe an.

Se apreciază că aceste inconveniente ar putea fi în mare parte înlăturate prin extinderea și perfecționarea activității de orientare profesională a tineretului, fiind necesar să se pună accent în egală măsură pe selecția profesională a tinerilor în raport cu aptitudinile lor și pe informarea populației în materie de alegere a profesiei. Numai realizarea complexă a orientării profesionale, ca element al conducerii planificate a economiei, poate da eficiența economică scontată. Ei îi revine misi-

Șomajul la feminin

PUBLICÎND concluziile unei anchete oficiale asupra șomajului feminin din Franța, revista *L'Usine Nouvelle* arată că ponderea femeilor în cadrul populației active din această țară a progresat de la 33,6% în 1968 la 41,2% în 1976. Concomitent, însă, rata șomajului în rîndurile femeilor a crescut mult mai puternic, încît actualmente ele reprezintă mai mult de jumătate din totalul șomerilor, iar în categoria șomerilor avînd sub 25 de ani și în căutarea de serviciu de peste un an, ponderea femeilor este de 82%.

Printre cauzele imediate ale acestei situații se numără de exemplu faptul că femeile se bucură de o tristă prioritate la reducerile de personal, atunci cînd apar dificultăți economice. Dar nu numai în perioadele de criză ele sînt excluse ca potențiali candidați în numeroase anunțuri de angajare, autoritățile și patronii se preocupă comparativ mult mai puțin de reciclarea sau reorientarea forței de muncă feminine ș.a.m.d. Ceea ce determină revista amintită, să se întrebe dacă femeile nu constituie cumva „o rezervă de mînă de lucru marginalizată, la fel ca și muncitorii imigrați“.

R. P. Ungara: desconggestionarea industrială a capitalei

INDUSTRIA BUDAPESTANA deține în anul 1975 o pondere de 37—38% în producția industrială globală a țării și de 30—31% în forța de muncă ocupată în această ramură. Capitala cuprinde unități din toate ramurile industriale, cele prelucrătoare reprezentînd circa 90% din total, iar ponderea subramurilor de vîrf (construcția de aparataj, tehnica vidului și a telecomunicațiilor, industria farmaceutică) în producție și în export depășește considerabil ponderea medie pe țară.

După cum relatează *Figyelő* (nr. 5/1978) desconggestionarea industriei capitalei, începută încă în cursul cincinalurilor precedente, constituie obiectul unui program care prevede realizarea acestui obiectiv pe trei linii: transferarea unor unități din Budapesta în provincie; reamplasarea lor în zona exterioară a aglomerației budapestane; desființarea unor secții. În cursul actualului cincinal, 67 de unități urmează a fi transferate în provincie, 431 — reamplasate în zona exterioară, iar 242 de secții sau unități — desființate.

În felul acesta, se prevede că în următorii 10 ani ponderea Budapestei în producția industrială a țării, se va reduce la 27—28%, iar în privința numărului persoanelor ocupate — la 25—26% din totalul pe ramură, în condițiile valorificării superioare a potențialului de cercetare și proiectare al capitalei, ale promovării subramurilor cu înalt nivel științific și tehnic.

Concentrare instituționalizată

UN STUDIU publicat nu demult de revista *U.S. News and World Report* asupra evoluției proprietății industriale în Statele Unite, evidențiază importante modificări structurale. Tendința principală o reprezintă scăderea ponderii investitorilor individuali, care de la circa două treimi din total în anul 1970, se apropie de numai jumătate la începutul anului 1977 (vezi tabelul).

Investitori:	Jan. 1970	Jan. 1977
	%	%
Investitori individuali	66,9	53,2
Fonduri administrate de bănci	9,7	10,8
Fonduri particulare de pensii	7,0	11,5
Fonduri mutuale, companii de investiții	5,9	5,1
Companii de asigurări	3,1	5,4
Fonduri de pensii de stat	0,8	3,2
Alte fonduri	3,5	4,4
Investitori străini	3,1	6,4
Total	100,0	100,0

Societățile de asigurări, fondurile de pensii particulare, fondurile de investiții administrate de băncile comerciale, au ajuns să dețină în 1977 nu mai puțin de o treime, și probabil mai mult, din capitalul pe acțiuni al industriei, portofoliul lor crescînd cel mai rapid.

GLOSAR

Comerț invizibil

ÎN ACTIVITATEA economică internațională, una din trăsăturile distinctive ale actualei perioade o constituie creșterea ponderii schimburilor de servicii în totalul schimburilor economice. De la mijlocul deceniului trecut ponderea serviciilor pe plan mondial depășește 25%, din totalul schimburilor.

Oricum țara exportă servicii, încașind contravaloarea lor în valuta și, totodată, importă servicii, plătiindu-le de asemenea în valută. Serviciile constituie prin urmare una din pozițiile (capitolele) balanței de plăți.

Serviciile mai sînt denumite „invizibile”, iar schimburile internaționale de servicii, „comerț invizibil”. Aceste denumiri au fost introduse în vocabularul economic pentru a distinge activitățile respective de bunurile materiale și de comerțul cu aceste bunuri. În timp ce exportul și importul de bunuri materiale pot fi sesizate vizual și cuantificate la punctele vamale prin care intră și ies din țară aceste bunuri, exportul și importul de servicii nu trec prin punctele de frontieră și deci nu pot fi înregistrate și cuantificate astfel.

Comerțul invizibil este foarte divers și are în întregime un caracter imaterial: o piesă de teatru scrisă de un rezident și jucată pe o scenă în străinătate reprezintă un export de „materie cenușie”, prin definiție imaterială, aducător de valută. La fel se întâmplă cu transportul de mărfuri străine pe o navă proprie, cu o consultație de avocat acordată unei firme străine, cu asigurarea de către o societate de asigurări proprie a unui imobil sau a unei fabrici din străinătate, cu împrumutarea unei sume de către un debitor străin pe piața proprie, cu vânzarea de know-how industrial unei alte țări. Toate acestea și multe altele reprezintă exporturi invizibile, țara exportatoare fiind la rîndul său importatoare de invizibile. Există țări, cum ar fi Marea Britanie, al căror comerț vizibil (import și export de mărfuri) este permanent deficitar, iar o parte mai mare sau mai mică din acest deficit se acoperă cu excedentul realizat în comerțul invizibil.

În metodologia națională de întocmire a balanței de plăți, balanța invizibilelor cuprinde:

- prestările de servicii internaționale: transporturi și asigurări de mărfuri; alte transporturi și telecomunicații (transporturi de persoane și bagaje, tranzit marfă, telecomunicații internaționale); efectuări de servicii altele decît transporturile; livrări în străinătate; închirieri de bunuri, țiguri, expoziții, publicitate, comisoane;

- turism: prestări de servicii turistice; schimb valutar; vizitari de mărfuri în valută; transportul turiștilor; deplasări în străinătate în interes comercial, diplomatic și alte scopuri oficiale;

- operații necomerciale: întretinere de reprezentanțe, pensii, succesiuni, contribuții la organisme internaționale;

- venituri din investiții în străinătate; venituri din activități de cooperare; dobânzi și comisoane; credite externe.

Balanța invizibilelor este activă atunci cînd încasăile valutare din exportul invizibil, adică din prestările proprii de servicii sînt suficiente pentru acoperirea plăților pentru serviciile prestate de o altă țară — sau de toate celelalte țări — și mai rămîne un excedent. Ea este pasivă atunci cînd exportul invizibil este inferior importului invizibil. Cu cît o țară este mai dezvoltată, cu atît exportul invizibil are tendința de a crește mai mult decît exportul vizibil, de bunuri materiale.

C. K.

Reciclare

Aurel Martinel, Sibiu — Disponem de date în ceea ce privește cele nouă țări vest-europene membre ale Pieței comune: în aceste țări deșeurile de hirtie și carton au acoperit în ultimii ani circa 42% din necesarul de materii prime al in-

dustrii hirtiei. Încurajînd cercetările pentru îmbunătățirea tehnicilor actuale de reciclare a deșeurilor de hirtie și punerea la punct a altora noi, Comisia C.E.E. speră să ridice ponderea respectivă la 50% în primul an al deceniului viitor. Argumentele în favoarea „reciclării” hirtiei sînt considerabile. Fiecare tonă de hirtie reciclată economisește 2-3 metri

cubi de lemn, adică circa 15 arbori de dimensiune mijlocie. De asemenea, consumul de energie în industria hirtiei este de patru ori mai scăzut decît în cazul utilizării lemnului ca materie primă, reducîndu-se în același timp o importantă sursă de gunoaie. Colectarea și reciclarea deșeurilor de hirtie poate contribui și la îmbunătățirea situației balanței de plăți a țărilor în cauză, dacă avem în vedere că importul net de hirtie acoperă peste jumătate din consumul de hirtie și carton al C.E.E. Deficitul comerțului membrilor C.E.E. cu țările terțe totaliza în 1975 circa 2 miliarde lire sterline. Acest deficit n-ar putea fi acoperit nici în condițiile unui program intensiv de împăduriri, care să dubleze producția actuală de lemn în decurs de două decenii. Trebuie ținut însă seama că deșeurile de hirtie sînt actualmente utilizate mai ales pentru obținerea unor sortimente de calitate inferioară (hirtie de ambalaj, hirtie croponată etc.), în cazul cărora rata utilizării (raportul dintre cantitatea de hirtie obținută și cea de deșeurii utilizată) este de circa 40%, comparativ cu numai 6,5% în cazul hirtiei de calitate superioară, cum este cea de scris sau cea igienică.

Comparații

Florin Miclescu, Ploiești — Evoluția puterii de cumpărare a unei ore de muncă în diverse țări, la care vă referiți, constituie de mai mulți ani un obiect de studiu pentru Organizația Internațională a Muncii. După cum se precizează chiar în statisticele O.I.M. (cele mai recente dintre ele privesc anul 1976) referitoare la salariile orare pentru 41 de profesii și la preturile cu amănuntul ale principalelor articole de primă necesitate în circa 100 țări, compararea puterii de cumpărare a salariilor pe plan internațional prezintă o serie de dificultăți. Printre acestea se numără diferențele de ordin calitativ între produsele selecționate, tradițiile și obiceiurile naționale (care în unele țări chiar interzic consumarea unor articole care în alte țări sînt de uz curent), ca și faptul că nu în toate țările s-a luat în calcul salariul mediu. Dincolo de aceste dificultăți, rezultă decalajele importante în ce privește puterea de cumpărare a salariilor orare între țările dezvoltate și în curs de dezvoltare ale lumii. Astfel, de pildă, în Bangladesh, în Burundi sau în

India, cu salariul mediu pe o oră se poate procura mai puțin de o jumătate de kilogram de zahăr, în alte 20 de țări se pot cumpăra aproape 2 kg, în vreme ce în Australia se pot achiziționa 11,4 kg, în S.U.A. 14,4, iar în Canada 16,4 kg. În Imperiul Centrafrican prețul unei piini albe de 1 kg echivalează cu salariul unui brutar pentru mai mult de o oră de muncă, în timp ce în Algeria, Belgia sau Noua Zeelandă brutarii cîștigă în medie într-o oră echivalentul a șase piini albe.

Pe o perioadă istorică mai lungă, de cîteva secole, date referitoare la evoluția puterii de cumpărare se pot întîlni, între altele, în mai multe din lucrările lui Jean Foucart (vezi în special „L'évolution des prix a long terme”).

În ce privește țara noastră, date recente ilustrează creșterea rapidă a puterii de cumpărare a retribuției medii, ca expresie a ridicării continue a nivelului de trai al populației, au fost publicate în ziarul „Senteia” din 9.XI.1977. Aceste date sînt cu atît mai semnificative cu cît în perioada avută în vedere în ziar (1955-1976) a avut loc o reducere a decalajului dintre retribuțiile minime și maxime.

Deșerturi

Dan Panaite, Tîrgu Cărbunestii — În ultimele decenii s-au format în deșerturi terenuri ce însumează peste 9,1 milioane km² (suprafață care se apropie de cea a

elaborate în vederea conferinței de la Nairobi consacrate deșerturilor, din vara anului trecut, desfășurată cu participarea reprezentanților a circa 100 de țări și 150 de organisme internaționale, au evidențiat unanim că „principala cauză a formării deșerturilor rămîne utilizarea incorectă a te-

hara, punerea în valoare în comun a apelor subterane din Africa de Nord și din peninsula arabică, observarea sistematică prin sateliți a unor zone aride, amenajarea de pășuni, evitarea supra-exploatării vegetației, în special a pădurilor, sedimentarizarea nomazilor etc. Pornind de la acest

(După „Contact” — Canada)

Chinei), punind în pericol existența a 628 milioane de oameni. Salvarea și valorificarea terenurilor amenințate acum de a deveni deșerturi (vezi harta) ar asigura o recoltă estimată anual la 16 miliarde dolari. Studiile

renurilor de către om”. Planul de acțiune adoptat în unanimitate de conferință (rod al activității de doi ani a 500 de experți) cuprinde 26 recomandări între care: crearea de centuri verzi la nord și la sud de Sa-

plan, guvernele țărilor amenințate de formarea de noi deșerturi au trecut la elaborarea propriilor lor programe de combatere, înscriindu-le între prioritățile planurilor lor naționale de dezvoltare.

Economisirea energiei și combustibilului

(Urmare din pag. 5)

du-se astfel la îndemina unităților de producție un îndreptar util în ce privește asigurarea premiselor realizării unor producții sporite, în condiții de o cât mai înaltă eficiență economică. Pentru economisirea energiei s-au avut în vedere :

● **diminuarea volumului de lucrări**, atât al celor de bază cât și al celor de întreținere, la strictul necesar solicitat de crearea unor corelații optime sol-plantă ;

● **folosirea cu randament maxim a tractoarelor și utilajelor** (realizarea de cupluri în vederea utilizării integrale a forței de tracțiune a tractoarelor, precum și efectuarea concomitentă a mai multor lucrări paralele etc) ;

● **aplicarea ierbicidelor, insecto-fungicidelor, îngrășămintelor, amendamentelor etc., în strictă contingență cu necesitățile plantelor și în funcție de analizele de sol ;**

● **irigarea în funcție de cerințele plantelor cultivate și prin metode sau sisteme care să asigure maximum de economie de apă, evitarea pierderilor ;**

● **efectuarea unor tratamente de combatere a dăunătorilor precum și a unor fertilizări faziale odată cu irigarea ;**

● **utilizarea unor agregate adaptate nu numai condițiilor pedo-limatice și orografice ci și, deopotrivă, specificului legumiculturii ;**

● **realizarea unor condiții de cultură** (densitate, distanțe, regularitate, sisteme de palisare și de susținere etc.) care să permită mecanizarea largă și cât mai economică ;

● **eliminarea transporturilor încrucișate, a deplasărilor în gol și alcătuirea cuplurilor de remorci astfel încât să se realizeze o maximă eficiență.**

Legumicultura modernă presupune o activitate de producție in-

tegrată în vederea valorificării superioare a produselor. Pe această linie menționăm activitatea de preindustrializare, semiindustrializare, și chiar industrializare (incluzându-se la aceste capite : deshidratarea, producerea de marcuri și sucuri, murarea etc.) a unei largi game de produse, activitate care, la rîndul său, presupune anumite cheltuieli de energie termică și de combustibili. Prin adoptarea unor noi soluții tehnice la tunelurile de deshidratare s-a ajuns, în ultimii trei ani, la o diminuare a consumului specific de combustibil convențional pe tona de produs cu peste 18%, preconizându-se ca în viitor, prin noi măsuri, să se mai poată reduce acest consum cu încă 10%. Trebuie spus că în acest domeniu încă mai există însemnate rezerve de economisire a combustibilului. Astfel, descărcare a tunelurilor, folosirea integrală a spațiilor interioare de uscare, dirijarea curenților de aer, folosirea temperaturilor celor mai adecvate și menținerea lor în tot timpul desfășurării procesului tehnologic reprezintă tot atâtea posibilități de reducere a consumului de combustibil.

În graficul alăturat redăm spre exemplificare variația consumului de combustibil convențional pe tona de produs în procesul de deshidratare a cartofilor, în funcție de principalele elemente ale fluxului tehnologic.

Pe temeiul acestor date, a normelor tehnologice și printr-o justă nomogramare se poate ajunge la o optimizare a necesarului de energie termică și de combustibil pe unitatea de produs. Apreciem că generalizarea unor astfel de calcule și măsuri este de natură să asigure substanțiale economii în acest domeniu, cifrabile — după un calcul estimativ — la circa 16% din consumurile înregistrate actualmente.

ÎNTREBĂRI — RĂSPUNSURI

ION LEULESCU, Titu — Pentru funcția de șef de birou economic din întreprinderile de gradul II, este necesară, pentru absolvenții învățământului mediu, o vechime în funcții economice medii de 10 ani (poziția 16 din anexa nr. 2, la Legea nr. 12/1971), indiferent de perioada cînd au fost realizați.

LUDOVIC DOGAR, Tg. Mureș — Pentru a vi se putea recunoaște vechimea neîntreruptă în aceeași unitate în perioada cit ați frecventat cursurile de zi ale învățământului superior, trebuie să dove-

diți că ați fost trimis la aceste cursuri de către unitatea unde ați fost încadrat anterior ; de asemenea, că în perioada frecventării cursurilor, primeați o bursă de la unitatea respectivă a cărei plată a fost preluată ulterior de fostul Minister al Învățământului. Susținerea dv. este ecranată, deoarece după desfacerea contractului de muncă din inițiativa dv. n-ați mai avut calitatea de persoană încadrată în muncă, fiind în aceeași situație juridică cu ceilalți studenți încadrați la cursurile de zi ale facultății.

Revista ECONOMICA

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale. Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 7 din 17 februarie 1978

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Generalizarea experienței înaintate în relația cantitate-calitate. Ingineria calității și calitatea produselor (C. Bârnea) 1
- Coordonate noi în desfășurarea procesului de intensificare a producției agricole. Economisirea energiei și combustibilului (prof. dr. Ion Ceaușescu, drd. Șerban Popa, dr. Eugen Jianu) 4
- Dezbateri „R.E.”. Criteriul producției de export în fundamentarea eficienței investițiilor (II) 6
- Folosirea eficientă a fondurilor fixe în transporturi (dr. Gh. Mașală, dr. D. Rebușapcă) 8
- Puncte de vedere. Relații între costuri și prețul produsului (II) (prof. dr. Constantin Ionete) 10
- Cititori au cuvîntul 12

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Adunările generale ale oamenilor muncii. Valențe ale inițiativelor și responsabilității muncitorești (D. Condrea) 13

DOCUMENTAR IN AJUTORUL CELOR CE STUDIAZĂ IN INVATAMINTUL POLITICO-IDEOLOGIC

- Mic dicționar economic. Modernizarea structurilor economiei (prof. dr. Ștefan Diamandescu) 15

IN SPRIJINUL CANDIDATILOR LA EXAMENUL DE ADMITERE IN INVATAMINTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Dezvoltarea planificată a economiei naționale (lector univ. dr. Dan Nițescu) 16

TEORII ● IDEI

- 30 de ani de la fînarea partidului unic revoluționar. Înfăptuirea unității de acțiune a clasei muncitoare din România (dr. Augustin Deac). 18

- Opinii. Funcția antientropică a cercetării științifice și a tehnologiei în agricultură (I) (D. Dumitru) 20

- Școli ● curenți ● economiști. Teoria economică și „tonusul” capricios al economiei capitaliste (dr. Ioan Cristescu) 24

- Convorbiri economice cu Slobodan Ristic. România — promotoare activă a cooperării tehnice între țările în curs de dezvoltare 26

ECONOMIE MONDIALĂ

- Cerințe ale instaurării unei noi ordini economice internaționale. Asanarea pieței mondiale a produselor agroalimentare (II) (Costin Murgescu, Gabriel Munteanu) 27

- Tendințe-conjuncturi 29

- Mondorama 30

- Curier 31

Redacția și administrația : Calea Dorobanților nr. 11-25. 71.131 București, telefon 12 13 69.

Cont. I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București
Împarar : Combinatul Poligrafic „Casa Științei”.

ASIGURAREA MIXTĂ DE VIAȚĂ ȘI SUPLIMENTARĂ

E ACCIDENTE = ECONOMIE + PREVEDERE

Asigurarea mixtă de viață și suplimentară de accidente este utilă oricărei persoane în vîrstă de la 16 la 60 de ani.

DE CE ?

Pentru că :

● Oferă posibilitatea imbinării prevederii cu economia, constituind un sprijin material pentru cel ce se asigură sau pentru familia sa, întrucît în cazul survenirii unor riscuri asigurate (din accidente) suma înscrisă în poliță se plătește majorată de 6 ori, iar dacă evenimentele asigurate nu s-au produs, la expirarea duratei asigurării, suma asigurată (economisită) se plătește majorată cu 10 la sută.

● Dă posibilitatea asiguratului să încaseze pe parcursul duratei asigurării, cîte 1 000 de lei pentru fiecare combinație de litere înscrisă în poliță, ieșită la tragerile de amortizare lunare și speciale.

CE RISCURI SINT ASIGURATE ?

● Sînt acoperite cazurile de invaliditate permanentă, totală sau parțială și de deces din accidente, produse de o serie de evenimente neprevăzute, cum ar fi : explozia, prăbușirea de teren, lovirea, căderea, alunecarea, acțiunea violentă a unei persoane, atacul unui animal, trăsnetul, acțiunea curentului electric, arsura, înecul, intoxicarea subită sau asfixierea din cauze subite și multe altele, precum și decesul din alte cauze decît cele de accidente.

CE SUME SE POT ASIGURA, PE CE DURATĂ

ȘI CARE ESTE NIVELUL PRIMELOR DE ASIGURARE ?

● Se poate asigura orice sumă, în mii de lei, pe durate de la 5 la 20 de ani.

● Primele de asigurare se stabilesc în funcție de mărimea sumei asigurate, de vîrsta persoanei ce se asigură, de durata asigurării, fiind pentru fiecare 1 000 de lei din suma asigurată, între 6,75 și 21 de lei, acestea putîndu-se achita și în rate, iar în cazul achitării lor anticipate, pe mai mulți ani. ADAS acordă o reducere de 4%, pentru fiecare an, începînd cu cel de-al doilea an socotit de la expirarea anului de asigurare în curs.

Pentru ca Administrația Asigurărilor de stat să-și onoreze prompt obligațiile din contractul de asigurare, dv., stimați asigurați, aveți datoria să achitați la termen primele de asigurare. Această obligație vă cere prea mult timp ? Nu, deoarece puteți plăti primele de asigurare folosind „consimțămîntul scris”, prin imputernicirea ce o dați lucrătorilor care vă efectuează plățile de retribuții de a achita Administrației Asigurărilor de Stat, din drepturile dv., primele, atît pentru asigurările în curs, cît și pentru cele pe care le veți încheia sau reinnoi.

Pentru relații suplimentare și contractarea de asigurări, vă recomandăm să vă adresați responsabililor cu asigurările din unitățile socialiste, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități ADAS

MĂRȚIȘOR

FRUMUSEȚEA TREBUIE SĂ FIE PROTEJATĂ!

Deosebit de eficiente, produsele cosmetice din gama PELOX tonifică, hidratează, curăță, descongesează și ajută epiderma să-și mențină conținutul în apă și lipide.

PELOX protejează frumusețea și tinerețea tenului. Iată de ce magazinele comerțului de stat vă recomandă să dăruieți de MĂRȚIȘOR produsele cosmetice PELOX.

